

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Ξ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΚΟΛΛΕΓΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ - ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ

Προσφέρεται υπέρ του

Ο. Ε. Σ. Β.

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΕΣΒ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1942

Προσφέρεται υπό του
Ο. Ε. Σ. Β.

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

| 7345

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Ξ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΚΟΛΛΕΓΙΩ, ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΛΛΙΡΡΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ - ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1942

ΕΚΔΟΣΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΥΜΝΑΣΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

8170

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως - Τὸ Ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμῶς ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὄφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὁπότε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμα ἀπὸ τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσων οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς ἀγῶνας ἐναντίον τῶν παλαιότερων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινῇ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνοντο γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως διὰ τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον ποιητικὸν εἶδος, τὸ ὁποῖον ὀνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μετὰ τὴν παλαιότεραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ., ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀνθρώποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἀνθρώποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Ὄττω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι: ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὰ τε κλείουσιν ἀοιδοὶ δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξομινοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίας ἐκστρατείας, διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς νήσους.

Μία τριαυτὴ ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἢ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωικῆς πεδιάδος, ἢ ὁποῖα ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσίπλοϊαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀπέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιϊκῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρσιτικός Schliemann (1822 - 1890), ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ. ἔ.), αἱ

ὅποια ἀπέδειξαν, ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἰλίου, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηνηῶν, ὅπου ἀπεκάλυψε βασιλικοὺς τάφους (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρηιάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρούπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον (1) νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτοι ὄπλα, σκευῆ, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κτερίσματα. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαίτεραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πολυχρύσου, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηνηῶν.

Δείγματα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀνακτόρων μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τείχη, τάφοι θολωτοὶ καὶ ἄλλα μεμονωμένα εὐρήματα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν, ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελὲς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσπιν εὐμάρειαν ἣτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὑπολογίζεται, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600-1100 π. Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δωριεῖς Ἑλληνες. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοῦς Ἀχαιοῦς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκάλοντο.

καὶ κύριον ἔργον των ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλον εἶχον καλύτερον ὀπλισμόν, διότι ἐγνωρίζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατεχόμενα δὲ ὁλονὲν πρὸς Νότον κατέλθον καὶ ἠφάνιζον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθην ἀνάμικτα, ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους. Οὗτοι ὠνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς των πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτηον τὰ ἰδιαίτερα φυλετικὰ ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωρικεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἀνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας των οἱ ἀποικοὶ τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμα περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἰστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ των ἔργα, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν. Τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου προϊόντα εἶναι τὰ δύο ἐπικά ἀριστουργήματα, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρτησιν τῶν νέων ἑδαφῶν, διειρηνοῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρηλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρείχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγέμονες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσων τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον

παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωισμούς τῶν Ἀχαιῶν πρὸ τοῦ Ἴλιου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προοίδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικινδύνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελγον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδύαση τοὺς θρόλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὑποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὀνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα νόσ τοι, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδύσσεια, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς ἀνὰ τὰ πελάγη περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεῦς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκότητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὰς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετὰς. Ὁ ἥρωϊς μάλιστα τὸ ἔπος εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως πρὸς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινεν μὲ τοὺς ἄλλους ἠγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σφέρην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός,

ξως ὅτον μετεστράφη ἢ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ νόστου.

5. Ὁ Ὅμηρος

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ ἄλλαι ἐλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφῶν, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμα καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεοπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόνον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθηΐς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινες μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίωv, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς θὰ ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὤρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶνε ἐντεχνος, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἀρχαϊκὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἐλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὅμηρικὸν ξήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὅποιοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετόπισαν τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολάς τινας ἢ καὶ ἠδῆθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεείας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τεραπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μ ε γ α ς καὶ μ ο ν α δ ι κ ὸ ς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας, εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν, εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἐλέγοντο ἀ ο ἰ δ ο ἰ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὅποια ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ αἰδός, «ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο», δηλ. ἔκρουε ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ἐπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατάς του.

Ἐφόσον ὁμοῦς τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενεστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικὴν τῶν καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ὁ α ψ ω δ ο ἰ. (1) Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ὄψωδός ἐκράτει μόνον ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμύζοντα μικρὰ ἔπη (ῥ ἄ π τ ω = συναρμύζω + ῥ ῥ ῥ).

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιουτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίην σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ῥαψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοποιγίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρηθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ῥαψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου π.Χ. αἰῶνος εἶχον ἤδη καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

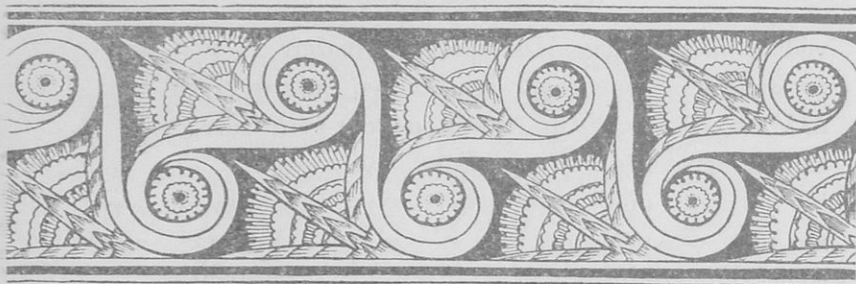
Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον (1). Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸς αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ διδασκαλία ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ρ α ψ δ ι α ς), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφάβητου.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

A

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πολίεθρον ἔπερσεν·
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὅ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὄν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἀλλ' οὐδ' ὣς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμώθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

**Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. Ἡ κατ' αὐτοῦ
ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.**

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον, νόστου κεχρημένον ἠδὲ γυναικός,

νύμφη πότνι ἔρουκε Καλυψὸ δῖα θεάων
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι.
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένον ἐνιαυτῶν,
 τῶ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἐνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαιεν
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνεῖων ἑκατόμβης.
 ἐνθ' ὃ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν.

**Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν νὰ ἐπανεέλθῃ
 ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν πατρίδα του.**

Τοῖσι δὲ μύθων ἦρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοι,
 τὸν ὃ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης·
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεῖς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 « ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαιο
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρὸ οἱ εἵπομεν ἡμεῖς,
 Ἐρμείαν πέμψαντες, εὐσκόπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσασθαι ἄκοιτιν·

ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαιο, 40
 ὀππότε ἄν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἰμείρεται αἴης.
 ὡς ἔφαθ' Ἐρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν. »

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
 καὶ λίην κείνός γε εἰκότι κείται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαυτὰ γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροσι δαίεται ἦτορ,
 δυσμῶρ, ὃς δὴ δητὰ φίλων ἅπο πῆματα πάσχει 50
 νήσῳ ἐν ἀμφιούτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
 νῆσος δενδροήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει.
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὃς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερούκει, 55
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς,
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθορόσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης, θανέειν ἰμείρεται. οὐδέ νυ σοί περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε, οὐ νύ τ' Ὀδυσσεύς 60
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ ῥέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τὸσον ὠδύσαο, Ζεῦ ; »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέζνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
 πῶς ἄν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην, 65
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἰορὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὴν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηχος ἀσχελὲς αἰεὶ

Κύκλωπος κεχόλωται. ὄν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
πᾶσιν Κυκλώπεσσι. 70 71

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
οὔ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 74 75
ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινόμεν οἴος.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80
« ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
Ἐρμείαν μὲν ἔπειτα, διάκτορον ἀργεῖφόντην
νῆσον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
νύμφη εὐπλοκάμφῃ εἴπῃ νημερτέα βουλήν,
νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήηται
αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θεῖω,
εἰς ἀγορῆν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἱ τέ οἱ αἰεὶ
μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθρόεντα
νόστον πεισόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
ἦδ' ἴνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν. » 95

**Ἡ Ἀθηναῖα ὑπὸ μορφήν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
τοῦ Ὀδυσσεύως.**

ὦς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα, 96
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμπιοι καρήνων αἴξασα, 102

στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἠγήτορι, Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἱ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάρουθε θυράων θυμὸν ἔτερπον
 ἡμενοὶ ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὄτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής,
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὀσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἔλθῶν 115
 μνηστῆρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξείνον δητὰ θυρήσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόμεντα προσηύδα·

«Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἅμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χορή.»

Ὡς εἰπὼν ἠγειῖθ', ἠ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἔντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἔντοσθεν ἐυξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγγχε' Ὀδυσσεῆος ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λίτα πετάσας,
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θοῆνυς ποσὶν ἦεν.

πάρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξείνος ἀνηθεῖς ὀρυμαγδῷ
 δαίπνῳ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἦδ' ἵνα μιν παρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο, 135
 χέρονθα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.
 σίτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα 139
 δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αείρας
 παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐλόχετο οἰνοχοεῖον. 141

Ἐς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες, οἳ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειρῶν ἔχευαν,
 σίτον δὲ δμῶαί παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἳ δ' ἐπ' ὀνειῶθ' ἐτοῖμα προκείμενα χειρῶν ἴαλον,
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμήλει,
 μολπή τ' ὀρχηστὺς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτὸς·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν,
 Φημίῳ, ὅς ῥ' ἦειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη,
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αείδειν. 155

Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην.
 ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἳ ἄλλοι·
 «Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσειαι ὅτι κεν εἶπω·
 τοῦτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδῆ,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοντι νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λένε' ὄστέα πύθετα ὄμβροφ

κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἢ εἶν ἄλλ' κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κείνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοίαιτο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἄρησαιάτ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χροισιό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὧς ἀπόλωλε κακὸν μῦθον, οὐδέ τις ἡμῶν
 θαλπωρή, εἴ περ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὄλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τόκῆες; 170
 ὁποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἦε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρῷός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων. »
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὧδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.
 νηὺς δέ μοι ἦδ' ἔστηγεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλιος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεΐθρω ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἴ περ τε γέροντ' εἴρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190

γοῆ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἣ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἄν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδιοιο.

νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφραυτ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τὸν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου.

195

οὐ γάρ ποω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρείῳ πόντῳ

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.

αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

200

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδῶς.

οὐ τοι ἔτι δηρὸν γε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ περ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·

205

φράσσεται ὥς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,

εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.

αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνῳ, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,

πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι
 Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·

210

ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκείνους. »

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἦδα·
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε
 οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ ποω τις ἐδὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνων. »

215

ὥς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν εἰοῖς ἐπὶ γῆρας ἔτετμε.
 νῦν δ' ὅς ἀποτιμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἐκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἔρσεινεις. » 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νόνημι· ὅπισσ' ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὥς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνὴρ
 αἴσχεα πόλλ' ὀρόων, ὅς τις πιπυτός γε μετέλθοι. »

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤυδα· 230
 « Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείραει ἠδὲ μεταλλάς,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κείνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,
 οἳ κείνον μὲν αἴστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ ὧδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἠδέ κε καὶ ἕξ παιδὶ μέγα κλέος ἤρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρεΐψαντο·
 οἴχετ' αἴστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κείνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὕληντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὅσοι κραναίῃ Ἰθάκῃν κατά κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἢ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτήν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν.»

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηύδα Παλλὰς Ἀθήνη.
 « ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποικομένου Ὀδυσῆος
 δεύῃ, ὃ κε μνηστήρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσι 255
 σταίῃ, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο ἄουρε,
 τοῖος ἐὼν οἷόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο —
 ᾗχετο γὰρ καὶ κείσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
 ἰοὺς χρεῖσθαι χαλκίχρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὔ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ὅρα θεοὺς νημεσίχετο αἰὲν ἐόντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς —
 τοῖος ἐὼν μνηστήρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοῖατο πιζρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστήρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἦρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔσταν.
 μνηστήρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,

μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμῆεσθαι, 275
 ἄψ ἵτω ἔς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένιοι·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πύθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πεισόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἴπησιν βροτῶν, ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἔς Πύλον ἔλθῃ καὶ εἶρεο Νέστορα διῶν,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ Ξανθὸν Μενέλαον 285
 ὅς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτῶνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος, 290
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἔς πατρίδα γαίαν
 σῆμά τέ οἱ χεῦαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὶν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἠὲ δόλφῃ ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χοῖ
 νηπιᾶς ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικὸς ἐσσί.
 ἢ οὐκ αἶεις οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γὰρ σ' ὀρόω καλόν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσο', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοῆν κατελεύσομαι ἤδη

ἦδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώωσι μένοντες·
σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων.»

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
«Ξεῖν', ἧ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
ὡς τε πατήρ ῥ' παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
ᾧφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κήης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
τιμῆεν, μάλα καλόν, ὅ τοι κειμήλιον ἔσται
εἴξ ἔμευ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσι.»

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Μή μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο.
δῶρον δ' ὅτι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς.»

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρὸς
μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἳ δὲ σιωπῇ
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδὴν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια.
κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσεται οἷο δόμοιο,

οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
 ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστήρας ἀφίκετο διὰ γυναικῶν,
 στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρηδέμνα.
 ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέσθη.
 δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον ἀοιδόν·

335

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας,
 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοί·
 τῶν ἓν γε σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' ἀοιδῆς
 λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
 ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος. »

340

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα·
 « Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήηρον ἀοιδόν
 τέρεπιν ὄπη οἱ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' ἀοιδοὶ
 αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
 ἀνδράσιν ἀλφηστήσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.
 τοῦτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶκτον ἀείδειν·
 τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἀνθρώποι,
 ἢ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἀνδρεσσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ. »

345

350

355

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει.
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἔς δ' ὑπερῷ' ἀναβάσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365—444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔχαμεν ἐντέλειαν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ᾄσμα τοῦ Φημίον. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.

(B). Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ὑπὲρ τοῦ εἰς δημοσίαν συγκεντρωσίν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν, ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστὸς εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κόρας. Ἐκάθησεν εἰς τὸν θῶζον τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὄριουμένην σιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισίμως εἰς τὴν δμῆγρον. Ἀνεκοίνωσεν, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀνθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποικεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔχαμεν εἰς αὐτοὺς ἐκκλησίαν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισσόσῃ τὴν πατριζὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρόνως ἐζήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ὑπὲρ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέροσῆς, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσεύος. Μὲ πολλὴν ὄμως αὐθάδειαν τινὲς ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν, ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄφει τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγορὰν.

Ἡ Ἀθηνᾶ τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξιδίον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Ἐδούκλεια ἔμαθεν, ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια.

Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ῆ ζ έ φ υ ρ ο ν ἔταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.

(Γ). Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαροινόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς νίους του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σρωτὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεᾶ καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θανμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφερον εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν τοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ—ἢ Ἀθηνᾶ—προφασίζομένη, ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.

(Δ) Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοιχθή εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπήλαυσαν φαγητὸν καὶ ἔπνον. Τὴν ἐπομένην διηγῆθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστροφῶν ἐκ τοῦ Ἴλιου καὶ ὅτι εἰς τὴν

Αίγυπτον, όπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὸν ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεύς εἶπεν, ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὄταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήκοιο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηνᾶς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.]

Ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούς.

[1-28 Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψώ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν τοῦ Ἑρμῆν καὶ εἶπε:]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἔσσι, 29
 νύμφη ἐνπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὃ γ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῶ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,
 Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἱ ἀγχίθειοι γεγάασιν, 35
 οἱ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμπουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἷ περ ἀπήμων ἦλθε λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὡς γὰρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ εἶν ἐς πατρίδα γαῖαν. »

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης,
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρὴν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἶλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντω· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρω ὄρνιθι ἐοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἄλως ἀτρογέτοιο
 ἰχθύς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἱκελὸς πολέεσσιν ὀχήσατο κύμασιν Ἐρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν, 55
 ἔνθ' ἐκ πόντου βᾶς ἰοειδέος ἤπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἔνι νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῇ
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνὰ νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἢ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὀπὶ καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρουσεῖῃ κερκίδ' ὕφαιναν.
 ὕλῃ δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθόωσα,
 κλήθρη τ' αἰγαιρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65
 σκῶπές τ' ἰρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσίν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἢ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερὶς ἠβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσι.
 κοῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ, 70
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
θῆλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
θηήσατο ἰδὼν καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ἦσιν.

ἔνθα στὰς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῷ,
αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸν σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, διὰ θεάων·

οὐ γὰρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει.

οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσεῖα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
ἀλλ' ὃ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.

πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.

Ἐρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, διὰ θεάων,

ἐν θρόνῳ ἰδρύσασα φαεινῷ σιγαλόεντι·

« Τίπτε μοι, Ἐρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.

αὔδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
εἰ δύνamai τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.

ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι παρ' ἕξινα θείω. »

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ἐπεὶ δειπνήσασα καὶ ἤρασε θυμὸν ἐδωδῆ,
καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
νήμερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλευι γάρ.

Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·

τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ

ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἰερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὔθ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἔην ἐς πατρίδα γαῖαν. » 115

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 148
 ἢ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦμ', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεΐβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
 ἤματα δ' ἄμ' πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε διὰ θεάων·
 « Κάμιμορε, μή τοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόξεο χαλκῷ
 εὐρείαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑποῦ, ὥς σε φέρῃσιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.

αὐτὰρ ἐγὼ σίτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν 165
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἅ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὄπισθεν,
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέροντο εἰσι νοῆσαι τε κοῖναί τε. » 170

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μῆδεαι, οὐδέ τι πομπήν.
 ἢ με κέλει σχεδίῃ περᾶν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινόν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι 175
 ὠκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδῖης ἐπιβαίην,
 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο. »

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δία θεάων,
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

« Ἡ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς,
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε 185
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μή τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἅσπ' ἂν ἐμοί περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειὸν τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναίσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων. »

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δία θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαίνει θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῆν,
 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν
 αὐτῇ δ' ἀντίον Ἴξεν Ὀδυσσῆος θείοιο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην διψαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, διὰ θεῶων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰεῖναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπησ. 205
 εἷ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἶσα
 κήδε' ἀναπλῆσαι, πρὶν πατρίδα γαίαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἰμειρόμενός περ ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
 οὐ μὲν θην κείνης γε χειρείων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πὼς οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν. »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς
 « Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
 πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ.
 ἀλλὰ καὶ ὥς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμαρ ἰδέσθαι. 220
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθεῖα θυμόν·

ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κίμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω. »

[225 — 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσει τὴν σχεδίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσει ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. ἀρ. 9)].

Ἀπόλλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τέτρατον ἦμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῷ,
εἵματα τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνιοι 265
τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
οὔρεν δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' ἰστία διὸς Ὀδυσσεύς.
αὐτὰρ ὁ πηδάλῳ ἰθύνητο τεχνηέντως 270
ἦμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάρουσιν ἔπιπτεν
Πηληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψῃ δύνοντα Βοώτην
Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἀμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
ἢ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεῖει, 275
οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο·
τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῷ, διὰ θεάων,
ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἦματα ποντοπορευέον,
ὀκτωκαιδεκάτη δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
εἷσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ.

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιόπων ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γάρ οἱ
 πόντον ἐπιπλῶων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

« ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἀμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσιν ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πείραρ οἰζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος. » 290

Ὅς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαῖναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον· ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαιῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρογενέτης, μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότ' Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν·

« ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μίχιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι 305
 παντοίων ἀνέμων. νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότ' ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελαν θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἦματι τῷ ὅτε μοι πλείστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέροισαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι. 310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καί μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
νῦν δέ με λευγαλέφ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι. »

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.

τῆλε δ' ἀπὸ σχεδίας αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ

ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δέ οἱ ἴστων ἔαξεν

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἐλθοῦσα θύελλα,

τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.

τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη

αἴψα μάλ' ἀνσχεθῆεν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς·

εἵματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τὰ οἱ πόρε δια Καλυψώ.

ὁπὲ δὲ δὴ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην

πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυξεν

ἄλλ' οὐδ' ὡς σχεδίας ἐπελήθητο, τειρόμενός περ.

ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς.

ἐν μέσση δὲ καθίξε τέλος θανάτου ἀλεείνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.

ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας

ἄμ πεδίον, πυκινὰ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,

ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα·

ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορῆη προβάλεσκε φέρεσθαι,

ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ.

Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἦν βροτὸς αὐδήεσσα,

νῦν δ' ἄλδος ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς.

ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον, ἄλγε' ἔχοντα.

αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,

ἴξε δ' ἐπὶ σχεδίας πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

« Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων

ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φρυτεύει : 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀνινύσσειν
 εἶματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖο' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρηδεμνον ὑπὸ στέροιο τανύσσα
 ἄμβροτον· οὐδὲ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.
 αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεσσι ἐφάψαι ἠπεῖροιο,
 ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπεύρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι. » 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρηδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἔς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ εἰκυῖα· μέλαν δὲ ἔ κῆμα κάλυψεν.
 Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355
 « ὦ μοι ἐγώ, μὴ τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλιον αὔτε
 ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδὴς ἀποβῆναι ἀνώγει,
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκὰς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἀριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδὴν διὰ κῆμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον. »
 Ἦος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν. 365
 ὦρσε δ' ἐπὶ μέγα κῆμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὥς δ' ἄνεμος ζαῖς ἠΐων θημῶνα τινάξῃ

καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
ὥς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς 370
ἀμφ' ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
εἵματα δ' ἔξαπέδυνε, τὰ οἱ πόρε διὰ Καλυψώ.

αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέροιο τάνυσσεν,
αὐτὸς δὲ προηνὴς ἀλὶ κάμπεσε, χεῖρε πετάσσας,
νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
κινήσας δὲ κόρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλώω κατὰ πόντον,
εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγῆης.

ἀλλ' οὐδ' ὥς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος. »
Ἦς ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους, 380
ἴκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δῶματ' ἔασιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾤρησε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενὴς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387—493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπόλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἢ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχὴς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἢ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κῶμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευε πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἐμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμα, κωπιάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εἶδεν κατ' ἄλλῃ μέρει διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὃ

ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὄρητικόν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἔπενεν ἐξηπτημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἅπνευστος καὶ ἀναυδὸς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ῥίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καὶ ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθείᾳ].

Ζ

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας διὸς Ὀδυσσεὺς ὑπνῶ καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε, οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ, ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηγορέοντων, οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν. ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδῆς, εἶσεν δὲ Σχερίῃ, ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων, ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους, καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἀιδόσδε βεβήκει, Ἀλκίνοος δὲ τὸτ' ἦρχε, θεῶν ἅπο μῆδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη, νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα. βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἓνι κούρη κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη, Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο, παρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἅπο κάλλος ἔχουσαι.

σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαεινά.

Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιὴ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,

ἦ οἱ ὀμηλικὴ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.

τῆ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

«Ναυσικάα, τί νύ σ' ὄδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ ;
εἵματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγονται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.
ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἠοὶ φαινομένηφι·
καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
ἐντύναι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμιον
πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἔστί καὶ αὐτῆ.
ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
ἡμιόνους καὶ ἄμειξαν ἐφοπλίσειαι, ἦ κεν ἄγρησι
ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
καὶ δὲ σοὶ ὄδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
ἔορθεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόληος.»

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰλοῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη
Οὐλύμπόν δ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλῆς αἰεὶ
ἔμμεναι. οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρος
δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλνεται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη·
τῷ ἔνι τέρονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις Ὀδυσσεώς μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικάν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἤλθεν εὐθρονος, ἧ μιν ἔγειρε
 Ναυσικάαν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δόμαθ', ἵν' ἀγγείλῃε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἔρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοὺς βασιλῆας
 ἐς βουλήν· ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἡ δὲ μάλ' ἄγχι σταῶσ φίλον πατέρα προσέειπε.

« Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσσεις ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι
 ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τά μοι ῥερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρῶτοισιν ἔοντα 60
 βουλάς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἶματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροισι γεγάασιν,
 οἱ δὲ ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἠΐθεοι θαλέθοντες.
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἶματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρονὶ πάντα μέμνηεν. » 65

Ἦς ἔφατ'· αἰδέτο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναν
 πατρὶ φίλῳ· ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχεν· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερῆν ἀραρυῖαν. » 70

Ἦς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὄπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμιοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινῆν.

καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστη ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκήῳ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἢ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἴην, ἅμ' αὖ τῆ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.

Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἔνθ' ἢ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπιητανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἔνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπρόελυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα
 τρώγειν ἄγρωστιν μελιθεά· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἵματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλυνάν τε κάθηράν τε ῥύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἰ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρυσάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἵματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάσφθεν διμφαί τε καὶ αὐτή.
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικαία λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὖρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋύγετον περὶμήγετον ἢ Ἐρύμανθον,

τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι. γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ῥῆα τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὥς ἦ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἵματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιο.
 σφαιραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεια· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἰ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεὺς,
 ἐζόμενος δ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

« ὦ μοι ἐγώ, τέων αὖτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἱ γ' ὑβρισταὶ τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120
 ἦε φιλόξεينوὶ καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδῆς ;
 ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς ἀυτή·
 νυμφάων, αἱ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεια ποιήεντα.
 ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ; 125
 ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι. » 126

Βῆ δ' ἵμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιδῶς, 130
 ὅς τ' εἶσ' ὑόμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δὲ οἱ ὅσσε
 δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσὶ μετέρχεται ἢ οἴεσσιν
 ἠὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
 ὥς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε 135

μίξεσθαι, γυμνός περ ἑὼν· χρεῖῳ γὰρ ἴκανε.
 σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·
 οἷη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.
 στῆ δ' ἄντα σχομένη· ὁ δὲ μερμήριξεν Ὀδυσσεύς,
 ἢ γούνων λίσσοιτο λαβὼν εὐώπιδα κούρην.

140

ἢ αὐτῶς ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι
 λίσσοιτ', εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.
 ὥς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσασατο κέρδιον εἶναι,
 λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι,
 μὴ οἱ γούνα λαβόντι χολώσαιο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.

145

«Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἢ βροτός ἐσσι·
 εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 Ἀρτέμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάλοιο,
 εἶδός τε μέγεθός τε φυὴν τ' ἄγχιστα εἶσκω·

150

εἰ δὲ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τοῖς μάκαρες μὲν σοί γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,
 τοῖς μάκαρες δὲ κασίγνητοί· μάλα πού σφισι θυμὸς
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σείο,

155

λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάροτος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρῖσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.

οὐ γάρ ποι τοιοῦτον ἴδον βροτῶν ὀφθαλμοῖσιν,
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόοντα.

160

Δήλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κείσε, πᾶλὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,

τὴν ὁδὸν ἦ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὥς δ' αὐτῶς καὶ κείνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῷ
 δῆν, ἐπεὶ οὐ πῶ τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὥς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεΐδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἡματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῆμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠγυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι πού καὶ τῆδε πάθω κακόν· οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τῆνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστου δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί πού εἴλυμα σπεύρων ἔχες ἐνθάδ' ἰούσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἢ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχῃτον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάσματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί. » 185
 Τὸν δ' αὖ Ναυσικάα λευκώλενος ἀντίον ἠῦδα·
 « Ἐεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστον·
 καὶ πού σοι τάδ' ἔδωκε, σέ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπτῃς. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρεην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.

ἄστῳ δέ τοι δείξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν,
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαίηκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε. »

195

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὁδηγία τῆς
 Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἥ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι κέλευσε·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ;
 οὐκ ἔσθ' οὔτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαίηκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομείειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε.
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῷ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο. »

200

205

210

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν
 Ναυσικᾶα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἥνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δῆ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα διὸς Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στήθ' οὔτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὅμοιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ

215

χρῖσομαι· ἦ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθών. »

᾽Ως ἔφαθ', αἰ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο διὸς Ὀδυσσεὺς 225
 ἄλμην, ἣ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμους,
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτιο.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἵματα ἔσσαθ' ἅ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα 230
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσανα, καδ δὲ κάρητος
 οὐλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.

ὥς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνῆρ
 ἴδρις, ὃν Ἑφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει, 235
 ὥς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῇ τε καὶ ὤμοις.

ἔξετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηῦδα·

« Κλυτέ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλονοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαίηκεσσ' ὄδ' ἀνῆρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὸν ἔχουσιν.

αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε. »

᾽Ως ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο.
 παρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.

ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος.

250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
ξεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἄν δ' ἔβη αὐτή,
ἄτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
« Ὅρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω

πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

156

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
ὄφρ' ἄν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν
καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

260

αὐτὰρ ἐπὶν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόλιος,
λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω.

265

ἔνθα δέ τέ σφ' ἀγορῆ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἐρετμά.

270

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη,
ἀλλ' ἴστοι καὶ ἐρετμὰ νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,
ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολὴν περὶ ὄωσι θάλασσαν.
τῶν ἀλεινώ φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω

μομεῖη· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφιάλοι κατὰ δῆμον·
καὶ νῦ τις ὧδ' εἴπῃσι κακώτερος ἀντιβολήσας·

275

'Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλὸς τε μέγας τε
ξεῖνος; ποῦ δέ μιν εὔρε; πόσις νῦ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.

ἢ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἤς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὔ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἢ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἡματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὶ τή περ ἐποιομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί. »
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις τοιαῦτά γε ῥέξοι,
 ἢ τ' ἀέκητι φίλων πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώη,
 τόσσον ἀπὸ πόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκόμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὰρ ἐπὶν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφίχθαι,
 καὶ τότε Φαίηκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάϊς ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαίηκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάραιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ. 305
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,

κίονι κεκλιμένη· δμοφαί δέ οί εΐατ' όπισθεν.
 ένθα δέ πατρός έμοίο θρόνος ποτικέκλιται αύτη,
 τῷ ό γε οίνοποτάζει εφήμενος άθάνατος ώς.
 τόν παραμειψάμενος μητρός περι γούνασι χείρας
 βάλλειν ήμετέρης, ίνα νόστιμον ήμαρ ίδηαι
 χαιρών καρπαλίμως, ει και μάλα τηλόθεν έσσί.
 εΐ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ένι θυμῷ,
 έλπωρή τοι έπειτα φίλους τ' ιδέειν και ίκέσθαι
 οίκον ένκτίμενον και σήμ ές πατρίδα γαΐαν. »

310

315

“Ως άρα φωνήσαο' ήμασεν μάστιγι φαεινή
 ήμιόνους· αί δ' όκα λίπον ποταμοίο ρέεθρα.
 αί δ' έν μέν τρώχων, έν δέ πλίσσοντο πόδεςσιν·
 ή δέ μάλ' ήνιόχευεν, όπως άμ' έποίητο πεζοί
 άμφίπολοί τ' Όδυσσεύς τε, νόφ δ' επέβαλλεν ήμάσθλην.
 δύσετό τ' ήέλιος και τοί κλυτόν άλσος ίκοντο
 ίερόν Αθηναίης, έν' άρ' έξετο διός Όδυσσεύς.
 αύτίκ' έπειτ' ήρᾶτο Διός κούρη μεγάληο·

320

« Κλυθή μευ, αίγιόχοιο Διός τέκος, άτρουτώνη·
 νύν δή περ μευ άκουσον, έπει πάρος ού ποτ' άκουσας
 ροιομένου, ότε μ' έρραιε κλυτός έννοσίγαιος.
 δός μ' ές Φαίηκας φίλον έλθειν ήδ' έλεεινόν. »

325

“Ως έφατ' εύχόμενος, τοῦ δ' έκλυε Παλλός Αθήνη.
 αύτῷ δ' ού πω φαίνεται' έναντίη· αΐδετο γάρ ρα
 πατροκασίγητον· ό δ' έπιζαφελῶς μενείαιεν·
 άντιθέφ Όδυσηί πάρος ήν γαΐαν ίκέσθαι.

330

[*(H)* Καθώς εισήρχετο εις την πόλιν ό Όδυσσεύς συνήνητησε μίαν παρθένον, υπό την όποιαν εκρύπτετο ή Αθηνα, και αύτη τοῦ έδειξε τὸ άνάκτορον τοῦ Αλκινόου. “Οπως λάμπει ό ήλιος και ή σελήνη, έτσι έλαμπε ή κατοικία τοῦ βασιλέως των Φαίακων. Εις τὸ έσωτε-

εικών εφάινοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος με θ ρ ι γ κ ὸ ν κ υ ἄ ν ο ι ο ἤτοι με πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας με κνανὴν δαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4). Χρῦσαι ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρῦσόν καὶ ἄργυρον, ἔργα τοῦ Ἡφαιστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφρανα καλύμματα, ἀγάλματα χρῦσᾶ καὶ σκεύη περὶτεχνα, συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστὸς ἐξετείνεται περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος με δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπούς, με κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ με δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν, ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε με λόγους νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως ν' ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὸ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλαι αἱ συνήθεις πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν, πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

(Θ) Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ᾠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἄ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ οἱ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε με τοὺς σ κ η π τ ο ὕ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγούδησεν ἔ π ο ς, τὸ ὅποιον περιέγραφε τὴν ἔρην μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ᾄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἢ διασκέδασις με ἐπίδειξις ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἄ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καταπλήττων ὅλους με τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγίνεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρ-

θησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθήσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παρακλήσιν τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὅλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλει νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

(I) Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἀπὸ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θυράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καὶ ἐνῶ ἔξαμpton τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἔφεροντο ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ἐπὶ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἴθελον νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστή χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐτίφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

(K) Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἴολου εὖρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἴολος περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν ὅλους τοὺς ἀνέμους πληρὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἐκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Τότε ἐξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέαι θύελλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμάς, ὅπου νέα φοβερότερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστργόνων ἐθάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῇ ἀποκόψας

τὰ προμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ Θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ἄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

(Λ) Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἐν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

(Μ) Τέλος δὲ ἐπαυθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά, πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνος αὐτός, ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

(Ν) Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίссαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ᾧ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθη καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισί τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ. »

59

62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεά κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ῥίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοποθέτησαν τὰ δῶρα. Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν

(πάλιν ἢ Ἐθηνᾶ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν Ἰθάκην.

(Ξ) Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὐμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμαθε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

(Ο) Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰδοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἐθηνᾶν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν τὸν Εὐμαίον].

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[(1 - 153)] Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πιστοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζὶ του. Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὄρσε συφορβόν· ὁ δ' εἶλετο χερσὶ πέδιλα
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἴεν, οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιῶν Εὐμαίος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἢ γε σχεδὸν ἦλθε· δέμας δ' ἦϊκτα γυναικί
 καλῆ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίῃ.
 στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆϊ φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδ' ἐνόησεν,
 οὐ γάρ πώ πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς,
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κίνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο
 κνυζηθμῷ δ' ἐτέρωσσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

154

160

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι μεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἦλθεν μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς,
 στῆ δὲ πάροισ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σὼ παιδὶ ἔπος φάο μηδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ
 δηρὸν ἀπὸ σφῶϊν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι. »

Ἥ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον ἐϋπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὄφελλε καὶ ἦβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροῖς γένετο, γναθμοὶ δὲ τάννυσθεν,
 κυάνας δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦϊεν ἐς κλισίην. θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροισθεν,
 ἄλλα δὲ εἴματ' ἔχεις, καὶ τοι χροὺς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἰοῖα
 ἠδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φεῖδεο δ' ἡμέων. »

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεὸς εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλὰ, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν. »

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσε, κὰδ δὲ παρειῶν
 δάκρυον ἦκε χαμαῖζε· πάρος δ' ἔχε νολεμέσ ἀϊεῖ.
 Τηλέμαχος δ'· οὐ γὰρ πῶ ἐπέϊθετο ὄν πατέρο' εἶναι,

ἐξαυτὶς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ἰδουσσέυς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων

θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἄν θνητός, ἀνὴρ τάδε μηχανόφρο

ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν

ῥηϊδίως ἐθέλων θείη νέον ἢ γέροντα.

ἢ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·

νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι. »

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ἰδουσσέυς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα

οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·

οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ἰδουσσέυς,

ἀλλ' ὄδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλὰ δ' ἀληθείς,

ἦλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαίαν.

αὐτὰρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελείης,

ἢ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,

ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε

ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῖ εἴματ' ἔχοντι.

ῥηϊδίον δὲ θεοῖσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

ἡμῖν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἢ δὲ κακῶσαι. »

Ὡς ἄρα φωνήσας ἑκάτ' ἄρ' ἔξετο, Τηλέμαχος δὲ

ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο, δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἡμερος ᾧτο γόοιο·

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,

φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα

ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·

ὥς ἄρα τοί γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβον.

καὶ νύ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδου φάος ἠελίοιο,

εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νῆϊ σε ναῦται
ἤγαγον εἰς Ἴθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν ὄτομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι. »

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225
« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται
καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νῆϊ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
κάτθεσαν εἰς Ἴθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὕφαντήν.
καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
ὄφρ' εἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσὶ·
καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
φράσσομαι, ἧ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους. »
Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240
« ὦ πάτερ, ἧ τοι σείο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
χειρὰς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέ κεν εἷη
ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
μνηστῆρων δ' οὔτ' ἄρ' δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δύ' οἴαι, 245
ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσει ἐνθάδ' ἀριθμόν.
ἐκ μὲν Δουλιχίουο δύω καὶ πεντήκοντα
κοῦροι κεκοιμένοι, ἕξ δὲ δρηστήρες ἔπονται·
ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν ἐείκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250

ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
καὶ δοιὼ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν.
ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίξαι,
φράζευ, ὅ κέν τις νῶϊν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ. »

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
« Γοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον·
καὶ φράσαι ἢ κεν νῶϊν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ
ἀρχέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίξω. »

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
« Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
ὔψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένῳ· ὧ τε καὶ ἄλλοις
ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι. »

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν κύνα τοῦ Ἄργον.
(ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- Β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- Γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

στ. 1 — 10

α) — **ἄνδρα** = περί τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ **ἐννέπω** = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. **σεπ**). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανῶμαι, (ρίζ. **πλάγ**. συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (**πόλις** καὶ **πτόλις**). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὄ** = οὔτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν· ὄς ἢ δν**· κτητ. ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμὸς** = ψυχὴ, καρδιὰ (**θύω** = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασώζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν**. κτητ. (στ. 4) — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα· (**νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὡς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὡς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἐταῖρος**). — **ἔύομαι** = σῶζω. — **ἰέμενός περ'**· **καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. **ἴεμαι** = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφειτέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν. . . . — **ἄτασθαλλαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἀμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος. (στερ. **νη** + **ἔπος** = λόγος). — **κατὰ ἥσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτὰρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος**. (**νόστος**

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

ΣΗΜ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμηρῷ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμως παρέμβόλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προήλθεν ἡ νεωτέρα: *νόστιμος* = γλυκός, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — *τὸ ἤμαρ* — *ἡματος* = ἡ ἡμέρα. — *νόστιμον ἡμαρ* = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπάνοδου· περίφρ. ἀντὶ *νόστον*. — *ἀμόθεν* = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου (ἐπίφρ. ἄχρηστον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *ἀμός* = τίς· πρβλ. οὐδ — *ἀμοῦ*). — *τῶν* = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — *γέ*· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀμόθεν*. Δύναται ν' ἀποδοθῆ μετὰ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως: *πλάγχθη, πάθεν, ἴδεν*.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — *ησι* = καὶ δευτεροκλ. — *οισι*: *σφετέρησι(ν)*, *ἀτασθαλίησι(ν)*, *τοῖσι(ν)*.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων: *κατὰ* (= ἐντελῶς) — *ἦσθιον*.

— Οἱ τύποι *ὁ ἢ τὸ* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μετὰ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας: *ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.*

— Χρῆσις ἀσυναίρετων καταλήξεων: *ἄστεα, ἄλγεα*.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς — *ος* δευτεροκλ. — *οιο*: *Ἡέλιοιο*.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ.: *ὅς ἢ ὄν* (*ἐὸς ἐή ἐόν*).

γ) — *Μοῦσα*: Οἱ στίχοι 1 — 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς μούσας ἢ τὴν μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεῦετο, ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (*κοῦραι Διὸς*) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιοτάτον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιέριαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι*. Εὐφρεστάτα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μετὰ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῆ.

—*ἰερόν* : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἰερόν πτολίεθρον*. — *Ῥπερίων* : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους=ὑψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Ῥπεριονίδης*. — *κατὰ βοῦς ἠσθιον* : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ *μ* τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφ' οὗ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεύως διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἐφθασεν εἰς τὴν γῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσ. πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

στ. 11—27

α) 11—21 — *ἐνθα* = τότε. χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ἀμόθεν*. — *αἰπὺς* = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος, — *ἔσαν* = ἦσαν. — *ἠδὲ* = καί. — *οἶος* = μόνος. — *κέχρημαι* = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρῆ*) — *πότνια* = σεπτὴ, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν. (ρίζ. ποτ. — Λατιν. *pot-rossum*) — *εὐρύκω* = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — *δίος* = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος. (ρίζ. *δι*. Λατιν. *divus - divinus*) — *τὸ σπέος* = τὸ σπήλαιον. — *γλαφυρός* = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω—γλύφω*) — *λιλαίωμα* = ἐπιθυμῶ. — *ὁ πόσις —ιος* = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. ποτ. — πρβλ. *πότνια*). — *δῆ* = ἦδη, πλέον. — *περιπ(ε)λομένων* *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — *τῶ* = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — *οἶ* = αὐτῶ. — *ἐπεκλώσαντο οἶ* = τοῦ προώρισαν. — *νέομαι* = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα. καὶ στ. 5 *νόστος* — *οὐδ' ἐνθα* = οὐτε τότε. — *πεφυγμένους* *φεύγω* = διαφεύγω. — *ἦεν* = ἦν. — *οἶ ἄεθλοι* = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — *καί* ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί. . — *μετὰ* = μεταξῶ. — *οἶσι· εἰσ*. — *ἐλαίρω* = εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*) — *νόσφι* = μακρὰν, ἐκτός. — *ἀσπερχές* ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — *μενεαῖνω* = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — *ἀντιθεος* = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — *πάρως* = πρὶν. — *ἦν (ἐήν) γαῖαν* = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27 — μετεκιάθεις μετακιάθω = πηγαίνω πρὸς τινος. (μετακιάθω, θαμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι) — τηλόθι = μακρὰν (τηλοῦ, τῆλε, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλεγράφος, τηλεβόλον κλπ.) — ἔων = ὦν. — τοί· ἀναφ. ἀντων. — διχθά. ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — δεδαίεται· παθ. παρακμ. ρ. δαίομαι = χωρίζομαι. — ἔσχατοι ἀνδρῶν = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — δυσσομένου = ἐκεῖ ποῦ δῦει, πρὸς τὴν δύσιν. (ἀόρ. ἀ' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀορ.). — Ῥπερίων δ. — ἀνιόντος = ἐκεῖ ποῦ ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν. ρ. ἀνειμι (ἀνά + εἶμι). — ἀντιάω = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — ἐκατόμβη = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — ἀρνεῖος = πρόβατον, κριάρι. — ἐνθα = ἐκεῖ. — ἡ δαῖς - δαιτὸς = γεῦμα, συμπόσιον (δαίομαι = χωρίζω. Κυρίως δαῖς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμόν). — παρῆμενος = παρακαθήμενος (ῆμαι = κάθημαι). — οἱ δὲ δὴ ἄλλοι = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — ἐνι = ἐν, ἐντὸς — μέγαρον = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) — Ἰων. τύπος : ἔσαν (ῆσαν).

— γ' πρὸς. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλγ. πτώσεις : οὔ, οἶ, ἔ (αὐτοῦ — ῶ — όν).

— Οἱ τύποι ὁ ἢ τὸ εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. τοί, ταί : τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίεται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρῆμ. συνηρημένα εἰς -αω : ἀντιάων (ἀντιάων — ἀντιῶν — ἀντιόων),

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου — αται : δεδαίεται.

γ) — ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες : ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοιά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ

φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφη**: Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ.ἄ.) — **Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενέαιεν**: Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες**: Ἡ ἐμπορική δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφήν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς Ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

στ. 28 — 43

α) — **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖσι** = μεταξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. — **ἀμύμων** = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **δα** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτὸς** = ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῦ ἢ φήμη φθάνει μακράν, ἐξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω) — **ἔκτανε** = ἔκτεινε (ρίζ. κταν — καὶ κταν —). — **τὸ ἔπος** = λόγος (ρίζ. *Ἔπ-εἰπεῖν*). — **μετηύδα** = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — **ἄπόποι** = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — **οἶον** = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν. — **νὺ(ν)** = λοιπόν, ἀληθῶς. — **βροτὸς** = θνητὸς (ρίζ. *μορ-μόρος* = θάνατος). — **αἰτι(ό)ωνται** = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — **ἔμμεναι** ἀπαρέμφ. τοῦ *εἰμί*. — **οἱ δὲ** = ἐνῶ αὐτοί. — **καὶ αὐτοί** = μόνοι των. — **σφῆσιν ἀτασθαλίησιν** στ. 7 — **μόρος** = μοῖρα (ρίζ. *μερ-μέρος, μερίζω*). — **ὑπὲρ μῆρον** = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοῖρας. — **καὶ νῦν** = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ποῦ λέγω τώρα. — **γῆμε** ἔγγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — **ἡ ἄλοχος** = ἡ σύζυγος (ἄθρ. α + λέχος = κλίνη) — **ἄλοχος μνηστή** = νόμιμος σύζυγος. — **νοστήω** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (*νόστος*, νεοελλ. παλινοστώ). — **εἰδῶς** μετχ. ἔναντ. — **αἰπὺς ὄλεθρος**. 11. — **πρὸ** = προηγουμένως. — **οἱ**. 17. — **ἐύσκοπος** = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὄξυδερκής (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — **ἀργεῖφοντης** = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (*ἀργός* = ταχύς + φαίνω) — **μνάομαι** = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 *ἄλοχος μνηστή*). — **ἄκοιτις** = συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη) — **ἡ τίσις** = ἐκδίκη-

σις (*τίνω ἢ τίω* = πληρώνω, τιμωρῶ). — *ἡβάω* = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — *ὄσπότη' ἂν ἡβήσῃ* = ὅταν ἀνδρωθῇ. — *ἰμείρεται* ὑποτακτ. ἄορ. ρ. *ἰμείρομαι* = ἐπιθυμῶ. — *ἦς* κτητ. — *αἶα* = γαῖα, χώρα — *ἔφατο* = ἔφη. — *φρένες* = νοῦς (κυρίως *φρένες* = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποιον ἐθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). — *ἀγαθὰ φρονέων* ἔναντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — *ἀπέτισε* ὑπκμ. ὁ Αἰγισθος, ρ. *ἀποτίνω* = πληρώνω τὸ κακόν, ποῦ ἔκαμα.

- β) — Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, — *μεναι* : *ἔμμεναι* (*ἔσμεν(αι)*).
 — Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς — *αο* : *Ἀτρείδαο*, *Ὀρέσταο*.
 — Χρήσις τοῦ *ει* ἀντὶ *ε* (ἰωνικ.) : *Ἑρμείας* ἀντὶ *Ἑρμέας*.
 — Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. *ε* καὶ *ο* ἀντὶ *η* καὶ *ω* : *ἰμείρεται* ἀντὶ *ἰμείρηται*.

γ) — *πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε* : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς. — *Αἰγισθοιο, τὸν δ' ἔκταν* Ὀρέστης : Τὸ οἰκογενειακὸν δράμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποῖαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγισθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφεῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *ἀμόμων*). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγισθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμῆστραν καί, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψεν νικητῆς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγισθος καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἑνὸς θεοῦ του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρός του φονεύων τὸν Αἰγισθον καὶ τὴν μητέρα του.

στ. 44 — 62.

α) — ἀμείβομαι τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — γλαυκῶ-
πιδες = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ἔφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθη-
νᾶς. (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὀπ-ὄψις, ὄφουμαι). — ὑπατος =
ὑπέρτατος. — κρείων -οντος = κυρίαρχος, ἄρχων. — καὶ λίην...
ὀλέθρω· ἡ σειρά τῶν λέξεων: κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην
εἰκότι. — κεῖται ὀλέθρω = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὀλεθρον.
— εἰκῶς = ὁ ἀρμόζων. — ὡς οὔτως· δεικτικόν. — δτις = ὅστις.
— ῥέξω = πράττω — ἀμφὶ Ὀδυσῆι = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — δαΐ-
φρων = συνετός. — δαίομαι = χωρίζομαι, κομματίζομαι (πρβλ.
23). — τὸ ἦτορ = ἡ καρδία. — δύσμορος = κακότυχος (δυσ + μόρος· 34)
— δηθά, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — τὸ πῆμα = πάθημα (παθεῖν). ἄπο =
μακράν. — ἀμφίρυτος-η-ον = περίρρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ
θάλασσαν. — ᾄθι = ὄπου. — δμφαλός = κέντρον. — ἐν = ἐντὸς αὐτῆς.
— δῶμα = κατοικία. — ναίω = κατοικῶ (ναός). — ὀλοφρων = κακό-
βουλος, δόλιος (ὀλοός = ἐλέθριος). — τὸ βένθος = βάθος (πρβλ. καὶ
πένθος -πάθος). — ἔχω = κρατῶ. — αὐτός = ὁ ἴδιος, μόνος του.
— μακρός = ὑψηλός. — ἀμφίς = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω,
συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπέστασιν ἀπὸ τὴν γῆν.
— δύστηνος = δυστυχής. — κατερύκω· 14. — αἰμύλιος (καὶ αἰμύ-
λος) = γλυκός. — θέλγει· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν
γοητεύῃ. — ἐπιλήσεται· μέλλον τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνι-
κὸς τύπος τοῦ λανθάνω). — αὐτάρ· 9. — ἔμαι· 6 — ἀποθρόσκω =
ἀνέρχομαι (θρόσκω = πηδῶ). — νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν
αἰσθήσεων, βλέπω. — ἰμείρεται· 41. — οὐδὲ = καὶ δέν. — ἐντρέπε-
ται = κάμπτεται, συγκινεῖται. — ἦτορ· 48. — φίλον ἦτορ = ἡ
καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει
πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστι-
κὴν ἔννοιαν. — νύ· 32. — χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινά. Ἀντικμ.
τοῦ χαρίζετο: τ'(οι) = σοι. — νῆες Ἀργείων = τὸ ναυτικὸν στρα-
τόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — ἰερά ῥέξω = τελῶ θυσίας — Τροίην
ἐν εὐρείῃ = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — τί = διατί.
— ὠδύσασο· ὠδυσάμην = ὠργίσθη. Ἀντικμ. τὸ οἶ.

β)—Ἐναλλαγή τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως: *τοι-σοι* (πρβλ. Λατιν. *tu-tibi*).

—Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς *-εὺς*: *-ῆος* (*-έως*), *-ῆϋ* (*-εῖ*), *-ῆα* (*-έα*): Ὀδυσ(σ)ῆος, Ὀδυσ(σ)ῆι, Ὀδυσ(σ)ῆα.

—Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἄορ. α' εἰς *-αο*: ὠδυσάμην-ὠδύσαο.

—Ἡ ἀντωνυμία *ἐκεῖνος* ἄνευ τοῦ *ε*: *κεῖνος*.

γ)—*Κρονίδης* καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — *νῆσω ἐν ἀμφιρῦτῃ . . . νῆσος δεινδρήεσσα*: Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἣτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπωςδὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου.— *Ἄτλας*: Τὶτὰν ἡ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.— *Ἀργείων παρὰ νηυσί*: Τὸ σύνθηρες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι *Ἀχαιοί*. Λέγονται ὅμως καὶ *Ἀργεῖοι*, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖα των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκεύασαν τὰς σκηνὰς των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἕκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις «*παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν*», «*Ἀργείων παρὰ νηυσί*».

στ. 63-79

α)—*ἀπαμείβομαι*: ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτρο-

πῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—*προσέφη* ἀντκμ.: *τὴν* = εἶπε πρὸς αὐτήν.—*νεφεληγερέτα* = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας. (*νεφέλη*+*ἀγείρω* = συναθροίζω).—*τὸ ἔρκος* = φραγμός. μτφ. *ἔρκος ὁδόντων* = τὸ στόμα. (*εἶργω*, *εἶρκτή*, *πολι-ορκία*).—*ἔπειτα* = ὕστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.—*πῶς ἂν λαθοίμην*· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.—*περὶ-εστί*· *περίεμι*—ὑπερέχω.—*νόον*· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—*περὶ-ἔδωκε* = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.—*ἱερά*· *ἱερά* = θυσίαι.—*τοί*· 23.—*γαιήοχος* = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα-ἔχω*).—*ἀσκελές*· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. *σκελ*-*σκλη*-*σκελετός*, *σκληρός*).—*Κύκλωπος*· γεν. τῆς αἰτίας.—*χολοῦμαι* = εἶμαι ὠργισμένος (*χόλος* = ὄργη).—*ἀλάωσεν* = ἐτύφλωσεν (*ἄλαός* = τυφλός)· μετὰ γεν. *ὀφθαλμοῦ*, ὡς στερήσεως σημαντικόν.—*ἀντίθεος*· 21.—*δου* = οὔ.—*ἐκ τοῦ* = ἔκτοτε.—*ἐνοσίχθων* = ὁ σείων ἔνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν*+*ὠθῶ*+*χθών* = γῆ).—*οὔ τι* = οὐδόλωσ.—*πλάζω* = κάμνω νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι* 2).—*πατρὶς αἴη* = πατρικὴ γῆ.—*ἄγετε*· παρακελευσμ. = ἐμπρός, ἔλατε.—*οἶδε* = οἱ ἔδῶ παρόντες θεοί.—*περὶ-φράζομαί τι* = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τινος.—*νόστον*· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου.—*ὅπως ἔλθῃσι* = ὥστε νὰ ἐπανεέλθῃ.—*μεθίημι* = ἀφίνω, παραιτοῦμαι.—*χόλος* = ὄργη· 69.—*οὔ τι*· 75.—*μέν* = βεβαίως (*μήν*).—*ἀντία* = ἀντιθέτως.—*ἀέκητι* = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (*ἀ* στερ+*ἐκῶν*).—*ἐριδαίνω* = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.—*οἶος*· 13.

β)—Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς *-α* (-ας-ης) : *νεφεληγερέτα* (πρβλ. τὰ λατιν. α' κλίσι. *nauta*, *poeta*).

—Κατάληξις ἀπαρεμφ.—*μεν* (-ειν) : *ἐριδανέμεν*.

—Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *ἀεὶ*: *αἰεὶ*.

γ)—*νεφεληγερέτα*: Ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον *νεφεληγερέτα* εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικὰ εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος : *γαιήοχος*, *ἐνοσί-*

χθων. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἐνοσίχθων ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς.—**Κύκλωπος**: ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ ι τῆς Ὀδυσσεΐας.

στ. 80 - 95

α)—*εἰ μὲν δὴ*—ἐὰν πράγματι.—**φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται.—**νοστήσαι**· ἐπέξηγ. τοῦ *τοῦτο*.—**πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. *δαΐφρων* 48).—**ὄνδε δόμονδε** = εἰς τὸ σπίτι του.—**δόμος** = οἶκος, σπίτι (*δέμω*=κτίζω).—**διάκτορος**=ὁ ψυχοπομπός.—**Ἀργεΐφόντης**· 38.—**ὄτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ *ὄτρύνω*. = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῆ·—**ὄφρα**=ἵνα.—**ἐνπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά.—**νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (*νη-ἀμαρτάνω*).—**βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις.—**νόστον**· ἐπέξ. τοῦ *βουλή*.—**ταλασίφρων**=ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρίζ. *ταλα-τλη+φρήν*).—**κε(ν)**· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολογ. *ἄν*.—**ἐγών**=ἐγώ.—**ἔσελεύσομαι**· μέλλον τοῦ εἰσέρχομαι.—**οἱ**· δοτ. κτητ. *οἱ υἱόν*=τὸν υἱόν του.—**ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων.—**μένος** = θάρρος.—**θείω**· *θῶ*.—**ἀγορή** = συνέλευσις (*ἀγείρω*, πρβλ. 63 *νεφεληγερέτα*).—**κομόων**=ὁ τρέφων κόμην.—**τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή.—**ἀπειπέμεν**· νὰ ἀπαγορεύσῃ. Ἄορ. τοῦ *ἀπόφημι*.—**οἱ**· δοτ. ἀντιχαριστική.—**μῆλα**=πρόβατα.—**ἄδινός** = πυκνός, πολυπληθής.—**εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα. (*εἶλω*=στρέφω+*πούς*).—**ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα.—**ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα: πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: βώδια *στεφανοκέρατα*.—**ἡμαθόεις** = ἀμώδης (*ἄμαθος* - *ἄμμος*).—**πενσόμενον**· μέλλον τοῦ *πνυθάνομαι*, μτχ.—**ἡδέ**· 12.—**μιν**=αὐτόν.—**κλέος**=δόξα.—**ἔσθλός**=ἀγαθός.—**μιν . . . ἔχῃσιν**· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ *κλέος* καὶ ἀντικ. τὸ *μιν*: διὰ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β)—Αἰτιατικῆ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτός καὶ εἰς τὰ τρία γένη: *μιν* (=αὐτὸν-ήν-ό).

—Κατάληξις ἀρχαιοτέρᾳ γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. *-ησι*: *ἔχῃσι, ἔλθῃσι*.

—Εὐφωνικὸν *ν* εἰς τὴν ἀντωνυμίαν *ἐγώ*: *ἐγών*.

γ)—*Ἔγγυγι*: ὡς ἐπίθετον ἢ λ. *ἄγγυγιος* σημαίνει παλαιότατος. ὡς γεωγραφικὴ θέσις ἢ Ὀγγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς Ὀδυσσεΐας, ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσεν 17 ἡμέρας, ἕως οὗτου ἀντικρύσει τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. —*ἀγορή*: Ἡδὴ ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρχεν παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζη γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλον οἱ βασιλεῖς. —*κάρη κομόωντας*: Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἡ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. —*μνηστῆρες*: Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος Ὀδυσσεύος, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — *εἰλίποδας ἔλικας βοῦς*: Ὅξυς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ Ὅμηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποῖους ἔσφαζαν οἱ μνηστῆρες. —*Σπάρτη*: Ἀρχαῖκόν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος, — *Πύλος*: Εἶναι τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρον ἀπελάμβανε ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν Ἡλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν

τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἀλφειοῦ.

στ. 96—124

α) 96-112—ὡς· δεικτ. 6. — ὡς εἰποῦσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐτούς. — ἐδήσατο ρ. δέομαι-οῦμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου. ἐνεργ. δέω-δῶ. — βῆ-κατά = κατέβη. — τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90). — αἶξασα· ρ. αἶσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἶξ). — δῆμος = ἡ κατοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — δ οὐδός = τὸ κατώφλιον. — ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς . . . — ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν+ἀνήρ). — ἔπειτα = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. πεσσοί = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα. — προπάροιδε(ν) = ἐμπρός. — ἡμενοί = καθήμενοι, πρβλ. καὶ 26. — ἡ ὀνός = τὸ δέσμα, ἡ προβειά. — ὀτηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων. — μίσγω = ἀναμειγνύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κροῦσις, κροῦμα). — αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — πολύτετος = μετὰ πολλὰς τρύπες, πορώδης. — νίζω = πλύνω. — πρότιθεν = παρέθετον. — दाτέομαι = μοιράζομαι μετὰ ἄλλους (πρβλ. καὶ दाίομαι 23, 48).

113-124. — πολὺν πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν. — ἦστο· ἦμαι = κάθημαι. — τετιημένος = λυπημένος (τετήμαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί. Λατιν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσί = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — ἐσθλός· 95. — εἴ ποθεν ἐλθῶν = ἂν ἦρχετο ἀπὸ κάπου καὶ . . . Αἱ ἀκολουθεῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι). — σκέδασιν θείη· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψη τοὺς μνηστήρας. — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμή = ὄξιωμα. — οἰσιν· κτητ. — ἀνάσσω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ

ἔκαμνε αὐτὰς τὰς σκέψεις.—**μεθήμενος** = καθήμενος μεταξύ.—**εἰσορῶ** = βλέπω.—**ἰθύς** = κατ' εὐθείαν πρὸς . . . —**νεμεσσῶμαι** = ἀγανακτῶ (*νέμεσις* = δίκαια ἀγανάκτησις). — ^{ἐπινοῶ} **δηθᾶ** 49.—**ἐφεστάμεν** = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ.—**ἔλε** = εἶλε = ἔπιασε, ρ. **αἰρῶ**.—**δεξιτερὸς** = δεξιός. (Λατ. dexter).—**ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς.—**ἔγχος** 104.—**μιν φωνήσας** = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν.—**ἔπεα πτερόεντα** = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποῖαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι.—**παρ' ἄμμι** = παρ' ἡμῖν.—**φιλέομαι** = φιλοξενούμαι.—**ἔπειτα** = μετ' ὀλίγον.—**πατέομαι** = γεύομαι.—**δεῖπνον** = φαγητόν.—**μυθέομαι** = λέγω.—**ῥιτεοῦ** ῥτου = οὔτινος.—**ῥτιεό σε χρεῖ** = τὶ σοῦ χρειάζεται, τὶ ζητεῖς

β) —ου ἀντὶ **ο**: *Ὀὐλυμπος*—*Ὀλυμπος*.

—Κατάληξις γ' πληθ. παρατ.—**εν** (-εσαν): *πρότιθεν* (*προ(ε)τίθεσαν*).

—Ἰωνικὸν **ει** ἀντὶ **ε**: *ξεῖνος* (*ξένος*).

—Συναίρεσις **ε+ο** εἰς **ευ**: *δατεῦντο*—(*ἐ*)*δατέοντο*.

—Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας: **ἄμμι** (*ἡμῖν*).

—Κατάληξις μέλλοντος β' προσ.—**εαι**: *φιλήσει* (*φιλήση*), *μυθήσει* (*μυθήση*).

—Ἰωνικὸν **η** ἀντὶ **α**: *κορητήρ* (*κρατήρ*).

—Ἡ πρόθεσις **εἰς** εἰς Ἰωνικὸν τύπον: **εἰς**.

γ) —πρόθυρον: Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὕπαιθρον *αὐλήν* τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ *Ἐρκείου Διὸς* καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ *μέγαρον*, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην *αἴθουσαν*. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἔστηριζετο διὰ 4 ξυλίνων κιόνων καὶ μεταξύ αὐτῶν ἦτο ἡ *ἔστια* ἢ *ἔσχάρα*. Ἐκθεν τῆς ἔσχάρας ἡ ὄροφή ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημά-

τιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *ὄπαϊον*, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε *θάλαμος*, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — *χάλκεον ἔγχος*: Τὰ ὄπλα τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκός ἐχρησιμοποίηθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο πολὺ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2—5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης *αἰχμῆς* καὶ ἐκ τοῦ *δόρατος* (κονταριοῦ), τὸ ὅποιον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοίει. — *Τάφος*: Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί. — *Πεσσοί*: Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — *θεράποντες*: Πιθανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — *κήρυκες*: Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — *ἔμισγον οἶνον*: Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς *κρατήρας* (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119—124 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικούς χρόνους.

στ. 125 — 143

α) — ὡς 96. — *ἤγειτο* = προσηγήθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. — *ἔσπειτο* ρ. *ἔπομαι* = ἀκολουθῶ. — *δτε δη* = ὅτε πλέον. — *ῥα* = φυ-

σικά. — ἔσαν· 12. — ^{ἡθονά· ἐπὶ γῆς} δόμος· 83. — μακρός· 54. — δουροδόκη = θήκη τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι), — ἐύξοος = ὁ τελείως λελεασμένος, στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων. ^{καθ' ἑρμηνείαν} 87. — εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἄρ. εἶσα). — ὑπὸ = ὑποκάτω. — λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (αἰτιατ. ἀχρήστου ὀνόματος). — πετάσας· ρ. πετάννυμι = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδάλεος = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θρηῆνυς = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — παρ' παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμός = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλουμιστός. — ἐκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάομαι = στενοχωροῦμαι, ἐνοχλοῦμαι. — ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης. — μετελθὼν = εὔρεθεις μεταξύ. — μίν. 95, — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν. (χεῖρ + νίπτω) — ἀμφίπολος = θεραπαινίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι). — προχόω· δοτ' ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν. ἢ πρόχοος (πρό + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης — τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι, τὸ ἀπορ. ἀπολύτως σημαῖν. σκοπὸν = διὰ νὰ... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεσιτός = γυαλισμένος. — σίτος = ἄρτος. — ταμίη = θεραπαινίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρέτης ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρεῖων = κρεάτων (κρεάων — κρεέων). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). — ἐπόχετο = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαυλαμβανομένης. — οἰνοχοεῶ = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) — Συγκεκριμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ'. προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: σφι(ν) (= σφίσιν).

γ) — σίτος: Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σίτον

τιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *οπαῖον*, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε *θάλαμος*, χρησιμοποιούμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — *χάλκεον ἔγχος*: Τὰ ἔπλα τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφάνισεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο πολὺ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2—5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης *αἰχμῆς* καὶ ἐκ τοῦ *δόρατος* (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοῖ. — *Τάφος*: Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί. — *πεσσοί*: Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς καὶ τοὺς ἱστορικὸς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — *θεράποντες*: Πιθανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — *κῆρυκες*: Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — *ἐμισγον οἶνον*: Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς *κρατήρας* (βλ. εἰκ. 6).

—² *Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119—124 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.*

στ. 125 — 143

α) — *ὡς*: 96. — *ἤγεῖτο* = προσηγήθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. — *ἔσπετο*: ρ. *ἐπομαι* = ἀκολουθῶ. — *ὄτε δὴ* = ὅτε πλέον. — *ῥα* = φυ-

σικά. — ἔσαν· 12. — ^{ἰσοῦσα, ἐπιπληρωτός} δόμος· 83. — μάκρος· 54. — δουροδόκη = θήκη τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι), — εὐξοος = ὁ τελείως λελεασμένος, στυλιπνός. Ἐπίθ. ξυλίων ἢ λιθίων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων. ^{καρτερικός} 87. — εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἄρ. εἶσα). — ὑπὸ = ὑποκάτω. — λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὅποιον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (αἰτιατ. ἀχρήστου ὀνόματος). — πειάσας· ρ. πειάν-νυμι = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδά-λεος = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θροῆνος = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — παρ' παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμῶς = κάθισμα χαμη-λότερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διά-φορα ὑλικά, πλουμιστός. — ἔκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάο-μαι = στενοχωροῦμαι, ἐνοχλοῦμαι. — ὁ ὄρουμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — μετελθὼν = εὐρεθεὶς μεταξύ. — μίν. 95. — ἀποικό-μενος = ὁ μακρὰν εὕρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν. (χεῖρ + νίπτω) — ἀμφίπολος = θεραπαινὶς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι). — προχόω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν. ἢ πρόχοος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης — τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι, τὸ ἀπορ. ἀπολύτως σημαίν. σκοπὸν = διὰ νὰ... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστὸς = γυαλισμένος. — σίτος = ἄρτος. — ταμίη = θεραπαινὶς διευ-θύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστὴ, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρέτης ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέο-μαι). — κρεῖων = κρεάτων (κρεάων — κρεέων). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). — ἐπώχετο = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπα-ναλαμβανομένης. — οἶνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) — Συγκεκριμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ'. προσ. τῆς προ-σωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) (= σφίσιν).

γ) — σίτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σίτον

καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — **δαιτρός** : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῦνια.

Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκευὴ καὶ ἐπιπλα), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

στ. 144 — 155

^{ἄγνωνος}
α) — **ἀγῆνωρ** 106. — **ἔπειτα** = ἀκολουθῶς. — **ἐξείης** = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — **ἔζοντο** = ἐλάμβανον θέσεις. — **ἡ δμῶν** = δούλη, ὑπηρέτρια. (δαμάω = δαμάζω). — **παρενήγεον** = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ (**παρανήεω** καὶ **παρανήνεω** = σῶρεύω πλησίον). — **κάνεον** = καλαθάκι τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρὸς ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἢ **κούρη** = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ -ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητόν. (**ὄννημι** = ὠφελῶ) — **ἰάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις -ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητόν (ρίζ. **ἐδ** — **ἐσθίω**, **ἐδώδιμος**, Λατ. **edo**). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. **ἵημι** = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ὄσσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρχηστὺς -ύρος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαῖς - δαιτός** 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίον. — **ῥά** = βεβαίως. — **αἶδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**' ἐπίρρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρωσ). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἔδω : **αἶδω**.

γ) — **δμῶαί** : **δμῶαί** ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ **ἀμφίπολοι**, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ

ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαίτεράν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός**: Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ᾠδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φῆμιος, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουσαν τοὺς συμπότας μὲ ᾄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ᾄσματος ὁ ᾠοδὸς ἀνεβάλλετο, ἤτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα**: Ἡ *κιθάρα* ἢ ἡ *φόρμιγξ* ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου *περικαλλέα*.

στ. 156 — 177

α) — **γλανκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πενθόλιτο** — **πενθύντο** ρ. *πενθόμαι* = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πενθάνομαι* — *πενύσομαι*). — **ἦ καί** = μήπως καί... — **νεμεσσῶμαι** = θυμῶνω, προσβάλλομαι, πρβλ. 119. — **ὅτι κεν εἴπω** = δι' ὅ, τι θὰ σοῦ εἴπω. — **κεν** = τό ἄοριστολογ. ἄν. — **μέλει**· 151. — **ῥεῖα** = εὐκόλα πράγματα (*ῥηίδια*, *ῥήδια*). — **βίωτος** = περιουσία, πρβλ. νεοελλ. *τὸ βίος*. — **νήποιον**· ἐπίρρ. = δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — **ἔδω** = τρώγω, πρβλ. 150 — **δὴ που** = ἴσως τώρα πλέον. — **πύθομαι** = σαπίζω. — **ᾄμβρος** = βροχὴ. — **ἐπ' ἠπείρου** = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — **εἶν** = ἐν. — **ἄλς** — **ἄλδς** = θάλασσα (*ἄλς*, *ἄλιεύς*, *παράλιος*). — **κυλίνω** = κυλίω· ἀντκ. *τὰ ὄστα*. — **εἴ γε**· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς, πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἄν τὸν ἔβλεπαν. — **ἰδοίαιτο** — **ἰδοῖντο**. — **ἀρησαίαιτο** — **ἀρησαιντο**· ρ. *ἀρῶμαι* = εὐχόμεαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — **πόδας**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **ἀφνειὸς** = πλούσιος. — **χρυσοῖο** — **ἔσθητος** γεν. τῆς ὕλης. = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύματα. — **μόρος** = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. *mois*) — **θαλπωρὴ** = παρηγορία. — **ἐπιχθόνιος** = ἐπίγειος (*ἐπί* + *χθών*). — **φῆσιν** — **φῆ**· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — **τοῦ δὲ ὄλετο** = πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη. — **ἄγε** = ἔλα, ἐμπρός, πρβλ. 76. — **ἀτροκέως** = χωρὶς περιστροφάς, εἰλικρινῶς. — **καταλέγω** = λέγω λεπτομερῶς. — **τίς, πόθεν**

ἀσύνδετον=ποιός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς=εἶ=εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις=ποῦ; — τοι=σοι. — τοκῆες=γονεῖς (τίκτω, τέκνον), — εὐχετόωντο ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ. εὐχετόομαι ἢ εὐχομαι ἔμμεναι=καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γὰρ τι=διότι πάντως δέν... — οὐ τι=οὐδόλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ.=ἀληθῶς (ἐτυμός=ἀληθής) — ἀγορεύω=λέγω. — ἡέ-ἡ=ἦ-ἦ. — νέον· ἐπίρρ. νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω=ἔρχομαι πρὸς. — ἐσσί=εἶ. — πατρώϊός ἐσσι ξεινος=συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν=ἦσαν (εἶμι)=ἦρχοντο. — δῶ=δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων=ἔσχετιζέτο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) — Κατάληξις γ'. πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἄορίστ. — ατο : πενθάατο, ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἰν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β'. προσ. ἔνεστ. ὀρίστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινόμενον καὶ ἐσσί.

— Παρατατικός τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (=ἦσαν).

γ) — ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσοῦς ὡς πολύτιμον μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκευή, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινή περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὑλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — ξένος πατρώϊος. Μεταξὺ τοῦ φιλοξενοῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

στ. 178 - 212

α) — 178-193 — τὸν προσέειπε=πρὸς τοῦτον εἶπε. — τοιγὰρ=ὠρισμένως. — ἀτρεκέως· 169. — ἀγορεύσω τοι ταῦτα = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — δαΐφραϊν· 48. — εὐχομαι εἶναι· 172.

γονεῖός

καυχῶμαι εἶ

— ^{δεῖλλα} **ἀτάρ** = αὐτάρ· 9. — **φιλήρετος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἔρετμᾶ = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε**· ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν *ῆτι ἡδὲ ἐτάροισιν* ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον**· κατήλθον = κατέπλευσα. — **οἴνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρόος). — **μετὰ χαλκόν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στιλπνός (αἶθω = καίω, λάμπω· αἶθουσα, αἶθιοψ, αἶθιρ). — **ἦδε**· δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακράν, ἔξω — **ὑλήεις** = δασώδης (ὑλη = δάσος). — **ἔξ ἀρχῆς** = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — **εἴ πέρ τε... ἦρωα**· σειρά λέξεων: *εἴ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρως**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — **οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς τὸ *ἔρχεσθαι*. — **ἀπάνευθεν** = μακράν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχήν. — **πήματα πάσχει**· 49· ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος**· 136. — **βρωῖσις** = φαγητὸν (βιβρώσκω). — **παρτιθεῖ**· *παρτίθησι* = παραθέτει. — **εὔτι ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. — **ἐρπύζω**· *ἔρπω* = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (γόνυ, γονία). — **άλωι οἰνόπεδος** = ἕκτασις ἀμπελόφυτος.

194 — 212 — **δὴ γὰρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του. — **νύ(ν)** = βεβαίως. — **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· *βλάπτουσι κελεύθου* = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του. — **οὐ πω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλὰ... — **ζῶδς** = ζωντανός. — **πὺν** = καθὼς πιστεύω. — **κατερένκεται**· παθητ. τοῦ *κατ-ερένω*. 14. — **χαλεπός** = σκληρός, κακός. — **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ. — **ἐρυνανόω**· ἄλλος τύπος τοῦ *ἐρένω*. — **ὡς** = ὅπως. — **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι. — **τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ *τελοῦμαι* = ἐκπληροῦμαι. — **οὔτε τι ἐὼν** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι. — **οἰωνός** = πτηνὸν (Λατ. avis, οἰ-ωνός). — **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς. — **σάφα** = σαφῶς. — **δηρόν**· δηθά· 49. **πατρὶς αἴη**· 75. — **οὐδ' εἴ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα. —

πατρὶς γῆ

ἔχρησι· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά. — φράζομαι=σκέπτομαι, ἔξευρίσκω τρόπον. — ὡς κε=διὰ νά... — σι. 206 ὡς σι. 169. — εἰ δὴ=ἔαν τῷ ὄντι. — τόσος=τόσον μέγας. — αἰνώως=καταπληκτικά. — ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσ. ὑπὸ τοῦ ξένου. — θαμά^{δύναμις} 143. — τοῖον=ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι. — μίσγομαι=συναναστρέφομαι, συναντῶμαι. — πρὶν ἀναβήμεναι=πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ. — ἔβαν· ἔβησαν=μετέβησαν. — κοῖλος=κουφωτός. — ἐκ τοῦ· 74.

β) — Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατίθημι=παριθῆε.

— Σχηματισμὸς ἀορ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. ἐλθ-(ἐλήλυθα): ἤλυθον

γ) — οἶνον πόντος: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν σπιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου. — ἐς Τεμέσην: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ Ταμασσός. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της. — σίδηρος: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωικοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμα εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὀμιλῇ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — Ρεῖθρον - Νήιον: Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — μάντις: Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τοὺς ἰδίους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κ.τ.τ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἢ πτῆσις

μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: *οἰωνός*=προγνωστικὸν σημεῖον.

στ. 213 - 251.

α) 213 - 220 — *πεπνυμένος*=φρόνιμος (*πέπνυμαι*=ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — *ἀντίον*=εἰς ἀπάντησιν. — *ἠΰδα*: *αὐδάω*=ὀμιλῶ. — *τοιγάρ*· 179. — *μήτηρ τε*=καὶ ἡ μητέρα μου, ἔνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — *φησὶ μὲν - αὐτὰρ*: ἀντίθεσις. — *πῶ*=ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — *γόνος*=γέννησις, καταγωγή. — *ἀνέγνω*=ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — *ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι*: τὸ *ὡς ὄφελον* ἔκφρ. πάντοτε εὐχὴν=ἄς ἦμουν δά. — *τευ*=τινός. — *τὸ κτεῶρ - ατος*=τὸ κτῆμα. — *ἐπὶ κτεάτεσσιν*=ἐν μέσῳ τῶν ἀγαθῶν του. — *ἔτετμον*=ἐπέτυχα, εὐρήκα (ἔλλειπτ. ἄορ.). — *ὄς*=οὔτος. — *ἄπομος*=ἄτυχος. (*ἄ* + *πότμος*=τύχη). — *τοῦ ἔκ*=ἐκ τοῦ ὁποίου. — *ἐρρείνω*=ἔρωτῶ. — *ἐπεὶ σύ*... μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγε: ἡ ἐρώτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

220 - 229 — *μὲν*· βεβ. — *πάντως*. — *νώνυμος*=ἀνώνυμος, ἄδοξος (*νη* + *ὄνομα*). — *ὀπίσσω*· χρον. εἰς τὸ μέλλον. — *θῆκαν*· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ=προώρισαν. — *τοῖον*=μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — *ἐγείνατο*=ἐγέννησε. — *τί; δαίς*=τίεϊδους συμπόσιον 152. — *ὀμιλος ὄδε*=αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — *ἔπλετο*· ρῆμ. *πέλομαι*=εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστήρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν ἄοιδόν. — *τέλιπε*· κατὰ συγκοπήν. *τί ποτε*=ἐπὶ τέλος τί; — *ἡ χρεῶ*=ἡ ἀνάγκη. — *τί χρεῶ σε (ἔστι)*=τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο. — *εἰλαπίνη*=γεῦμα κατόπιν θυσίας. — *γάμος*=ἐορτὴ γάμου. — *ἔρανος*=γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος συνεισφέρει τὸ μερίδιόν του. — *ὡς ὑβρίζοντες*· τροπ. μτχ.=ἀπρεπῶς φερόμενοι. — *ὑπερφίαλος*· 134. — *δοκέουσί μοι*=μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — *δαίνυμαι*=λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — *νεμεσσήσαιτό κεν*· 119. — *αἴσχα*=ἀπρέπεια. — *πινυτός*=συνετός. (πρβλ. *πεπνυμένος*· 213). — *μετέλθοι*=θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκεντρωσιν ταύτην.

230—251. — *ἐπει...*· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν μετὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολουθῶς ὁ Τηλέμ. — *ἄρ (α)* καὶ *ῥα* = λοιπόν. — *δῆ* = τώρα. — *ἀνειρομαι*· 188. — *μεταλλάω* = ἐξετάζω μετὰ ἐνδιαφέρον. — *μέλλεν ἔμμεναι* = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — *ἀφνειός*· 165. — *ἀμύμων*· 29. = ἔντιμος, τιμημένος. — *ῥφρα*· χρον. = ἐφόσον.

εἰς τὸν πόλιον τον — *ἐπιδήμιος*· 194. — *ἐβόλοντο* = ἐβούλοντο. — *μητιάω* = σκέπτομαι (*μητις* = σκέψις). — *θεοὶ κατὰ μητιῶντες* = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — *ἄιστος* = ἄφαντος (*ἄ+ιδεῖν*). — *περὶ πάντων ἀνθρώπων* = ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — *ἀκαχοίμην*· *ἀκαχίζομαι* = θλίβομαι (*ἄχνομαι*, ἄχ). — *δάμη*· *δάμνημι* — *δάμνημαι* = ἀφανίζω — ἀφανίζομαι. — *δῆμος*· 103. — *ἦε*· 175. — *τολύπευσεν* = ἔφερον εἰς πέρας (*τολυπέω* = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — *τῷ κεν ἐποίησαν*· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — *τῷ*· δοτκ. χρόνου = τότε. — *τύμβος* = μνημα. — *ἠδέ κε ἤρατο* = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — *καὶ ῥ παιδί*· καὶ διὰ τὸν υἱὸν του, ὄχι μόνον δι' ἑαυτόν. — *ὀπίσω*· 222. — *νῦν δέ*· 166. — *ἀκλειῶς* = ἀδόξως (*ἄ+κλέος*). — *ἄρπυιαι* = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (*ἄρπάζω*). — *ἀνηρείψαντο*· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — *οἴχεται* = ἔφυγε, πάει. — *ἄπυστος* = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (*ἄ+πυνθάνομαι*). — *γόςος* = θρῆνος, — *κάλλιπεν* = κατέλιπεν. — *οὐδέ τι* = καὶ δέν. — *στεναχίζω* = στενάζω (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ *στένω* — *στενάχω*). — *οἶον*· 13. — *νῦν* — *νῦν* = τώρα. — *τὸ κῆδος* = πένθος, συμφορά. — *τεύχω* = κατασκευάζω, προσενῶ (*τέχνη*, *τέκτων*). — *ἄριστοι* = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — *ὀλλήεις*· 186. — *κροναὸς* = τραχύς, βραχώδης (*κροάνιον*, *κέρως*, *κράνος*). — *κοιρανέω* = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — *μνάομαι*· 39. — *τρούχω* = βασανίζω, φθείρω. — *στιγχερός* = μισητός. — *τελευτην ποιῶ* = δίδω τέλος. — *φθινύθω* = ἀφανίζω, ρημάζω (*φθίνω*). — *τάχα δῆ* = ὠρισμένως γρήγορα. — *διαρραίω* = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) — Γεν. ἄρ. ἀντωνυμίας *τίς* — *τινός*: *τεῦ*.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ *ν* ἀντὶ *ο*: *νώνυμος* (ὄνυμα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομοίωσις τοῦ *τ* τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἄρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικῶ: *κάλλιπεν* (κατ-λιπεν).

γ)—*ἔρανος*: Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὁ βασιλεὺς προσέφερεν δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο *εἰλαπίνη*, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. —*τύμβος*: Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις *σῆμα*, ἥτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. —*Παναχαιοί*: Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. —*ἄρπυιαι*: Προσωποποιήσεις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. —*ἄριστοι*: Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἑνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ *βασιλεῖς*. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖκὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηνελόπτης. —*Δουλίχιον* —*Σάμη* —*Ζάκυνθος*: Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεως.

στ. 252—305

α) 252—271 —*ἐπαλασιέω* = ἀγανακτῶ. —*ἐπαλαστήσασα* τροπ. μετχ. = μὲ ἀγανάκτησιν ἔνν. κατὰ τῶν μνηστήρων. —*ὦ πόποι* ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακὸ! —*ἦ δὴ* = πράγματι, λοιπόν. —*πολλὸν* = πολὺ. —*δεύομαί τινος* = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. —*ὄ κε χεῖρας ἐφείη* ὅς ἂν ἐφείη χεῖρας. = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του, νεοελλην. θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστήρας. (*ἐφείημι* = ἐπιβάλλω) —*πρῶται θύραι* = τὸ πρόθυρον 103. —*εἰ σταίη* ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἔνν. εὐχῆς. = ἄς ἦρχετο τώρα... —*ἡ πήληξ* = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλ. πηλήκιον). —*δοῦρε*· δυϊκ. τοῦ *δοῦρον* = δόρυ. —*τοῖτος* = τοιοῦτος. —*νόησα* —*νοῶ* = βλέπω, γνωρίζω. —*τὰ πρῶτα* = διὰ πρώτην φοράν. —*ἀιόντα*· χρον. μετχ. *ἀνεμι* =

ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό. — οὔχομαι=μεταβαίνω. — θοός=ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον=δηλητήριον θανατηφόρον. — διζήμαι=ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη=ἵνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸ ἔχη. — ἰδός=βέλος. — χρίεσθαι=διὰ νὰ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρρ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης=χάλκινος (χαλκός+ἄρ-ἀραρίσκω=προσαρμῶζω). — ὁ μὲν ὁ Ἴλος. — ῥα=βεβαίως. — νεμεσίξομαι=φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν=πάντοτε. αἰὲν ἐόντες=αἰώνιοι. — φιλέσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω=ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς=πολύ, ἐξαιρετικῶς. 208. — ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις: εἰ σταίῃ ὀμιλῶ=συναντῶ. — ὠκύμορος=ταχυθάνατος (ὠκός=ταχύς+μόρος). — πικρόγαμοι γενοίαιτο=θὰ ἔκαμναν ἓνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν=βεβαίως. — ἐν γούνασι θεῶν. ἀντιστ. πρὸς νεοελλ.: στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι=ἐκδικοῦμαι, πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑποκτ. μετὰ τοῦ κεν=ἄν—οὐκί=οὐχί. — φράζομαι· 205, 273. — ἄνωγα=προτρέπω· πρκμ. μὲ σημ. ἔνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπόσειαι. πλγ. ἐρώτ.· ἀπωθοῦμαι=ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν=ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνίημι=ἀκούω προσεκτικά, καταλαβαίνω. — ἐμπάξομαι μύθων=προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272—278. — ἀγορή· 90. — ἠρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδα· πρκμ. τοῦ φράζω=λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — ἐπιμάρτυροι=μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκιδναμαι· σκεδάννυμαι=σκορπίζομαι. — ἄνωχθι· προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δὲ... ἴτω=ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ὅς πάη. — ἐφορμαῖται=παρακινεῖ. — γαμέεσθαι=νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον. — ἄψ=ὀπίσω. — μέγα δύναμαι=ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δὲ=οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον=κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω=ἔτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα=προικιά. ἴδε πργμ. — εἴοικε=ἀρμόζει. — παιδός· ἢ παις=ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἐπεσθαι ἐπὶ παιδός=νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) — Συνήθης ἢ χρήσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (=ἄν): ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσειαι.

—Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ *πολύ* : *πολλόν*
 —κ ἀντί χ (Ἰων.): *οὐκί*.

γ) —*ἔχων πήληκα*... : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ *πήληξ* ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρὰν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ *κόρυς*. Ἐσκέπαζεν τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώμετο δὲ δι' ἰμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνος. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μέταλλινα ἐλάσματα, καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ *ἀσπίς* τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ *τελαμῶνος* (ἰμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ *ὀμφαλὸς* (*ἀσπίς ὀμφαλόεσσα*). Τὰ *δόρυα* εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (*δόρυ*—ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121 *ἔγχος*. — *Ἐφύρη* : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἠλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδ. ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου.—*Μερμερίδης* : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἑγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησεν τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — *πατρὸς μέγα δυναμένοιο* : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατ'ὄκει εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρ-

της καὶ πατρός τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμίστρας. — τὰ ἔδνα: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστήρ ἔδιδεν ἔδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης, ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζε. Ὅτε ὁμως ἔπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανε ἔδνα ἀπὸ τὸν μνηστήρᾶ της ὡς δῶρα, καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔδνα ὡς προίκα.

στ. 279 - 305

α) 279-292 — *πυκινῶς ὑποθήσομαι* = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλήν. — *ὑποτίθημι* = παραγγέλλω, συμβουλεύω. — *αἶ κε* = ἔάν. — *πίθηναι* = ὑπακούσης (*ἐπιθῶν, πείθω*). — *ἄρσας*· *ἀραρίσκω νῆα* = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον. — *ἑρέτης* = κωπηλάτης (*ἑρετμά, φιλήρετμος*· 181). — *εἰκοσιν* = εἴκοσιν. — *πενσόμενος*· 94. — *δῆν*· δηθά. 120. — *οἰχομένοιο*· 135. *βροτός*· 32. — *ἡ ὄσσα* = φήμη, ἣτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός. — *μάλιστα* = συχνότατα. — *τὸ κλέος* = ἡ εἶδησις, — *εἴρωμαι*· 188. — *ὄς*· δεικτ. — *δεύτατος* = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ *δεύτερος*. — *χαλκοχίτωνες* = οἱ φέροντες χαλκίνους θώρακας. — *βίσιον· νόστιον*: ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίση. — *ἦ* = βεβαίως τότε. — *τρυχόμενος περ*· ἔναντ. μτχ. — *τρυχομαι* = ὑποφέρω. — *μηδ' ἔτ' ἑόντιος*· πλεονασμ. μετὰ τὸ *τεθνεώτος*. — *δῆ* = τότε πλέον. — *σῆμα χέω* = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου. — *κτέρεα* = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ. — *κτερεῖζω* = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν. — *ἔοικε*· ὑποκμ. *κτερεῖξαι*.

293-305 — *ἔρξης*· ἔρδω = πράττω. — *φράζομαι* = σκέπτομαι, *φράζεσθαι*· ἀπρμφ. με σημασίαν προστακτ. — *κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν*· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — *ὄππως κε κτείνης*· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — *ἀμφαδόν* = ἐν φανερωῶ, εἰς φανερόν ἀγῶνα με αὐτοὺς (*ἀναφανδόν*). — *οὐδέ τι* = καὶ οὐδόλως. — *νηπιᾶας δχέω* = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — *τηλίος* = τόσον μικρός. — *αἶω* = ἀκούω ἐν σημασ. πρkm. = δὲν ἔχεις ἀκουστά. — *παιροφονῆα* = τὸν φονέα τοῦ πατρός του. — *δολόμητις· ιος* = δόλιος, ἐπίβουλος (*δόλος + μῆτις* = σκέψις). — *κλυτός* = ἀκουστός (*κλύω* = ἀκούω). — *ἔκτα*· ἀόρ. τοῦ *κτείνω*. — *φί*

λος· κλητκ. — **ἄλκιμος** = γενναῖος (ἀλκή = ῥώμη). — **ἔσσ(ο)**· προστ. τοῦ εἰμί β' πρόσ. — **θύγιονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (θύε + γεν - γενε -). — **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω. — **θυή**· 260. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ἀσχαλάω** — ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — **μένοντές με** = ἀναμένοντές με. — **σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι στ. 151). — **ἐμπάζομαι**· 271. *προβέγω ἐπὶ λόγῳ καλοῦ*

β) — β' πρόσ. τῆς προστακτ. τοῦ εἰμί· **ἔσσο**.

— Ἐπικός τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : **εἴκοσι**.

γ) — **ἐρέτησιν εἴκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) **εἰκόσοροι**, ἐνῶ τὰ πολεμικά **πεντηκόντοροι**. — **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτῆς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὴν ἀντέχῃ περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (*γύαλα*), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — **σημα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηνᾶ συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλ. νὰ τιμήσῃ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρὸς του *χέων σημα*, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικός τιμάς. Περὶ *τύμβων* καὶ *σημάτων* βλ. στ. 239. Περὶ *κτερέων* βλ. εἰσαγωγὴν.

στ. 306 - 324

α) 306-313. — **στ. 306** = 213. — **ἦ τοι** = ὠρισμένως. — **φίλα φρονέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν. — **ὡς τε** = καὶ καθώς. — **λήσομαι**· 57. — **ἄγε νῦν**· μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — **ἐπιμέω** = μένω ἀκόμα. — **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἶσαι βιαστικός εἰς τὸ ταξίδι σου. — **ῥφρα**· τελικ. = ἴνα. — **λοεσσάμενος** = λουσάμενος. — **τεταρπόμενος** = *ταρπόμενος*· μ. ἀόρ. β'. τοῦ *τέρπω* μὲ ἀναδιπλ. — **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασ. τοῦ *φίλος* 60. — **κίω** = πορεύομαι· 22. — **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά. — **τιμῆεις** = πολῦτιμος. — **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (*κεῖμαι*). — **ἐξ ἐμεῦ**· ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314-318 — **ἔτι** = περισσότερον χρόνον. — **κατερύκω**· 14. — **λιλαλο-**

κρῆτε

ἐπιθυμία
 15. μετά γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — *δοῖτο* = νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου. — *ὅτι κε' ὅτι ἄν* = ὅ,τι δήποτε. — *ἄνωγα*· 269. — *αὐτὺς ἀνερχομένῳ* = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — *δόμεναι*· *δοῦναι*· ἀπαρφ, μὲ σημ. προστακτ. — *φέρομαι* = παίρνω μαζί μου. — *καὶ ἐλών* = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξης. — *ἀμοιβή* = ἀνταπόδοσις.

319-324 — *ὄρνις ὡς* = καθὼς πτηνόν. — *ἀνόπαια*· ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. *ἀνόπαιος-α-ον* = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ *ὀπαῖον*). — *διέπειτο*· *διαπέτομαι* = πετῶ διὰ μέσου. — *τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ* = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — *μένος* = τόλμην. — *ἔ* = αὐτόν. (γραμμ. τύπ. 17). — *πάρσιθεν* = ἔμπροσθεν, προηγουμένως. — *φρεσὶν ἦσι*· *εἰς φρεσίν* = εἰς τὸν νοῦν του. — *θάμβησεν*· *θαμβέω* = μένω ἔκθαμβος. — *δίσατο*· *οἶομαι* = διαισθάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι. — *αὐτίκα* = ἀμέσως, κατ' εὐθείαν. — *ἐπώχματο*· *ἐποίχομαι τινα* = πηγαίνω πρὸς τινα. — *ἰσόθεος* = ἴσος πρὸς τοὺς θεούς. — *δ φῶς-φωτός* = ἀνὴρ (*φημί*).

β) — Μέσ. ἄορ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : *τεταρπόμενος*.

— Συναίρεσις τοῦ *ε+ο* εἰς *-εν* : *ἐμεῦ* (ἐμέο-ἐμοῦ).

γ) — *δῶρον* : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.τ.). — *ἀνόπαια* : Περὶ τοῦ *ὀπαῖον* καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103. (πραγματικά).

στ. 325-365

α) — 325-336 — *τοῖσι* = χάριν αὐτῶν. — *αἰίδω*· 154. — *περικλυτός* = περίφημος (*κλυτός* 300). — *ἦατο ἦντο, ἦμαι* = κάθημαι. — *λυγρός* = θλιβερός. — *ἐπειτείλατο* = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν. — *ὑπερωϊόθεν* = ἐκ τοῦ ὑπερφου. — *θέσπις* (θεὸς + ρίζ. *σεπ.*, πρβλ. *ἐννεπε*· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — *θέσπις ἀοιδή* = θεῖον ᾄσμα. — *σύνθετο*

φρῆσί = ἤκουσε. — **περίφρων** = συνειτός. — **οἷο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της. — **οἶος**^{οἶος} 13. — **ἅμα** = μαζί. — **σιτῆ ῥα** = ἐστάθη. — **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας, ἐδῶ τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς. — **ποιητοῖο** εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της. — **σχομένην ἔχομαι** = κρατῶ, συγκρατῶ. — **λιπας ὄν** = λαμπρόν, πολυτελές. — **κρήδεμνον** = καλύπτρα (*κρή* + *δέω*). — **ἐκάτερθε οἶ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς. — **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337-344 — **γάρ** βεβαιωτ. — **θεικτῆρια** = ἄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = *κλεῖω*, *κλεῖζω* = ὑμνῶ. — **σφίν** ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ *παρήμενος* καὶ εἰς τὸ *ἄειδε*. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε(ο)** = παῦσε. — **λυγρός** 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, κατατρῶγω· *τείρει μοι φίλον κῆρ* = μου πληγώνει τὴν καρδιά. — **μάλιστα** = περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας. — **καθίκετό με** = μ' ἐπληξε (*καθικάνω*). — **ἄλαστον** = ἀλησμόνητον. — **τοίην κεφαλὴν** = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — **κλέος** = δόξα, φήμη. — **κλέος εὐρύ** = δόξα ἀπλωμένη. — **καθ' Ἑλλάδα** = ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

345-359 — **τὶ τ' ἄρα** = καὶ διατὶ λοιπόν. — **φθονέω** = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — **ἐρίηρος** = ἀγαπητός, πιστός (*ἐρι* = πολὺ + *ἀραρίσκω* = ἀρμόζω). — **ὄππη** = μέ ὅποιον τρόπον. — **ὄρνυται οἱ νόος** = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (*ὄρνυμι* = ἐγείρω, *ὄρνυμαι* = ἐγείρομαι). — **οὐ τοι αἵτιοι** = δὲν σοῦ πταίουν. — **ποθί· ποῦ** = ἴσως, φαντάζομαι. — **ἀλφησιτῆς** = ὁ τρώγων ἄρτον, ἄρτοφάγος (*ἄλφι* + *ἐσθίω*). — **νέμεσις γίγνεται τινι** = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — **οἶτος** = κακὴ μοῖρα. — **τήν**· δεικτ. = ταύτην. — **ἐπικλεῖζω** = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — **ἀκουόνεσσι** = τοῖς *ἀκούουσι* = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — **ἀμφιπέληται** = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — **ἐπιτολμῶ** = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — **φῶς**^{φῶς} 324. — **τὰ σὰ αὐτῆς** = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — **νομίζω** = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — **ἰστός** = ὁ ἀργαλιεῖος (*ἵσταμαι*). — **ἠλακάτη** = ἡ ρόκα. — **ἐποίχομαι ἔργον** = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — **μῦθος** = τὰ λόγια. — **ἀνδρεσσι μελήσει** = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — **τοῦ κράτος ἐστί** = αὐτός ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

ἀρσενικὴ ἡρπύδα, ἡλιώτερον (ἡλιος) = καλλιέστεροι (βορρὴ καὶ ἀφρόδι)
ἡλιώτη - ον (ἡλιός)

360-365 — **θαμβέω**· 323. — **πάλιν βεβήκει** = ἐπέστρεψε. — **οἰκόνδε**
= εἰς τὸ δωμάτιόν της. — **πόσις**. 15. — **ὄφρα** = ἕως ὅτου. — **βάλε**
οἶ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

τεύχω (τεύχθη) = πύργω, προξενῶ δειρῶ (ἀρείθει) = ὑψίστω, παίρω
β) — Ἀρχαῖος σχηματισμός τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα
λήγον εἰς — **ντ**: **νεσσι**: ἀκουόντεσσι. **ἑθελκρμάντη** = κερμῶ ἑθάνω
— Ἀναγραμματισμός συμφώνων: **καρδίη** (καρδίη).

ὁδός ἐστὶ χεῖλε φάτις = δακτύλιος οφθαλμοῦ ἀχθὴν ὡπα = ὄφθαλμος

γ) — **λυγρὸν νόστον**: Περί τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11
πρῦμ. — **κρήδεμνον**: Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη

εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ
βούλησιν (*ἄντα σχομένη*). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον
εἰς τὴν κόμην, ὡσάν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ

εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — **ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν**
τε: Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προοηρικῆς καὶ
αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως

καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων,
ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιητικὴν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περί ὧδῆς,
ἐπῶν κττ. βλ. εἰσαγωγὴν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος**:
Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνό-
ματος *Ἑλλάς*. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἔκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ

χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀ-
δύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς
τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος.

— **Δαναοί**: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀπο-
καλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυ-
ρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὠνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρ-
γους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις**
νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμά-
χου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πι-
στοποιοῦν, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισ-
σότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα
του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινήσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν
οὔτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

80 εἰ = ὄπιον
εἰς ὁποῖοι μίρα
εἶναι = κλίση
κεῖνα εἰδῶν
κεῖνην ἡμέραν
ἐξουσία.
ἡμέρας - ἐοσθῶ
= κρεῖβδαι
τρῆναι =
εὐερπείος
περίβλεπτος
περίοντος
πρωθύνου
ἔφηνος

—Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

στ. 29 — 54

α) — 29—42 — αὐτε=ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τὰ τ' ἄλλα= καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — *εὐπλόκαμος*: α 86. — *εἰπεῖν*: ἄπρφ. μὲ σημ. προστ. — *νημερτέα βουλήν*. α 86. — 31= α 87. — *πομπή*= ὁδηγία, συνοδεία. — *σχεδίη*= προχειρῶς κατασκευασθὲν πλοῖον. — *πολύδεσμος*= πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — *πῆμα*: α 49 — *ἤματι εἰκοστῶ* = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — *εξίβωλος*= μὲ πολλοὺς βώλους, εὐφωρος (*ἐρι*=πολὸν+βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς—*ἀγχίθεος*=πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (*ἀγχι*=ἐγγύς+θ-ός). — *γέγαα*= *γέγονα* (ρ. *γίγνομαι*). — *περὶ κῆρι*=μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ *κῆρ*=καρδιά) — *θεὸν ὧς*: ὡς θεόν. — *ἄλις*= ἄρκετά, ἄφθονα. — *ἐσθῆς*: α 165 — *ἐξήρατο*= ρ. *ἐξάρνημαι*=λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — *ἀπήμων*=ἀβλαβῆς (ἀ+πῆμα). — *λαχών* *λαγχάνω*=λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — *ληῖς -ίδος*=λάφυρα. — *ἡ αἶσα*=τὸ μερίδιον. — *ὧς*: δεικτ. — *οἱ μοῖρ' ἔστι*=εἶναι τὸ πεπερωμένον του. — *ὑπόροφος*= μὲ ὑψηλὴν ὀροφήν.

43—54 — *ἔφατο*=ἔφη — *ἀπίθησε*=παρήκουσε. οὐδ' ἀπίθησε= δὲν πορήκουσε= ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — *διάκτορος Ἀργεῖφόντης*. α 38, 84. — *αὐτίκα ἔπειτα* = εὐθύς ἀμέσως. — *ἐδῆσατο*: α 96. — *ἀμβρόσιος*=ἀθάνατος, θεϊκός (ἀ+μ(β)ροτός). — *μῖν*: α 95. — *ἤμην -ἠδὲ*=συμπλεκτ. σύνδεσις=καὶ — καί. — *ὑγρή*: ὡς οὐσιαστ. πρβλ. *ξηρὰ* (γῆ). — *ἀπείρων -ονος*=ἀπέραντος (ἀ+πέρας) — *ἅμα πνοιῆς*=μαζί μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — *τῆ*. ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — *θέλω*=μαγεύω. — *τοὺς δ' αὐτε*=ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — *ὑπνάω*=κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — *κρατύς*=κραταιός. — *ἐπιβάς*: *ἐπιβαίνω*=πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — *ἐμπεσε*=ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — *σεύομαι*=ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — *λάρος*=τὸ θαλάσσιον πτηνὸν

ὁ γλάρος. — *δ ὄρνις*· α 320. — *κόλποι ἄλως*—τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. — *ἀτρύγετος*—ἀκούραστος, ἀεικίνητος, πού δὲν ἤσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης. — *ἀγρώσσω*· ἕτερος τύπος τοῦ *ἀγρεύω*—ἀλιεύω. — *δένω -ομαι*—βρέχω -ομαι. — *ἄλμη*—ἄλμυρὸ νερό. — *ἴκελος*—ὅμοιος. — *πολέεσσι κύμασι*—εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — *ὀχῆσατο ὀχοῦμαι*—φέρομαι ἐπί...

β) — Τύποι τοῦ *φημί* εἰς μέσ. φωνήν: *ἔφατο*.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ *εἶμι*: *ἔσμι -έσσι -έσι*.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. *πολὺς* κατὰ τὴν γ'. κλίσιν: *πολέες -πολέα (κύμασι πολέεσσι)*.

γ) — *Σχερὶη*: κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικὸς καυχώμενοι, ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (*ἄρχιθεοί*). — *λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἴσαν*: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (*λαχῶν*). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν *ἀπήμων*. — *Πιέρια*: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου. (ἴδε α. 1, πραγμ. σημ.). — *πολέεσσι κύμασι*: Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον *πολὺς* ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαινομένης θαλάσσης.

στ. 55 — 75

α) — *τηλόδι*· α 22. *εοῦσαν* = μεμακρυσμένην. — *ἐνθα*: χρον. — *λοειδῆς*—ὁ ἔχων ὄφιν ἴου, ἰόχρους. — *ἠπειρόνδε*—πρὸς τὴν ξηρὰν. — *ἦεν*· πρτ. τοῦ *εἶμι* -ἦει. — *ὄφρα*: χρον. = ἕως οὗτου, — *σπέος*· α 15. — *τῷ*: ἀναφορ. *τῷ ἐν*—ἐν τῷ ὁποίῳ. — *ναίω*· α 51. — *τέτμεν*· α 218. — *ἐσχαρόφιν*: πτ. γεν. ἐσχάρα = ἐστία. — *ὀδμη*—ὀσμή (*ὄζω, ὄδωδα*). — *ἡ κέδρος*: δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάτην. — *εὐκείατος*—πού σχίζεται εὐκόλως. (*κεάζω*—σχίζω) — *τὸ θύον*: κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐῶδες ξύλον. — *ὄδωδα*—μυρίζω, εὐωδιάζω. — *δαίομαι*—καίομαι (*δάς, δανλός*). — *ἀοιδιάω*—τραγουδῶ.

Ἔκτεν. τύπος τοῦ ἀείδω (ἀοιδή). — ἡ δψ-δπός = ἡ φωνή. — ἐποικομένη ἱστὸν = πηγαινοερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειὸν τῆς. — ἡ κερκίς = ἡ σαΐτα — ὕλη· α 186. — τηλεθώσα = πολὺ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — ἡ κλήθρη = δένδρον, ἡ κλήθρα. — ἡ αἰγείρος — ἡ λεύκη. — τανυσίπτερος = ποὺ ἀπλώνει τὰ πτερά τῆς (τανύω = τευτώνω). — εὐνάξομαι (εὐνή) = κοιμῶμαι, ἐπὶ πτηνῶν = κουρνιάζω. — ὁ σκῶψ = εἶδος γλαυκός. — ὁ ἴρηξ = ὁ ἰέραξ. — ἡ κορώνη = ἡ κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἐκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ τὰ φωνάξῃ· ὅθεν τανύγλωσσος δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ μετὰ τὸ νεοελλ. φωνακλοῦ. — εἰνάλιος = θαλασσινός (ἐν ἀλί). — τῆσι μέμηλεν = ποὺ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης. μέλει μοι τι = με ἀπασχολεῖ κάτι. — ἡ δὲ αὐτοῦ = καὶ νὰ ἐδῶ... — ἡ ἡμερίς = κληματαριά. — ἡ βῶσα. ἡ βῶω = εἶμαι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου· ἡμερίς ἡ βῶσα = κλίμα θαλερόν. — τεθῆλει· θάλλω = ἔχω ἀφθόνους καρπούς. — τετάνυστο· τανύομαι = ἀπλώνομαι. — ἐξείης· α 145. — πίσυρες = τέσσαρες. — λευκὸν = διαυγές, κρυσταλλένιο. — τετραμμένοι ἀλλυδις ἄλλη = ἐστραμμένοι ἢ κάθε μία πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. — ἀμφι (ἐπίρρ.) = γύρω. — μαλακός· διὰ τὴν πολλὴν χλόην. — θήλεον = ἔθαλλον. — ἐνθα· τοπικ. — ἐπειτα = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν φυσικὴν καλλονήν. — θηήσαιτο· θεάομαι = θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — ἦσιν· κτητ. = εἰς φρεσίν = εἰς τὴν ψυχὴν του.

β) — Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ: ὀδμή (ὀσμῆ).

— Ἀρχαιοτάτη κατάληξις ἀρχαίας πτώσεως α' καὶ β' κλ.

— οφι(ν): ἐσχαρόφι(ν), δακρυόφιν.

— Αἰολικός τύπος τοῦ τέσσαρες: πίσυρες,

γ) — τὴν νῆσον· α 50, 85. — πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιαίτον κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — ἱστὸν ἐποικομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἱστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί...: Ἡ περιγραφὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε, ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀπο-

δώση ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε ὅτι ἐντείνεται περισσότερον ἢ ἐντύπωσις τοῦ κάλλους;

στ. 76 — 115

α) 76 — 84 — *ἐπεὶ δὴ* = ἀφοῦ πλέον. — *ἐφ' οὐρανῶ* = με ὅλην τὴν ψυχὴν του. — *εἰς ἠλυθεν* = ἐμβήκε μέσα. — *ἀντην ὄρω* = ἀντικρύζω. — *οὐδὲ ἠγνοίησε* = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — *δια θεάων* α 14. — *γάρ τε· καὶ γὰρ* = διότι, ἄλλως τε δέν. — *ἀγνώσ - ὤτος* = ἄγνωστος — *πέλομαι* = εἶμι — *οὐδ' εἰ* = ἔστω καὶ ἄν. — *ἀπόπροθι* = μακρὰ. — *ναίει δώματα* = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — *οὐδὲ* = ἀλλὰ δέν. — *μεγαλήτωρ - ὀρος* = μεγαλόκαρδος (*μέγας + ἦτορ*). — *ἔτετμε* α 218, ε 58. — *ἐνθα πάρος περ* = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — *στοναχῆ* = στεναγμὸς (*στενάχω, στένω*). — *ἐρέχθω* = σπαράσσω, βασανίζω. — *ἀτρύγετος* = ε 52. — *δερκέσκετο* = ἐκοίτταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρκομαι* = κοιττάζω). — *λείβω* = χύνω,

85 — 91 — *ἐρεείνω* = ἐρωτῶ. — *ιδρύω* = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη. — *φαινὸς* = φωτεινός, λαμπρὸς (*φάος - φῶς*). — *σιγαλόεις* = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — *τίπτε· τί ποτέ* = διατὶ ἄρά γε. — *χρυσόραπις* = ποὺ κρατεῖ χρυστὴν ράβδον (*ῥαπ - ῥάβδος*). — *εὐλήλουθα* = ἤλθες, — *αἰδοῖός τε - φίλος τε* = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — *πάρος* α 21. — *θαμίζω* = ἔρχομαι συχνά. — *αὔδα* προστ. τοῦ *αὐδάω* = λέγω (πρβλ. *μετηῦδα, προσηῦδα*). — *φρονέω* = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — *τελέω* = ἐκτελῶ. — *ἀνωγεν* = εἶναι πρόθυμος. α 269. — *εἰ... γε* = ἔὰν βεβαίως. — *τετελεσμένον* = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατὸν. — *ἔπεο* προστκ. τοῦ *ἔπομαι*. — *προτέρω* = παρέκει. — *παρ-θείω τοι* = νὰ σοῦ παραθέσω. — *ξείνια* = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 — 96 — **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα**: *πίμπλημι* = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἤτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἦσθε**: *ἔσθω* - *ἔσθίω*. — **ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μετὰ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμώζω, στερεώνω).

97 — 115 — **εἰρωτᾶς**. . . **θεόν**: σειρά λέξεων: *εἰρωτᾶς* (σὺ) *θεὰ με θεὸν ἐλθόντα* = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μετὰ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως**: ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής*, α 86. — **ἐνισπήσω**: μέλλ. τοῦ *ἐννέπω*: α 1 — **κέλειαι**: *κέλομαι* *κελεύω*. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διὸς. *ἄνωγα*, α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (*ἄ* + *ρίζ* *σεπ.*) — **ἀγχι**: α 157. — **ἰερά ῥέξω** α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετός, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μετὰ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελθεῖν**: *παρέξειμι* = παραβαίνω. — **ἄλιω** = ματαιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — **τοι παρεῖναι**: *εἶναι παρὰ τοι* (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρὸς** = πολυπαθής, δυστυχής. (*διζῆς* = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — **ὅτι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα**: ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν**: ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακρὰν.

β) — Οὐδέτ. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅστις: **ὅτι** (ὅ,τι).

γ) — **ἐν θρόνῳ φαεινῷ σιγαλόεντι**: Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκεύη τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μετὰ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἐνθα πάρος περ**: Οἱ στίχοι 82 — 84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ**: Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις

ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. — *οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις* : Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελείτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἄορατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καίωμένων κρεάτων. — *αἰγίοχος* : Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν *αἰγίδα*. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ. — *ἄσιν Πριάμοιο* : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πρίαμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέροντων ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 145—170

α) 148—170 — *κρατὺς*· ε 49. — *μεγαλήτωρ*· ε 81. — *πότνια*· α 14. — *ἦιε· ἦει*. — *ἐπει δὴ*—ἀφοῦ πλέον. — *ἐπικλύω*· μετὰ γεν. — ἀκούω. — *ἀγγελία*—μῆνυμα, προσταγή. — *τῷ ὄσσε*· δυικ. οὐδ. — οἱ ὀφθαλμοί. — *δακρυόφιν*. γεν. πληθ. (γραμμ. τυπ. ε 59.) — *τέρσομαι*—στεγνώνω. — *κατείβομαι*—φθείρομαι, λυώνω (*εἴβω* καὶ *λείβω*—χύνω). — *αἰῶν*—ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — *νόστον*—διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — *οὐκέτι ἦν δανε νύμφη*—δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὴν νύμφην (*ἀνδάνω* ἐκ τῆς ρίζ. *ἀδ*—ἡδύς). — *ιαύεσκε*—ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω*—κοιμῶμαι). — *καὶ ἀνάγκη*—ἔστω καὶ ἀκουσίως — *παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση*—*παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων*—κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἠθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἠθελε. — *ἦμαρ*· α 9. — *ἄμ*—ἀνά. — *ἡ πέτρη*—ὁ βράχος. — *ἡ ἠϊών-όνος*—ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — 157-158—ε 83-84. — *ἀγχοῦ*. *ἄγχι* α 157, ε 101. — *προσφώνει*—ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160-170 — *κάμμορε*—δυστυχησμένε—ὁ εἰς μόρον, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος. (*κατ-σμός*)—*μή μοι*· μοί δοτ. χαριστ.—μή πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μή... — *δδύρομαι*—θρηνώ. — *αἰών*· ε 152. — *πρόφρασσα* θηλ. τοῦ *πρόφρων*.—πρόθυμος. (*πρό+φρήν*). — *δούρατα*· *δόρυ*-*δούρατος*. πρώτη σημ.—ξύλον (πρβλ. *δούρειος ἵππος*, *δόρυ*). — *χαλκῷ*. δοτ. ὄργ. εἰς τὸ *ταμῶν*—ἀφοῦ κόψῃς με

χάλκινον πέλεκυν. — *σχεδίη** ε 33. βλ. κατωτ. πραγματικά. — *Ἴκρια* = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρῶρας καὶ πρύμνης. — *πῆξαι** ἀπαρμφ. ρ. *πῆγνυμι* = στερεώνω. — *ὑψοῦ* = ὑψηλά δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας. — *ἠεροειδῆς* = ὀμιχλώδης (*ἄηρ-ἠέρος* = ὀμιχλη). — *μενοεικῆς* = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκῆς (*μένος+ἔοικα*). — *ἄ κεν ἐρύκοι* : ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ. — *τὸ εἶμα-ατος* = ἔνδυμα (ρίζ. *ἔσ, ἔσνυ-μι, ἔννυμι-ἀμφιέννυμι*). — *οὔρος* = οὔριος ἄνεμος. — *ἀσκηθῆς* = ἀβλαβῆς. — *αἴ κε* = ἔάν. — *μεν* = μου. — *φέρε-τερος* = ἀνώτερος. — *κρῆναι** κραίνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) — *αἶ* ἀντὶ *εἰ*. Συνήθως *αἴ κε* = *εἰ ἂν, ἔάν*.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : *ἀμ-πέτρησι* (ἀνὰ *πέτρησι*), *κάμμορε* (κά-*τι* (σ)μορε).

— Γεν. ἀ'. προσ. τῆς προσ. ἄντων. ἐγώ : *μεῦ* καὶ ἐγκλ. *μεν*. Ἄλλοι τύποι : *ἐμέο, ἐμεῖο*, καὶ σπαν. *ἐμέθεν*.

γ) *Τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε* : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὅλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — *ἀρμόζεο εὔρεϊαν σχεδίην* : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδ. γενικὰς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συνσρμοσθῶν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (*δούρατα* μακρὰ) πελεκημένοι καλὰ, διὰ νὰ ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποῖον θὰ ἐπιπλήη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραΐαν, πηδάλιον καὶ ἰστίαν. Τὴν προεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

στ. 171—191

α) —171-179 —*ῥίγησε*· *ῥιγέω*=κοταλαμβάνομαι ὑπὸ ῥίγους, ἀνατριχιάζω.—*πολύτιλας*=πολυπαθής, καρτερικός (ρίζ. *ταλ-τλήναι*· α 87).—*ἄλλο τι*·κατηγορμ. τοῦ *τόδε*=αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—*μῆδομαι*=σκέπτομαι (*μῆτις, πολύμητις, μητιῶν* α 234).—*οὐδέ τι*=καὶ καθόλου.—*πομπή*=ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.—*ἢ κέλειαι*· ἀναφορ. αἰτιολ.=ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (*κέλομαι*· ε 98).—*τὸ λαῖτμα*=βυθός, χάος· *λαῖτμα θαλάσσης*=εἰς τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.—*ἀργαλέος*=δύσκολος, σκληρὸς (*ἔργον*=κάτι πολὺ δύσκολον).—*νῆες εἴσαι* (*ἴσαι*) =ἰσορροποί, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.—*ναῦς ὠκύπορος*=γοργὸν πλοῖον (*ὠκὺς*=ταχύς).—*ἀγάλλομαι*=χαίρω.—*νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ*=πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.—*οὐδ' ἂν ἐπιβαίην* =καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.—*ἀέκητι*· α 79.—*σέθεν*—σοῦ.—*εἰ μὴ τλαίης*=ἔὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (*τλη-τλα-τολμῶ*).—*μέγαν ὄρκον* =ἐπίσημον ὄρκον.—*πῆμα*· α 49.—*μὴ βουλευσέμεν*=οἷτι δὲν θὰ . . .

180-191 —*μείδησεν*· *μειδάω*—*μειδιάω*=μειδιῶ.—*κατέρεξε χεiri* =τὸν ἐθῶπευσε μὲ τὸ χέρι.—*ἔκ τ' ὄνόμαζε*=τὸν ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά μου. Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησε ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.—*ἄλιτρος*=ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος. (*ἄλιταίνω*=ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).—*ἀποφώλιος*=ἄχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.—*οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς* (*ἔσσι*)=ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.—*οἶον δὴ τὸν μῦθον*=τί εἶδους λόγον.—*ἐπιφράζομαι*=σκέπτομαι.—*ἔ-σταω*... *τόδε*=ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.—*νῦν*· συμπερ. καὶ χρον.=λοιπὸν τώρα.—*κατειβόμενον*· ε 152 —*πέλει*=ἔστί.—*ἄσσα*=ἄττα =ἄτινα.—*μῆδομαι*· ε 173.—*χρειῶ* (*χρεῶ*)· α 225.=ἀνάγκη.—*ἴκω*=ἰκάνω=φθάνω, ἔρχομαι.—*ὅτε με χρεῶ τόσον ἴκοι*=ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.—*νόος*=σκέψις, ψυχὴ.—*ἐναίσιμος*=δίκαιος, λογικὸς (*ἐν+αἴσα*=τὸ προσῆκον).—*οὐδέ μοι αὐτῆ ἐνὶ στήθεσσι*=καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα.—*θυμὸς σιδήρεος*=σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχή.

β) —Ποιητῶν τύποι γενικῆς προσωπ. ἄντων. β' προσ.: *σέθεν*, —*σεῖο*, —*σεῦ* (πρβλ. καὶ *ἐμεῖο*, *ἐμέο*, *ἐμεῦ*).

γ) —*ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ*: Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. —*νῆες εἶσαι*: Εἰς ἓνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα: *μέλαινα νῆες*, *ἑύσσελμοι*, (*σέλμα*=κατάστρωμα), *κοῖλαι*, *εἶσαι* κ.ἄ. —*τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ*: Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύς κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποίων φρίκην. Ἐπιστεύετο δὲ ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαζεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὅποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἄροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

στ. 192—224

α) —192—200 —*ἠγήσατο ἠγοῦμαι*=προηγοῦμαι, προπορεύομαι. —*καρπαλίμως*=μὲ γοργὸν βῆμα. —*ἴχνιον*=ἴχνος. —*ἴξον* μεικτ. τύπ. ἄορ. α' καὶ β'. τοῦ *ἴκω*: *ἰκάνω*=φθάνω. —*σπεῖος*: *σπέος*: α 15. —*(ἐ)τίθει πάρα*=παρέθετε. —*πᾶσα*=παντὸς εἶδους. —*ἔδωδῆ*: ε 95. —*οἶα*=τοιαῦτα φαγητά, ὅποια. —*ἀντίον*=ἀντικρῦ. —*ἴξω*: ἀμβτ. =κάθημοι. —*δμωή*: α 147. —*οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ'*: α 149.

201—213 —*(ἐ)τάρπησαν*: *τέρπομαί* τινος=ἀπολαμβάνω, χορταίνω. —*ἔδηνύς, ποιῆς*: α 150. —*τοῖς μύθων ἤρχε*=ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξύ των συνομιλίαν. —*διογενής*=ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος, διογένητος. Ἐπίθετον βασιλέων. —*οὔτω δῆ*=ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπρονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα. —*χαίρε*=νὰ πᾶς στὸ καλό.

—*ἔμπης*—ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. —*εἰ μὲν*—ἄν ὅμως. —*γέ*—βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : *ἐνθάδε μένων γε*—θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. —*αἶσα*· ε 40. —*κῆδος*· α 244. —*ἀναπίμπλημι*—ὑπομένω, τραβῶ (*πίμπλημι*—γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεολλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. —*αὐθι*· συγκεκομ. τύπ. τοῦ *αὐτόθι*—ἐδῶ. — *ἐνθάδε αὐτόθι*· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνοῦσες ἀπ' ἐδῶ. —*φυλάσσοις τόδε δῶμα φυλάττω*—μένω διαρκῶς. Ἄκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι—δὲν βγαίνει καθόλου. —*ἰμειρόμενος*· α 41. —*ἄλοχος*· α 36. —*ἐέλδομαι*—ἐλπίζω, λαχταρῶ. —*αἰὲν ἤματα πάντα*· κατὰ πλεονασμ. —πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού ... *οὐ μὲν θὴν ... εὐχομαι εἶναι*· ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : *εὐχομαι μὲν θὴν οὐκ εἶναι χειρείων ἐκείνης*. —*θὴν*—βεβαίως· ἐγκλ. μόριον. —*εὐχομαι*—καυχῶμαι. —*χειρίων*· χείρων, κατωτέρα· —*τὸ δέμας*—ἡ κορμοστασιά. — *ἡ φνὴ*—αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· *δέμας, φνὴν*· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. —*οὐ πως*—δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. —*οὐδὲ ἔοικεν*—οὔτε εἶναι πρόπον. —*εἶδος*—μορφή, κάλλος. —*ἐρίζω*—συναγωνίζομαι.

214-224—*πολύμητις*—πανοῦργος (*μῆτις*—σκέψις, *μῆδομαι*).

—*πότνια*· κλητ. τοῦ *πότνια*· α 14. —*χάομαι*—ὀργίζομαι· ἀντκμ.: *μοι τόδε*· —*πάντα μάλα, οὐνεκα*—ὄλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους . . . —*σεῖο*—σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ *ἀκιδνοτέρη*—κατωτέρα. —*περίφρων*—ἡ γνωστική. (*περι*—περισσῶς+*φρήν*). —*μέγεθος*—ἀνάστημα. —*εἰσάντα ιδέσθαι*· *ἄντα εἰσιδέσθαι*—ὅταν τὴν ἀντικρύζη κανεῖς. —*ἀλλὰ καὶ ὡς*—παρὰ τὸ γεγονός ὅτι σὺ ὑπέρεχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ. —*ἐέλδομαι*· ε 210. —*θάλω*—συντρίβω, τσακίζω. —*οἶνοψ πόντος*· α 183. —*τλήσομαι*—θὰ τὸ ὑποφέρω (*ρίζ. τλη-τλάς*). —*ταλαπενθής*—καρτερικὸς εἰς τὰς συμφοράς. (*τάλα+πένθος*). —*μογέω*—ὑποφέρω (*μόγεις-μοχθῶ*). —*μετὰ τοῖσι*—μαζι μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) —*δμωαί* : Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. —*ἀθάνατος τ' εἴης* : Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνα-

τον ἕνα προσφιλή εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν ἐξαίρει περισσότερο τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

στ. 263—281

α)—*τέταρτον*—τέταρτον. —*τῶ*—αὐτῶ. —*ἄρα*—πλέον. —*πέμπε*—τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. —*εἶμα*: ε 167. —*ἀμφιέννυμι*—ἐνδύω (*ἀμφίεσις*). —*θνώδης*—ἀρωματισμένος, (τὸ *θνώς*—τὸ ἄρωμα). —*ἀμφιέσασα καὶ λούσασα*: σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ *λούσασα* καὶ *ἀμφιέσασα*. —*ἐν δέ*—ἐντὸς τῆς σχεδίας. —*τὸν ἔτερον*—τὸν ἕνα. —*ἔτερον δέ*—καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν. —*τὰ ἦα*—ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (*ἦμα*, ἐκ τοῦ ρ. *εἶμι*). —*ὁ κώρυκος*—δερμάτινος σάκκος. —*ῥα*—προσφάγια, φαγώσιμα. —*μενοεικής*: ε 166. —*οὔρος*: ε 167. —*προέηκεν* ρ. *προῆμι*—ἐξαπολύω, ἀφίνω. —*ἀπήμων*: τὸ ἐπίθ. μὲ ἔνεργ. σημασίαν—μὴ βλαβερὸς, εὐνοϊκός. —*λιαρός*—μαλακός, εὐχάριστος. —*γηθόσυνος*—χαρούμενος (*γηθέω*) —*πηδαλίω*: συναπτ. πρὸς τὸ *ἦμενος*. —*ἰθύνομαι*—διευθύνω: ρ. μέσ. ὠφελ. —*οὐδὲ*—καὶ δέν. —*ὄψε*—ἀργά. —*ἐπίκλησιν*: αἰτ. τοῦ κατὰ τι—κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. —*αὐτοῦ*—εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. —*δοκεύω*—παρακολουθῶ, παρατηρῶ. —*οὔη*: α 13. —*ἄμμορος*—ἀμέτοχος (*α+σμερ-μμορ-μοῖρα*). —*ἄμμορός ἐστι λοιερῶν*—δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. —*τήν*: ἀντικμ. τοῦ *ἔχοντα*. —*ἄνωγα*: α 269: ε 139. —*ποντοπορεύομαι*—ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. —*ὀκτωκαιδεκάτη*: ἔνν. *ἡμέρα* ἀντὶ *ἡματι*. —*σκιόεντα*: κατηγορμ.—ὡς σκιά. —*ὄθι*—εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου... —*ἄγχιστον*: ἐπίρρημα: *ἄγχι*: α 157. —*πέλεν*—ἦν. —*εἶσατο*: *εἶδομαι*—φαίνομαι: *εἶσατο*: ὑποκμ. τὰ ὄρη. —*ὡς ὅτε*—ὅπως κάποτε, ἔνν. φαίνεται. —*τὸ ῥινόν*—ἡ ἄσπις. —*ἐν ἡεροειδέι πόντω*: συναπτ. πρὸς τὸ *εἶσατο*. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἑλαφρὰν καμπύλην.

γ)—*Πληιάδες*: Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦσαι τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ

ταξίδια ἐγένοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν.—ὁ **Βοώτης** : Ἄστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς.—**Ἄρκτος** : Ὁ γνωστὸς ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὄρατος καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δὲν λούεται ποτέ, ἦτοι δὲν δύνει ποτέ εἰς τὸν ὠκεανόν.—**Ὠρίων** : Εἰς τὸν ἀστερισμὸν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ *Κύων*. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ τούτου, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσιν τὰ *κωνικά* καύματα.—**Ὠκεανός** : Ἡ μεγάλη ἕκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

—Ἄναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

—Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστέρα τὴν Μ. Ἄρκτον.

στ. 282—312

α) 282—290 —*τὸν δὲ ἔδε* ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — *ἀνίων* α 259. — *κρείων* α 45. — *ἐνοσίχθων* α 74. *τηλόθεν* α 30. — *Σολύμων* = χώρα τῶν Σολύμων. — *εἶσατο* ε 281. *εἶσατο οἱ* = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — *ἐπιπλώω πόντιον* = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — *χώομαι* ε 215. — *κηρόθι*. δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν. *ἐχώσατο κηρόθι μάλλον* = ἦναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός. — *κάρη* α 90. — *προτί* = πρὸς. *μυθήσατο προτί δν θυμόν* = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — *ὦ πόποι πώ!* πώ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — *ἦ μάλα δὴ* = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — *μετεβούλευσαν ἄλλως*. = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — *ἀμφ' Ὀδυσσῆι* α 48. — *ἐμεῖο* = ἐμοῦ. — *καὶ δὴ* = καὶ νά. — *σχεδὸν* = πλησίον (*ἔχω*). — *πειραχ-ατος* = σχοινίον, παγίς. — *διζυς-ύος* = συμφορὰ (*οἰζυρός*). — *ἡμιν ἰκάνει* = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε. — *ἀλλ' ἔτι μὲν* σειρά λέξι. : ἀλλὰ φημι μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ *ἔτι* συναπτ. πρὸς τὸ *ἐλάαν* μέλλ. ἀπαρέμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώ-

ξω ἀκόμα. — *ἄδην* = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — *κακότης* = δυστυχία.

291—298 — *ἐλών* ρ. *αἰρῶ* = πιάνω. — *δροθύνω* = ἐξεγείρω (*ἐρέθω*, *ἐρεθίζω*). — *ἄελλα* = ὀρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (*ἄημι* = πνέω). — *σὺν κάλυπεν* = ἐκάλυπεν ἐξ ὀλοκλήρου. — *δρώρει νύξ* = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (*δρῶμαι* α 347). — *σὺν-ἔπεσον* = ἔπνευσαν συγχρόνως. — *δυσσαῆς* = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (*δυσ-ἄημι* ε 292). — *αἰθρογενέτης* = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — *κυλίνδω* = κυλίω. — *λύτο* *ἔλυτο*, *ἐλύμην* μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν — *δχθήσας* τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — *μεγαλήτωρ θυμὸς* = μεγαλόφρων ψυχή.

299 - 312. — *δειλός* *δείλαιος* = *δυστυχής*. — *νύ* α 32. — *μήκιστα ὑπερθ.* ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — *τί νύ μοι μήκιστα γένηται* = ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορά μου; — *δείδω* = φοβοῦμαι (ἀρχ. ἔνεστ. τοῦ *δέδουκα*). — *μη δὴ* = μήπως ἀλήθεια. — *νημερτής* = σωστός. — *μέ* ὑποκμ. τοῦ *ἀνασλήσσειν*. — *ἄλγεα ἀναπλήσειν*. πρβλ. ε 207: *κῆδεα ἀναπλήσειν*. — *τὰ δὲ δὴ* = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — *οἴοισιν νεφέεσσι* = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη! — *περιστέφει* = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — *ἐπισπέρχω* = ἐνσκήπτω ὀρμητικῶς. — *σῶς* (*σόος*) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — *αἰπὺς ὄλεθρος* α II. — *μάκαρ-αρος* = καλότυχος. — *χάριν φέρω* = προσφέρω χάριν. — *ὡς δὴ ἐγὼ* = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — *ὄφελον θανέειν* = εἴθε νὰ ἐφενεύμην. — *ἐπισπεῖν* *ἐφέπω* = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — *πότμον ἐπισπεῖν* = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (*πότμος* = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — *χαλκήρεα* α 262. — *περὶ Πηλεΐωνι θανόντι* = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — *τῶ* = τότε α 239. — *κτέρεα* α 291. — *ἄγω κλέος τινός* = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — *λευγαλέος* = οἰκτρός. — *εἵμαρτο* = ἦτο τὸ τυχερόν μου (*μείρομαι*, *μῶρος*). — *ἀλῶναι* ρ. *ἀλίσκομαι* = νὰ ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) — Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. *λύω* ἄνευ τοῦ — *σα* : *λύμην-λύτῶ* — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. *δόρον* : γεν. *δουρὸς*, πληθ. *δοῦρα*.

γ) — **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τριαινα** : Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ἔπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μὲ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηΐδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 313 - 332

α) — **ἔλασεν ἐλαύνω** = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ὑψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρμητικὸν (*ἐπισσεύομαι* = ὀρμῶ ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε. ρ. *ἐλελίξω*. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφησε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια του. ρ. *προΐημι* — **μισογομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** ρ. *ἄγνωμι* = θραύω ὑποκμ. ἢ *θύελλα*. — **τὸ σπεῖρον** = τὸ ἰστιόν (*σπεῖρω* = *τυλίσσω*, *σπεῖρα*, *σπάρανον*). — **ἐπίκριον** = ἡ κεραία ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστιόν, ἀντένα. — **θῆκε ὑπόβρυχα** = τὸν ἔκαμε νὰ μεινῆ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑποκμ. ἢ *θύελλα τῶν ἀνέμων*. — **αἶψα μάλα** = εὐθὺς ἀμέσως. — **ἀνσχεθέειν** = νὰ ἀναδυθῆ· *ἀνέσχων* — *ἀνέσχεθον*. — **ὑπὸ ὀρμῆς** = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὀρμὴν. — **πόρε** = ἔδωσε· *ἔπορον* (ρίζ. *πορ*, *πρίζω*). — **ὄψ' δὲ δὴ** = ἀργὰ τέλος πάντων. — **κρατὸς**· γεν. τοῦ *κάρη*· α 9). — **κελαρύζω**· λέξ. ἡχοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζη πολὺ. — **οὐδ' ὥς** = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — **ἐπελήθετο**· α 57. — **τεירוμένός περ** = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — **μεθορμηθεῖς** = ὀρ-

μήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — *λαμβάνομαι τινος* = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — *ἀλεείνων* = προσπαθῶν νὰ ξεφύγη. ἀποπειρατ. ἐνεστ. — *φορέω* = φέρω. — *κατὰ ῥέον* = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — *ὄπωρινός* = φθινοπωρινός (*ὀπώρη* = ἡ ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — *ἄμ* = ἀνά. — *ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν* = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην. — *προβάλεσκε*· θαμιστ. τοῦ *προβάλλω* = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — *φέρεσθαι*. ὑποκμ. *Βορέην*. ὁ Νότος ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρη ὁ Βορρᾶς. — *εἴξασκε*· θαμιστ. τοῦ *εἴκω* = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον τὸν Ζέφυρον. — *διώκειν* ὑποκμ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) — *ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης* : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περιγράφη πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστατον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφήνουν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— *Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328—330.*

στ. 332—355

α) — *τὸν δὲ ἴδεν*· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — *καλλίσφυρος* = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — *βροτός*· ὁ καὶ ἡ βροτός. — *αὐδήεις-εσσα-εν* = ὀμιλῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — *ἐξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν* = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν· ρ. *μείρομαι* = λαμβάνω μέρος. — *ἀλώμαι* = περιπλανῶμαι. — *ἄλγε' ἔχοντα*· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν παραπλάνησίν του. — *πολύδεσμος*· ε 33. — *κάμμορε*· ε 160. — *ὠδύσατο*· α 62. — *ἐκπάγλως* = σφοδρῶς. — *ὅτι τοι φυτεύει* = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — *οὐ μὲν δὴ* = ἀλλὰ πάντως δὲν... — *κα-*

ταφθίω μτβ. = ἀφανίζω. — **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — **μάλ' ὧδε** = ἀκριβῶς ἔτσι. — **ἔρξαι** ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. ἐρῶ α 293. — **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνοήτως. — οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος — α + πινυτός). — **κάλλιπε** = κατέλιπε. — **νέω** = πλέω, κολυμβῶ — **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω, — **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἄφιξις. — **ἐπιμαίεο νόστοου** = κύτταξε νὰ φθάσης. — **ἀλύξαι**· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφάζομαι — **τῆ**· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — **κρηδεμνον**· α 334. — **τανύω** = ὀπλώνω. — **ἄμβροτον** = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — **οὐδὲ . . . δέος (ἔστι)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἄορ. ὑποτακτ. — **ἄψ** = πάλιν. — **βαλέειν**· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. **βάλλω** = **ρίπτω**. — **πολλὸν ἀπὸ** = πολὺ μακρὰ ὀπό. — **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — **ἡ αἴθνια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουτανναριά, καρμποτάκι.

γ) — **Ἰνώ** : Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὅποιος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζί με τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — **καλλίσφυρος** : Ἡ ἐπική ποίησις ἐξαίρει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἑκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *ἐνπλόκαμος νόμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ* κ. ἄ.

στ. 354 387

α) 354—364 — **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι. (ρίζ, μερ—μέριμνα). — 355 βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονο εἰς ἐμέ. — **μή τις . . .** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (δέδια), — **ὕφαίνω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **δτε** = ἐφόσον. —

οὐ μάλα· συναπτ. πρὸς τὸ *πείσομαι*—ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντε-
 λῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. —*ἐκὰς*—μακράν. —*γαῖαν*
 —τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν —*φύξιμον εἶναι*· *φενκτὸν εἶναι*—
 ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. —*μαλ' ὠδ' ἔρξω*· ε 342. —*ῥφρ' ἄν*· τὸ ἄν ἀορι-
 στολογ. —ἕως ἄν. —*ἀρήρη*· πρκμ. ὑποτ. τοῦ *ἀραρίσκω*—ἀρμόζω —
ἀρμονία—τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσις. —*ἀ-*
ρήρη κεν ἀρμονίησιν—ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς
 κλειδώσεις των. —*τόφρα*—ἕως τότε. —*τλήσομαι*· ε 222. —*διά*
τινάσσω—διαλύω. —*νήχομαι*· *νέω* ε 344. —*οὐ πάρα (μοι)*· οὐ πά-
 ρεστι—δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365—379 —*ῆος*—ἕως. —*ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν*
 —γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. —*ᾤρσεν ἐπὶ*—ἐσήκωσε
 κατ' ἐπάνω (*ὄρνυμι*). —*ἀργαλέος*· ε 175. —*κατηρεφῆς*—κυρ-
 τούμενος πρὸς τὰ κάτω. —*ἤλασε*· ε 313. —*ζαῆς*—σφοδρῶς πνέων
 (ἐπιτατ. ζα+ἄημι). —*τὰ ἦια*—φιλὰ ἄχυρα. —*ὁ θημῶν*—ἡ θημω-
 νιά. —*καρφαλέως*—ξηρὸς (*κάρφος*—ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). —*δια-*
σκεδάννυμι—σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἔξηγ. ὡς
 ἐνεστῶς—συνήθως τὰ σκορπίζει. —*ἄλλυδις ἄλλη*—ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ'
 ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. —*τῆς*—αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. —*ἀμφὶ βαίνε*—
 ἔβαινε ἐπὶ. —*κέλης-τος*—ἵππος ταχύς τῶν ἵπποδρομιῶν. —*ὡς ἐλαύ-*
νων—ὡς νὰ ἵππευε. —*ἐξαπέδυσε*—ἔβγαλε καὶ πέτοξε ἀπὸ πάνω
 του. —*τάνυσσεν*· ε 346. —*ἄλς-ἄλος*—θάλασσα, —*κάμπεσε*—ἔρρι-
 ψε πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὸ σῶμα του. —*πειάννυμι*—ἀπλάνω. —*με-*
μαῶς—ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ *μέμονα*· πρκμ. μὲ
 σημασίαν ἐνεστ. —*κρείων*· α 45. —376 βλ. 285. —*ἄλω*· προστκ.
 τοῦ *ἄλωμαι*· ε 336. —*εἰς ὃ κεν*—ἕως ὅτου. —*διοιρεφεῖς ἀνθρω-*
ποι—οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἀνθρωποι. Πρβλ. ε 35
ἀγγιθεοὶ Φαίηκες. —*μειγνυμι*—ἔρχομαι εἰς ἐποικικωνίαν, συναντῶ.
ἀλλά..... κακότητος· σειρὰ λέξ. : *ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σὲ ὀνόσσεσθαι*
κακότητος. —*ἔολπα*· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ.—ἐλπίζω. (*ἔλλομαι*) —
ἄνομαι—ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς, ὅτι ἡ
 δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380—387 —*ἴμασε*· ρ. *ἰμάσσω*—κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. —*καλ-*
λίτριχες· *καλλίθριξ*—μὲ ὠραῖον τρίχωμα. —*οἱ*· δοτ. κτητ. —*ἔασιν*

—εἰσί, —*ἄλλα ἐνόησεν*—ἔκαμε ἄλλην σκέψιν.—*ἦ τοι*—πράγματι.
 —*κατέδθησε κελεύθους*—ἔκοψε τὸν δρόμον.—*εὐνάζομαι*—κοιμῶ-
 μαί, ἡσυχάζω.—*ᾤρσε ἐπὶ*—ἔξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ.
 —*κραιπνός*=γοργός, ταχύς.—*πρὸ*—ἔμπροσθεν αὐτοῦ.—*ἔαξεν*
ἄγνυμι ε 316.—*φιλήρετος*· α 181.—*κῆρ-κηρός*=ἡ μοῖρα τοῦ
 θανάτου.—*ἀλύξας ἀλύσκω*· ε 345.

β) —Σχηματισμός γ'. πληθ. τοῦ *εἰμί*: *ἔασι*.

γ) —*διοτρεφεῖς* καὶ *διογενεῖς*: Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς,
 ὡς γεννηθέντες ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν
 βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει
 τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων.
 —*εἰς ὃ κεν μιγήης*: Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται νὰ ἀκυρώσῃ τὴν
 ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῇ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιά-
 κων. Ἐκεῖνο, ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν, εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὁ-
 σον τὸ δυνατόν περισσότερον.—*καλλιτέριχας ἵππους*: Ὁ Ποσ.
 διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπῆς ἄρμα.—*Αι-
 γαί*: μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ
 Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ζ

στ. 1—24

α) 1—12 —*ᾧς*^{ἔτι}· α 6.—*ἐνθα*—ἐδῶ.—*καθεύδω*—κοιμῶμαι.—*πο-
 λύνεθος*—*λύτλας*· ε 171.—*δῖος*^{θεῖος}· α 14.—*ὑπνω*—ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου,
 διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῇ.—*ἀρημένος*—ἐξηνητημένος,
 τσακισμένος.—*βῆ*· ἔβη—μετέβη.—*δῆμος*—χώρα.—*ναίω*· α 51.—*εὐ-
 ρύχορος*—ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς—μεγάλη.
πλῆθει—*ἀγχοῦ ἄγχι*· α 157.—*ὑπερηγορέων*—ἀλαζονικός (*ὑπέρ* + *ἀνῆρ*)—
σφέας· *σφᾶς*—αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας.—*σινέσκοντο*· θαμιστ. τοῦ
σίνομαι—κακοποιῶ.—*βίηφι* κατὰ τὴν δύναμιν. Δοτκ. τοῦ ὄνομ. *βίη*.
φέρτερος· ε 170.—*ἀνίστημι*—ξεσηκῶνω.—*ἄγε*. *ἦγε*—ὠδήγησε.

² αὐτῆτος

^{θεομορφος}
 —**θεοειδής**^α α 113. —**εἶσεν**—ἐγκαθίδρυσεν· α 130. —**ἐκάς**^{μολογία} ε 358. —
^{πλοῦτος}
ἀλφειστής α 349. —**ἀμφὶ ἐλαύνω**—κτίζω γύρω, περιβάλλω. —
δέμω—κτίζω (δόμος, δῶμα). —**νηός**—ναός. —**ἐδάσσατο**. ^{μορφὴ θεοῦ} δατέομαι, ^{μετ' ἑλλοις}
 δαίρομαι· α 48, 112. —**ἄρουρα**—καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. —**κῆρ-**
^{μορφὴ θεοῦ}
κῆρός ε 387. —**δαμείς**· δάμνημαι—δαμάζομαι. —**κῆρὶ δαμείς**—ὑπο-
 κύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. —**Ἄιδόσδε**—εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄιδου (α στερ + ἰδεῖν).
 —**μῆδεα ἀπὸ θεῶν**—σκέψεις ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ.
 12—24 —**μεγαλήτωρ**^{μεγαλοπρεπής} ε 81. —**μητιάω**—κάνω σκέψεις, μεριμνῶ· α
 234. —**ἴμεν**. ἀπαρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. —**βῆ δ' ἴμεν**—καὶ ἐξεκίνησε νὰ
 ὑπάγῃ. —**πολυδαίδαλος**—κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ
 ποικίλματα. —**ῶ ἐνὶ ἐν ῶ**. —**κούρη**—μία κόρη. —**φυῆν καὶ εἶδος** ε
 212—13. —**πάρ'**· παρὰ—πλησίον. —**ἀμφιπόλος**· α 136. —**χαρίτων ἄπο**
 πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. —**σταθμοί**· α 333 —**θύραι**—θυρόφυλλα. —**ἐπέ-**
^{Φωτεινός}
κειντο—ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν στοσθῶν. —**φαεινός**· ε 86 —**ἐπέσσοντο**.
 ἐπισσεύομαι—ὀρμῶ, σπεύδω. —**τὰ δέμνια**—κλίνη. —**εἰδομένη κούρη**
 —μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. —**ναυσικλειτός**—ὄνομαστὸς διὰ
 τὰ πλοῖά του, ξακουστὸς καρὰ βόκυρης (ναῦς + κλειτός—ἐνδοξος).
 —**οἶ**. τῆ Ναυσικᾶ. —**ἡ δμηλικίη**· οὐσιαστ.—οἶ ἔχοντες τὴν αὐτὴν
 ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. —**χαρίζομαι θυμῶ**—εἶμαι ἀγαπητός.
 —**ἐεῖσαμένη**. ἄορ. τοῦ εἰδομένη. ἑμοὶ δ' ἔπειτα

β) —'Αρχ. κατάληξις δοτ. —**φι** : βίηφι.

γ) **Ὑπέρεια** : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαι-
 άκων. —**Κύνλωπες** : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γι-
 γάντων ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. —**Ναυσί-**
θoος : Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. —**ἀμφὶ δὲ**
τεῖχος ἔλασσε πόλει κ.λ.π. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συ-
 νωφίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ
 καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς
 καλυτέρους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ
 γενάρχηαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῶ-
 κουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι

ἡ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναοὺς θεῶν**: Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγένετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — **Ἀκλίνος**: υἱὸς τοῦ Ναυσιθοῦ. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίδοος-Ναυσικάα**: Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν **θ** στ. 111 κ.ἑ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχιάλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ. ἄ. — **Χάριτες**: Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

στ. 25—47

α) 25—40 — **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ-ἴημι) — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γέλιντό** ^{ἐν τῷ μὲ} α 223. — **εἶμα** ε 267. — **τοί** δοτκ. ἠθική = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής**. μέ παθητ. σημασίαν, ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένον, πολυτελής. — **σχεδόν** ^{πολύ ἐστ} ε 288. ἐδῶ χρόν. — **ἴνα** = ὅποτε ἀναφ. χρόν. — **ἐννύσθαι** ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε** τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = πρέρχεται καὶ διαδίδεται. — **εὐθλή** ^{εὐθύ} α 115. — **ἴομεν**. ἐνεστ. ὑποτακτ. **εἶμι**, — **πλυνέουσα** πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = μέ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξη ἡ αὐγή. — **συνέριθος** = κατηγομ. = ὡς βοηθός. — **ᾠφρα** τελ. = διὰ νά... — **ἐντόνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοί**. βεβαιωτ. — **δὴν** ^{ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὄντι} α 120. — **μνάομαι** ^{ἐπὶ τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ} α 239. — **δ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾠθι** = ᾠπου, δηλ. μεταξύ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἠῶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἢ κεν ἄγησι**. ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικείαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ῥήγεα** = χρωματι-

στὰ σκεπάσματα κλίνης (ὄρέζω=βάπτω). —**καὶ δὲ**= καὶ ἐξ ἄλλου. —**ᾧδε** συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. —**κάλλιον**=ώραιότερον, εὐπρεπέστερον. —**ἢ ἢ**, συγκρ. **πολλόν**· πολύ. —**ἀπὸ πόλης**—μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. —**πλυνὸς**=φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν κατὰλληλον, διὰ τὰ πλύνονται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γυῖρνα.

41—47 —**ἔδος**=κατοικία (ἔξομαι, ἔδρα) —**ἀσφαλῆς**=ἀκλόνητος. —**τινάσσομαι**=συγκλονίζομαι. —**δμβρος**=βροχή. —**δεύομαι**· ε 53. **ἐπιπίλναι**=πλησιάζει (πελ—πλησίον). —**μάλ' ἀλθρη**=τελεία αἰθρία. —**πειάννυμαι**=ἀπλώνομαι. —**ἐπιδέδρομεν**=εἶναι διάχυτος. ρ. **ἐπιθέω** —**αἴγλη**=λάμψις, φεγγοβολή. —**λευκός**=λαμπερός, διανγής (Λατ. lux, λυκαυγές). —**διεπέφραδε**· διαφράζω=δίδω ὁδηγίας.

γ) —**τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν**: Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφαίνουσι καὶ τὰ κεντοῦσι ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτέρον θάλαμον καὶ εἰς δοχεῖσαν περιστάσιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτὰ, διὰ τὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ τὰ τὸ προσφέρουσι ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστῆρά της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ τὰ κάνουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. —**πέπλους**: Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδύμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται με *πρόπας* εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. —**ῥήγεα σιγαλέοντα**: Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα με διάφορα σχέδια (*σιγαλέοντα*).

στ. 48—70

α) —48—65 —**Ἡώς**· ἡ θεὰ τῆς Αὐγῆς. —**εὐθρονος**=ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπιθ. τῆς Ἡοῦς. —**Ναυσικᾶν**· ἐπανάληψ. τοῦ *μιν* —**εὐπέπλος**=φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. —**ἄφαρ**=εὐθύς ἀμέσως. —**διὰ δώματα**=διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ

μέγαρον. — ^{γοτῆς}τοκῆς α 170. — **κικήσατο** κικήνω=συναντῶ, εὐρίσκω. — ^{ἐστὶ}ἐσχάρη ε 59. — **ἦστο καθῆστο**=ἐκάθητο. — **τὰ ἠλάκατα**=νήματα. — **στρωφάω**=κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα**=βαμμένα με πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἄλς-ἄλός α 162). — **τῷ δέ** ἔνν. πατρὶ — **θύραζε**=εἰς τὴν θύραν. — **ξύμβλητο** ξυμβάλλομαι=συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας**=εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — **κλειτός**=ἐνδοξος. — **βουλή**=συμβούλιον. **ἴνα** ἀναφ. τοπ.=ὅπου. — **ἀγανός**=ἐπιφανῆς (ρίζ. ἀγα-γαν-ἄγα-μαι=θαυμάζω). — **πάππα φίλε**=πατερούλη μου. — **οὐκ ἂν δή**.... ἢ ^{Ναυσ.}ὑποβάλλει τὴν παράκλησιν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ^{ἐτοίμαζω}**ἐφοπλίζω** ζ 37. — **ἀπήνη**=ἄμαξα τετράτροχος συρομένη με ἡμιόνους. — **εὐκνκλος**=ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — **τά μοι** δοτκ. ἦθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — **ἔοικε**=ἀρμόζει, ταιριάζει. — **μετὰ πρώτοισι**=μεταξὺ τῶν ἐπισήμων. — **βουλὰς βουλευώ**=μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — **ὁ χρῶς**=δέρμα, σῶμα. — **γέγαα** γέγονα — **ὀπυίοντες**=ἔγγαμοι. — **ἠίδεος**=ἄγαμος. — **θαλέθων**=ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. (θαλέθω ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — **οἱ δέ** δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — ^{φροσιζω}**μειμήλε** α 151, 66—70 — **αἰδομαι αἰδέομαι**=συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — **θαλερός γάμος**=ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — **ἐξονομαίνω**=ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — **ὁ δέ**=ἀλλὰ αὐτός. — **φθονέω**=θέλω νὰ σὲ στερήσω. — **τεῦ**=τινός α 217. — **ἔρχευ** ἔρχεο=πήγαυε. — **ὁ δμῶς** ἢ **δμωή** α 147. — **ὑπερτερίη**=τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — **ἀραρυῖα**=ἐφωδιασμένη. ρ. ἀραρίσκω α 280. ^{ἐτοιμάζω κλοῖον}

β) — Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος *υἱὸς* κατὰ τὴν β'. καὶ γ'. κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε+σ—ευ: *ἔρχευ* (*ἔρχεο*) ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον *δατεῦντο* α 112.

γ) — Ἡώς: Θεὰ τῆς Αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικήν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται με ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: *ὁδοδόακτος*, *κροκόπεπλος*, *εὐθρονος*, *χρυσόθρονος* κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυ-

φάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάτῃ ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μὲ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται εἰς ἐργόχειρα. — **ἀλιπόρφυρα**: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

στ. 71—109

α) 71 — 85 — **κέκλετο**. ρ. **κέλομαι** = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ) πίθοντο** **πίθομαι** **πειθομαι**. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη μὲ ἡμίονους. — **ὀπλέω** **ὀπλιζῶ** = ἐτοιμάζω. — **ὑπάγω** = ὁδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα** περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πραγμ. σημ. — **φαεινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκὸς ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λείος, στυλιπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικής**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ὄνον**· ε 267. — **αἴγειος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето**· μέσ. ἄορ. α' μὲ κατόλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκνυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος** = ἕως οὔτου, διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι μὲ ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπαρέμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλ. τοῦ ἐλάανω. — **καναχή** = κρότος. (λέξ. ἠχοποίητος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς δύο ἡμίονους. γεν. δυϊκ. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **ὄτος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί τῆς. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

86 — 98 — **ἐνθ' ἢ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπι + ἔτος). — **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ**. = γοῦρνες μὲ ἀφθονον νερὸ πάντοτε — **ὑπεκπρόρρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ οὐπώντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεῶω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. —

πάρα = πλησίον. — *δινῆεις* = πλήρεις δινῶν, ὄρμητικὸς (*δίνη* = συστροφή, στρόβιλος). — *ἄγρωσις -ιος* = χλόη, γρῶσιδι. — *μελιηδής* = γλυκὺς ὡς μέλι. — *ἐσφόρεον* = ἔφερον εἰς... ρ. *φορέω*. θαμιστ. φέρω. — *μέλαν* = τόσον βαθύ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν. — *στείβω* = πατῶ, πιέζω. — *βόθρος* = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — *θοῶς* = ταχέως· α 260. — *ἔριδα προφέρω* = ἀμιλλῶμαι. — *τὰ ῥύπα* = ἡ ἀκαθαρσία. — *ἐξείης*· α 145. — *πειάννυμι* = ἀπλώνω· α 130. — *ὁ θις -ινός* = ἀμμουδιά. — *ἦχι* = ὄπου, — *ἡ λάιγξ -γνος* = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ *λαῶς* = λίθος). *ποτί* = πρόσ. — *χέρσος* = ξηρά. — *ἀποπλύνεσκε* = ἐξέπλυνε διαρκῶς. θαμιστ. τοῦ *πλύνω*. — *λίπα (α)*· = παχειά, ἀφθονα. Ἄρχαία αἰτία. *λίπα*. — *μένον*· ὑποκμ. *αἱ δέ*. — *τέροσμαι*· ε 152. — *αὐγή* = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99—109. — *τάρφθεν* = ἐτάρπησαν, *τέρομαι σίτου* = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — *ταί* = αὐταί. ἐνν. ὅλοι μαζί. — *ἄρ(α)*· ἀντιστ: *ἐπεὶ σίτου τάρφθεν* = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηρες νὰ διασκεδάξουν. — *ἀπὸ βαλοῦσαι* = ἀροῦ ἔβγαλαν. — *τῆσι ἤρχετο μολπῆς* = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — *λευκώλενος* = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — *οἴη* = ὁποῖα, ὅπως. — *καὶ οὔρα* = ἀνὰ τὰ ὄρη. — *λοχάειρα* = τοξεύτρια (*ιός* = βέλος + *χέω*). — *περιμήκετος* = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — *τερομένη κάπροισι* = διασκεδάξουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — *ὠκὺς* = ταχύς. — *τῆ δέ θ' ἄμα* = καὶ μαζί της. ^{ὁ Ζεὺς, πὺν κρατεῖ} *αἰγιοχός*· ε 103. — *ἀγρονόμοι* = ποὺ μένουν εἰς τοὺς ἀγρούς. — *γέγηθα* = χαίρω. παρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. (*γῆθω*, *γῆθόσους*· ε 269). — *φρένα*· αἰτία. τοῦ κατὰ τι — εἰς τὴν ψυχὴν της. — *πασάων ὑπὲρ* = ἀπὸ ὅλες πιὸ ὑψηλά. ^{κίβητι} *κάθη*· α 90. — *ἔχει* = κρατεῖ. — *ῥεῖα*. ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — *ἀρίγνωτος* = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν + *γνωτός*). — *πέλεται* = ἐστὶ. — *καλαὶ δέ τε πᾶσαι* = ἄν καὶ ὅλοι εἶναι ὠραῖα. — *μετατρέπω* = ξεχωρίζω. — *ἀδμῆς -ῆτος* = ἄγαμος.

γ) *σφαίρη ἐπαιζον*: Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὁμως καὶ πολλοὶ ἄλλαι

παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ πέπλος ἄφινεν γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πραγμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς. — **Ταῦγετος - Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἦσαν ἡ προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηΐδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Λουάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντριάδες* κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλήρη αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλῦτερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ ὠραίων συνομιλήκων της.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητά τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 103—188.

110—148

α) 110-118 — **πάλιν**—ὀπίσω. — **νέομαι** ^{κατεῖμαι} α 17. — **πύσσω**—διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε**—κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἐγροίτο· ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμοὺς (*εὐ+οπι.οσ-*). — **ἢ οἱ ἠγήσασαίτο**· ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** αἰτ. τοπικ.=εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον**—πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός**—ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνῃ** = στρόβιλος, τὸν ὁποῖον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν' αὖ**—φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των.— **ἐξόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** ε 365. *γυρίζω μὲν κεῖθεν ἐπὶ τοῦ μου*

118-126 — ^{διμότητά μου} **ὦ μοι ἐγώ** ε 299. — **τέων** = τίνων — **ἦ ε(α)** = ἄρα γε.
ὕβριστις = βίαιος, κακοποιός. — ^{βιάντης} **νόος** ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβού-
 μενος (θεός + ρίζ. δει- τοῦ δεῖω). — **ὥς τε** = συναπτ. πρὸς τὸ *κου-*
ράων. **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θηλυς** = γυναικεία, λε-
 πτή. — **ἀυή** = φωνή (αὔω). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὕψωμα
 αἰπες-νος, αἰπεννός-αἰπεινός). — ^{κορυβής} **κάρηνά** α 102. — **τὰ πίσεα** = τὰ λι-
 βάδια (ρ. πιδ-πιδύω = ἀναβρύζω, πίδαξ). — ^{χλωρός} **ποιήεις** = χλοερός
 (ποίη = πτόα) — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — ^{ἡμιτελής} **σχεδόν** ε 288. — ^{ἡμιτελής} **αὐ-**
δήεις ε 334. — **αὐτός** = μόνος μου, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι**. ὑποτ. ὡς
 καὶ τὸ ἴδωμαι.

127-136 — **ὑπεδύσσετο** = ἐβγήκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους
 — **βῆ δ' ἔμεν** ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη, δοτ. κατὰ μεταπτ.
 ἀλκί. — **ὔει** = βρέχει. **ὑόμενος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχήν.
ἄημι = πνέω. **ἄήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ἴσσε** ε 151.
δαίεται = βγάζουν φωτιές. **δαίωμαι** ε 61. — **μετέροχομαι** = πηγαίνω
 πρὸς... — **ὁ δῖς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλωμαι**
 ε 98. — **τὰ μῆλα** α 92. — **πειρήσοντα** πειράω = κάμνω ἀπόπειραν,
 μτχ. τελικ. — **δόμος** = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — ^{ἐπιπέσει} **μῖξεσθαι** ε
 378. — **χρειῶ ἔκανε** ε 189. *ἐπιπέσει ἢ ἐπιπέσει ἢ ἐπιπέσει*

137-148 — **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = παραμορφωμέ-
 νος· αἰτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω ἀπὸ φόβον (ὁ τρέσας). — **ἄλλυ-**
δεις ἄλλη ε 71 — ^{ἄλλυ} **ἠιών** ε 156. **προῦχούσας** προεχούσας = προεξε-
 χούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μι-
 κρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῆ ἐνὶ φρεσὶ** =
 εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰροῦμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα** α
 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη** ἔχομαι = κρα-
 τοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — ^{ἐπιπέσει} **μερμηρίζω** ε 354. **γούνων** συναπτ.
 πρὸς τὸ *λαβών*. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (λιτή-λιτανεία).
 — **εὐῶπις** ζ 113. — **ἦ αὐτως** = ἦ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδά** = ἐξ ἀπο-
 στάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκύς (μειλίσσω). — **εἰ δείξειε** πлаг.
 ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. —
δοάσατο = ἐφάνη· μόν. ἄορ. καὶ πρτ. **δέατο**. — **κέρδιον** = ὠφελιμώ-
 τερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μῆ χολώσαιτο**. ἐνδοιαστ. πρότ. *μῆ*
λοῦμαι α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) —*κερδαλέον φάτο μῦθον*: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος, ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἢ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχῇν ζυγίγει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

στ. 149 — 185

α) 149—159 — *γουνούμαι* (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — *ἄνασσα* = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — *νύ* = λοιπόν. — *θεὸς βροτός*· θηλ. — *τοί* = ἐξ ἐκείνων οἱ. — *ἐγὼ γε* = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — *εἶδος, μέγεθος, φνὴ*· ε 213, 217, 212· αἶτ. τοῦ κατὰ τι. — *εἶσκω* = παρομοιάζω· *σὲ ἄγχιστα εἶσκω* = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην. — *ἢ χθών* = γῆ. — *ναιετᾶν*· α 51. — *μάκαρ*· α 82· *τοὶς μάκαρες* = τρισευτυχισμένοι. — *σοί*· δοτκ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κ.λ.π. — *κασίγνητος* = ἀδελφός. — *πού* = ὡς φαντάζομαι. — *λαίνομαι* = θερμαίνω, εὐφραίνω. — *εὔνεκα σεῖο* = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματά σου. — *λεύσσω* = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν. μολονότι προηγεῖται τὸ *σφίσι*. — *θάλος* = θαλερός βλαστός. — *εἰσοιχνέω*· θαμιστ. τοῦ *εἰσοίχομαι* = εἰσέρχομαι συχνά. — *δ' αὖ* = μάλιστα. — *περὶ κῆρι*· ε 36. — *ἔξοχον* = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — *ὄς κε* = ὄς ἄν. — *ἔεδνα* = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε πραγμ. α 277. — *βελθῶ* = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· *βελθῆσας ἐέδνεσι* = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — *ἀγάγηται*· ἀντικμ. σε.

160—169 — *σέβας* = θαυμασμός. — *ἔχει με* = μὲ κατέχει. — *δὴ ποτε* = ἀληθῶς κάποτε. — *τοῖον νέον ἔργος* = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — *ἀνερχόμενον* = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — *ἔσπειο*· α 125. — *λαός* = στρατός. — *τὴν ὁδὸν* = κατὰ τὸ ταξίδι. — *ἢ δὴ* = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς. — *κῆδεα*· α 244. — *ὡς δ' αὐτως*· ὡσαύτως δέ. — *ἔτε-θήπεα*· ὑπερσ. τοῦ *τέθηπα* = μένω ἐκθαμβος. (ρίζ. *ταφ-θαφ-θάμβος*). — *δὴν*· α 203. — *οὐ πω* = ποτὲ ἕως τώρα δέν . . . — *ἀνήλυθεν* =

ἐβλάστησε. — **δόρου** = κορμός δένδρου. — **ἀγαμαι** = θαυμάζω. — **δεΐδια**. **δέδια**, **δεΐω** = φοβοῦμαι. — **αἰνώς** α 208. — **δέ** ἀντιθ. = ἄλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορὰ. — **ἰκάνει με** = ἤλθεν εἰς ἐμέ, με εὐρήκε.

170—185 — **χθιζός** = χθεσινός, χθές· κατγρμ. — **οἶνοπα** α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν. — **ἐφόθει** ε 327. — **κραιπνός** ε 385. — **θύελλα** ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (**κάτ-βαλε**, ὅπως καὶ **κάλλιπε**. ἴδε γραμμ. τύπον α 243.) — **δαίμων** = θεότης ρυθμιζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥοφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **δίω**· **όλομαι**. — **παύσεσθαι**. ὑποκμ. **καζόν**. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ **τελέω** = προσενῶ. — **πάρουθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινὰ μου. — **ἐλεάω** α 19. — **μωγῶ** ε 223. — **σὲ ἐς πρώτην**· ἐς σὲ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἴ που** = εἴαν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μεμοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ λαχτορῶ. (**μένος**, **μενεαίνω**· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός** α 95. — **δπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ **ἀγαθός**, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. **ἄριστος**. (ρίζ. **ἀρ-ἀρετή**, **ἀραρίσκω**). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ **ὁμοφρονέω** = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. = **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενής** = ἐχθρὸς. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) — **Ἀρτέμιδι σε εἴσω**· ἴδ. στ. ζ 102—109. — **Δῆλος**· Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξύ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ νὰ γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα της, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ**· Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου **ἔβαινε** ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς

ἦσαν ἀπλοὶ πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὁμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. —ὡς σέ, γύναι, ἀγαμαι : Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναισ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅτε διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. νὰ παραβάλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

στ. 186—210

α) 186—197. —^{Ζηνάρενός} ἀντίον ἠΐδα· α 213. —^{ἀνός} φωτί· ὁ φῶς· α 324. —Ζεὺς δὲ αὐτός· καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. —^{ἐξ ὅσων} νέμω=μοιράζω. —ὁ ὄλβος=ἡ εὐτυχία. —^{ἐξ ὅσων} ἐσθλός· α 115. —^{ἐξ ὅσων} καὶ πον σοι=ἔτσι καὶ εἰς σέ. —^{ἐξ ὅσων} τάδε=αὐτὴν τὴν μοῖραν. —^{ἐξ ὅσων} τετλάμεν ἄορ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. ^{ἐξ ὅσων} ταλα-τλη-τλα. = 178). —^{ἐξ ὅσων} ἐμπής· ε 205. —^{ἐξ ὅσων} δευῆσαι· μέλλ. τοῦ ^{ἐξ ὅσων} δενομαι. α 254. —ὦν· τούτων ὦν. —^{ἐξ ὅσων} ἐπέοικε=ὑποκμ. μὴ ^{ἐξ ὅσων} δεύεσθαι· ἦτοι : δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπ' ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. —^{ἐξ ὅσων} ταλαπειρίος=ὑποστὰς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (^{ἐξ ὅσων} ταλα-+πειρα). —^{ἐξ ὅσων} ἀντιάζω=συναντιῶ ὑποκμ. τῆς μτχ. ^{ἐξ ὅσων} ἰκέτην=ἦταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. —^{ἐξ ὅσων} δείξω δέ . . . ἐρέω δέ· συμπλεκ. συνδ. καὶ . . . καί. —^{ἐξ ὅσων} ἐρέω· ἐρῶ. —^{ἐξ ὅσων} λαοί=οἱ κάτοικοι. —^{ἐξ ὅσων} ἔχουσι=κατοικοῦσι. —^{ἐξ ὅσων} μεγαλήτωρ· ε 81. —^{ἐξ ὅσων} τοῦ δ' ἐκ· ἐκ δὲ τοῦ=καὶ ἀπ' αὐτόν. —^{ἐξ ὅσων} ἔχεται=κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. —^{ἐξ ὅσων} τὸ κάρτος=ἡ ἐξουσία. —^{ἐξ ὅσων} ἡ βίη=ἡ ἰσχύς.

198—210. —^{ἐξ ὅσων} ἦ=εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ^{ἐξ ὅσων} ἡμί=λέγω). ^{ἐξ ὅσων} κελεύω· μετὰ δοτ.=καλῶ, φωνάζω. —^{ἐξ ὅσων} πόσε=πρὸς ποῖον μέρος, πσυ ; —^{ἐξ ὅσων} ἦ μή που=ἀλήθεια μὴ τυχόν. —^{ἐξ ὅσων} φάσθε=λέγετε, νομίζετε. —^{ἐξ ὅσων} οὐκ ἔστι=δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. —^{ἐξ ὅσων} διεγρὸς=ἄξιος φόβου. (ρίζ. ^{ἐξ ὅσων} δι-δέδιμ-δέος). —^{ἐξ ὅσων} οὔτος ἀνῆρ διεγρὸς βροτὸς=αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερὸς. —^{ἐξ ὅσων} οὐδὲ γένηται=οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. —^{ἐξ ὅσων} ὅς κεν ἴκηται· ὅς ἂν ἴκηται=ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. —^{ἐξ ὅσων} ἡ δημοτῆς=ἐχθρότης, καταστροφή (δήμος-δαίω=καίω, λεηλατῶ), —^{ἐξ ὅσων} ἀπάνευθε· α 190. —^{ἐξ ὅσων} πολὺκλυσιος=πολυκύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). —^{ἐξ ὅσων} ἔσχατοῖ· α 23. —^{ἐξ ὅσων} ἄμμι· α 123, ^{ἐξ ὅσων} καὶ ἡμί· συναπτ. πρὸς τὸ ^{ἐξ ὅσων} ἐπιμίσγεται=ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. —^{ἐξ ὅσων} δύστηνος· α 55. —^{ἐξ ὅσων} ἀλώμενος=περιπλανώμενος. —^{ἐξ ὅσων} κομέω=περιποιῶμαι (ρίζ.

νομ. γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — *πρὸς Διὸς* = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — *δόσις* = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — *φίλος* = εὐπρόσδεκτος. — *ὀλίγη τε φίλη τε* = ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. «δόσις ὀλίγη τε φίλη τε» ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — *ὄθι* = ὄπου. — *ἐπὶ ἔστι* = ὑπάρχει καί. — *σκέπας ἀνέμοιο* = τόπος ὑπήνεμος.

γ) — *ἔσχατοι* : Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — *πρὸς Διὸς εἰσιν ξεινοὶ τε πτωχοὶ τε* : Ὁ Ζεὺς ὡς προστατῆς τῶν ξένων καὶ τῶν ἰκετῶν ἐλέγετο *ξεινίος* καὶ *ικετήσιος* Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρυτάτα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤρνούντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἰκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφὴν ξένου ἢ ἰκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον.

στ. 211—246

α) 212-222 — *ἔστιαν*· ἔστησαν. — *κέλευσαν ἀλλήλησι* = ἐφώναξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — *κόδ δ' εἶσαν*· κατ (α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — *πὰρ δὲ οἱ* = πλησίον του δέ. — *ἄρα* = φυσικά. — *τὸ φᾶρος* = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα. — *εἴματα*· κατηγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῆ. — *λήκυθος*· ζ 79. — *ἄνωγα*· α 269. — *ἄρα* = ἀκολουθῶς. — *ῥοαί* = ῥεῖθρα. — *μεταυδάω* = ὀμιλῶ πρὸς. — *οὕτω ἀπόπροθεν* = ἔτσι εἰς ἀπόστασιν. — *αὐτὸς* = ὁ μόνος μου. — *ὠμοῖν ἀπολούσομαι* = πλύνω ἀπὸ τοὺς ὠμούς μου. — *ἦ γὰρ* = διότι πράγματι. — *δηρόν*· ἐπίρρ. = πολλὸν καιρὸν (πρβλ. *δὴν* — *δηθὰ* — *δηρόν*). — *ἀπὸ χροός ἐσιν* = λείπει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, ἔστερήθη τὸ σῶμά μου. — *ἀλοιφή* = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. — *ἀντην*· ἐνώπιόν σας. — *μετελθὼν* = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξύ.

223—238 — *ἔσαν*· ἦσαν. — *νίξομαι* = πλύνομαι· α 112. — *ἀμπέχω* = ἐνδύω, περιβάλλω. (*ἀμφι* + *ἔχω*). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολ-

λήσει εἰς τοὺς ὤμους του ὡς ἔνδυμα. — **σμήχω** = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — **χνός** = ἄγνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — **ἀτρύγετος**: ε 52. *ἀτρύγετον*
 — **πάντα λοέσσατο** = ἐκαθαρίσθη τελείως. — **λίπα**: ζ 96. — **ἔσσατο**:
 ἄορ. τοῦ *ἐννομαι* = ἐνδύομαι. — **πόρθε**: ε 321. — **ἀδμής**: ζ 109. — **ἐγγε-
 γαυῖα** = ἡ γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (*γέγαα-γέγονα*: ε 35). — **θῆκεν εἰ-
 σιδέειν** = ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν. — **μείζων** =
 ὑψηλότερος. — **πάσσων** = παχύτερος. — **κὰδ δὲ κάρητος**: κατὰ δὲ
 κάρητος. — **ἤκε** = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — **οὔλαι
 κόμαι** = σγουρὰ μαλλιά. — **υακίνθινον ἄνθος** = τὸ ἄνθος τοῦ υα-
 κίνθου. — **περιχεύεται χρυσόν** = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν.
Ἰδρις-ιος = ἔμπειρος τεχνίτης (*ιδ-εἶδεναι*). — **δέδαεν**: ἄορ. μετ' ἀνά-
 διπλ. = ἐδίδαξεν (*ρίζ. δα-δαῖναι, διδάσκω, δαΐφρων*). — **χαρίεις** =
 κομπός. — **τελείω** = ἐκτελῶ (*τελέω*). — **ἔξετο καθέξετο**: ε 195. — **κῶ**
 ζ 84. — **θῖνα βαλάσσης**: ζ 94. — **στίλβω** = λαμποκοπῶ. *θηέομαι*
θεάομαι = βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ.

239—245 — **κλύω** = ἀκούω. — **ἀέκητι**: α 79. — **οὐκ ἀέκητι** = μὲ τὴν
 θέλησιν. Σχῆμ. λιτότητος. — **ἐπιμίσγεται**: ζ 205 — **ἀντίθεος**: α 21. *ὑβόθεος*
 — **ἀεικέλιος** = ἄσχημος. — **δέατο** = ἐφαίνετο (*δοάσατο*: ζ 145). — **αἶ-
 (εἰ) γὰρ** = εἴθε πράγματι. — **πόσις**: α 15. — **κεκλημένος εἶη** = νὰ ὠ-
 νομάζετο, νὰ ἦτο. — **ἄδοι ἀνδάνω** = ἀρέσκω. *καὶ οἱ ἄδοι* = καὶ ἐπὶ
 πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου μας,
 ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) — Ἀφομοίωσις τοῦ *τ* τῆς προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν
 σύμφωνον τῆς ἐπομένης λέξεως: *κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος* (ὅπως
 καὶ εἰς τὰ σύνθετα: *κάλλιπε, κάμμορος*).

γ) — **φᾶρος**: Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρίδων φορού-
 μενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης — **υακίνθινω ἄνθει ὁμοίας**:
 Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητὴς Πάντως
 ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι
 ἐοχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ οἱ ὅποιοι
 ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ Ἰδρις**: Διὰ τὴν
 ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ.

—*περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ* : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθετεῖ ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσᾶ σχέδια κ. ἄ.). — *Ἥφαιστος-Παλλὰς Ἀθήνη* : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖ γενικῶς ἦτο ἡ προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς *Ἐργάνη Ἀθηνα*.

στ. 247—290

α) —247-254. —*μάλα* = πολύ, ἐνν. προθύμως. —*ἦ τοι* = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. —*ἀρπαλέως* = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. —*ἄπαστος* = ἄγευστος, νηστικός (ἀ-+πατέομαι = γεύομαι α 124). —*ἀλλ' ἐνόησεν* ε 1382. —*εἴματα πτύσσα* ζ III. — *κραιτερῶν* (ἡμίονος) = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. —*ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ ἰδνόμαζε* ε 181. ^{ἔπος τὸν προεφώνησε τὸ εἶπε τὸ ἐπομένον}
254-278 —*ὄρσο* = σήκω· προστ. ὄρ. τοῦ ὄρνευμαι α 347. — *ἴμεν ἴεναί, εἴμι* —*δαίφρων* α 48. —*εἰδῆσέμεν* εἰδήσειν ἀπαρ. μέλλ. τοῦ εἶδα. — *ἀλλὰ μάλ' ὥδε ... ἀπινύσσειν* ε 342. —*ὄφρ' ἄν* = ἕως ἄν, ἐφόσον. —*κε ἴμεν ἴωμεν ἄν*. —*ἀγροί* = ἐξοχή. —*ἔργα ἀνθρώπων* = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. —*τόφρα* = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. —*μεθ' ἡμιόνους* = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. —*καρπαλίμως* ε 193. —*ἔρχεσθαι* ἀπαρ. εἰς σημ. προστακτ. —*ἠγεμονεύω ὁδόν* = προηγοῦμαι, διὰ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. —*ἐπιβήμεν' ἐπιβήμεν* = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. —*πύργος* = τεῖχος μὲ πύργους. —*καλὸς δε λιμὴν (ἔστι)* = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. —*ἐκάτερθε πῶληος* = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, περικλείων τὴν πόλιν. —*λεπτός* = στενός. —*εἰσίδμη* = εἴσοδος. —*ὁδόν* = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. —*ἀμφιέλισσαι (νῆες)* = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶταν καὶ τὴν πρῦμνην. —*εἰρύαται* ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι. —*ἐπίπτιον* = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν

ξηράν. — *πᾶσιν ἐκάστω ἐστί* = ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — *σφι· σφίσιν· αὐτοῖς*. — *ἀγορῆ* = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — *Ποσιδήιον* = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — *θύτης* = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (*θύω*, *ἐρύω* = *σύρω*). — *ὁ λᾶας* = λίθος (πρβλ. λα-τόμος). — *κατωρυχῆς* = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — *ἀραρυῖα (ἀγορῆ)* = ἐπεστρωμένη (*ἀραρίσκω* ζ 70). — *δπλα (νηῶν)* = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — *ἀλέγω* = φροντίζω, καταγίνομαι. — *πεῖσμα* = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — *τὸ σπεῖρον*· ε 318. — *ἀποξύνουσιν* = πελεκοῦν, διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — *τὸ ἐρετμόν* = ἡ κώπη (*ρίζ*. *ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τρι-ήρης*· πρβλ. *φιλήρετμοι*· α 181). — *μέλει Φαιήκεσσι*· μέλει τινί τι· α 159. — *ὁ βιδς* = τὸ τόξον. — *φαρέετη* = θήκη τῶν βελῶν. — *νήες εἶσαι*· ε 175. — *ἦσιν ἀγαλλόμενοι*· *ἀγάλλομαι τινι* = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — *πολιδς* = φαῖός. — *ἀλεείνω* = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — *ἡ φῆμις*· *φήμη* = λόγοι, διαδόσεις. — *ἀδευκῆς* = κακόβουλος. — *μωμεύω* = κακολογῶ. — *δ' εἰσίν* = ὑπάρχουν πράγματα. — *ὑπερφίαλοι*· α 134 — *εἵπησι*· ἡ ὑποτκ. ὡς μέλλων. — *κακώτερος* = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — *ἀντιβολῶ* = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ. — *τις δ' ὅδε ἐπεται* = καὶ ποῖός εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — *μέγας*· ζ 230. — *πόσις*· α 15. — *ἡ πούτινα* = ὠρισμένως κάποιον. — *πλαγχθέντα*· α 2. — *κομίζομαι* = λαμβάνω μαζί μου. — *ἦς*· κτητ. — *τηλεδαπῆς* = ὁ ἐκ μακρυῆς χώρας προερχόμενος. — *ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι*· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς... — *πολυάρητος* = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλές προσευχάς (*πολύ + ἀρόμαι* = εὐχομαι). — *βέλτερον*· βέλτιον. — *ἐποιομένη αὐτῆ* = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της. — *ἦ γὰρ* = διότι τῷ ὄντι. — *ἀτιμάζω* = περιφρονῶ. — *μνάομαι*· α 248. — *ὄνειδος* = προσβολή, κατηγορία. — *νεμεσῶ*· α 119. — *ῥέξω*· α 47. — *ἀέκητι*· α 79. — *ἀκουέω*· *ἐόντων* = ἐνῶ ζοῦν. — *μισογομαι* = ἔχω σχέσεις. — *ἀμφάδιος* = φανερός. — *ῶκα*· ἐπίρρ. ταχέως (*ὠκύς*). — *ξυνήμι* = κατανοῶ. — *ἐμέθεν ἔπος* = τὸν λόγον μου.

β) — Μέλλων ποιητ. : *εἰδήσω* ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. *εἶδω*, ἐξ οὗ ὁ πρkm. *οἶδα*.

— Ἀόριστ. ὑποτκ. τοῦ *βαίνω* : *βῆω* (βῶ).

— *Ποσιδήιον* : τὸ *σι* μὲ *ι* ἔξ ἀρχαιοτ. ρίζ. *Ποσιδάν*. — Ἡ κατάλ. ἰωνικὴ ἀντὶ *-ειον*.

— Συγκριτ. τοῦ *ἀγαθός* : *βέλτερος* (βέλτιστος).

γ)—*ἦν πέρι πύργος* : Αἱ πόλεις τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεσοχὰς (πύργους). Τοιουτοτρόπως τὸ τείχος ἐγένετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἰλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — *λεπτὴ δ' εἰσίδμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι* : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκεται εἰς τὸν μυχὸν λιμένας, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταὶ τῶν εἶχον ἀνεγκύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ κατασκευὴν ναυτικῶν ἐργαλείων. — *νηῶν μελαινῶν* : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων ἠλείφοντο μὲ πίσσαν, ἢ ἀπλῶς μὲ βαθύχρωμον βαφήν. — *βιός* : ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ *φαρέτρα*, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μὲ ἱμάντα.

στ. 290—315.

δράμιος α) 291—302 — *δήεις* = θὰ εὔρησ. — *ἀγλαδός* = λαμπρός, ὠραῖος. — *κέλευθος* α) 195. — *αἰγείρος* ^{λεῖπον} ε) 64. — *νάω* = ρέω (νάμα). — *τέμενος* = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτῆμα. (*τέμ-νω*). — *ἀλωή* = ἐπίπεδος ἕκτασις καλλιεργημένη· α) 193. — *τεθαλυῖα*· *τεθήλει* ^{αἰδῶν} ε) 69. — *πόλις*· πόλις, πρβλ.

ἔγω ἀφθονοὺς καρποὺς

πολλέθρον· α 2. —**γέγωνε βοήσας**—ἀκούεται, ὅταν φωνάζῃ. —**μείναι**· ἀπαρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ. —**εἰς ὄ**—ἔως ὅτου. —**ἔλλομαι**—φαντάζομαι, ὑπολογίζω. —**ποῖ**—πρός. —**ἔμην**· ^{ἐνέμην} ἔμην· ἀπαρμφ. ἀντὶ προστακτ. —**ἐρέομαι**—ἐρωτῶ (*ἐρ-ἡρόμην*). —**ῥεῖα**· ζ 108 —**ἀρί**· ^{ἀρί-κὸν ἀκμηθῆρι} ἀρί· ^{Ζεὺς ἕκαστος} Ζεὺς ἕκαστος. —**καὶ πάις**—ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. —**ἡγοῦμαι**—ὀδηγῶ. —**νήπιος**· εἰς τὴν κυρ. σημ. = ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. —**εοικότα τοῖσι**—ὁμοία μὲ αὐτά. —**τέτυκται**· *τεύχω*—κατασκευάζω. —**δῶματα**—κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *δόμος*—ἀνάκτορον. —**οἶος**· ἐνν. *τέτυκται*. —**ἦρωσ**· α 189.

303—315 —**κεκύνθωσι**· *κεύνθω*—κρύπτω. —**ὄπ᾽ ἂν σε δόμοι κεκύνθωσι**—ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. —**ὦκα**· ζ 289. —**διελθέμεν**· ἀπαρμφ. ἀντὶ προστακτικῆς. —**ἦσται**· α 108. —**ἐπ' ἐσχάτῃ**· ζ 52. —**αὐγῆ**· ζ 98. —**ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα**· ζ 53. —**θαῦμα**· παραθ. εἰς τὸ *ἡλάκατα*. —**ιδέσθαι**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. —**κίονι κεκλιμένη**—στηριζομένη ἐπὶ κίονος. —**εὔατ(αι)**· *ἦνται*—κάθηνται. —**ποιικέκλιται**—στηρίζεται πρὸς. —**αὐτῇ (τῇ κίονι)**—τὸν ἴδιον κίονα. —**τῷ ἐφήμενος**—ἐπὶ τοῦ ὁποῖου καθήμενος. —**οἰνοποτάζω**—πίνω κρασί. —**ἀθάνατος ὥς**—ὥς ἀθάνατος. —**παραμείβομαι**—προσπερνῶ. —**βάλλειν**· ἀπαρέμφ. ἀντὶ προστακτ. —**νόστιμον ἡμαρ**· α 9. —**καρπαλίμως**· ε 193. συναπτ. πρὸς τὸ ἴδηαι. —**χαίρων**—πρὸς χαράν σου. —**εἴ κέν τοι**—εἰάν βεβαίως. —**φίλα φρονέω**—διατίθεμαι εὐμενῶς. —**ἐλλωρή τοι (ἔστι)**—ὑπάρχει ἐλπίς δι' ἐσέ. —**εὐκτίμενος**—καλοκτισμένος· (*εὐ+κτίω*—κτίζω).

γ) —**ἄλσος**· Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. —**δόμος Ἄλκινόοιο**· Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὁμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλεια διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ῥαψωδίαν η. (*Ἴδε περίληψιν).

στ. 316—331

α) 316—327 —^{κεκύνθων ἐπέμην} **ἔμασεν**· ε 380. —**φαιινός**—σιλιπνός. —**ὦκα**· ζ 289. —**τροχάω**· θαμ. τοῦ *τρέχω*—συνεχῶς τρέχω. —**πλίσσομαι**—βαδίζω. —**μάλα**—μὲ πολλὴν δεξιότητα. —**ἅμα**—συγχρόνως. —**εποίητο**

ἔπουντο. — νόω = με προσοχήν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί. — ἡ ἱμάσθλη = ἡ μαστιγὴ ε 380. — κλυτός· α 30. — ἱρός = ἱερός. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀτίκα ^{ἐξ ὅτις ἀκέρως} ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὔχομαι, προσεύχομαι. — κλυθι· προσκτ. τοῦ κλύω. = ἐπακούω. — αἰγίχος· ε 103. — ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἔγινε ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὔρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. — πάρος = πρῖν, προηγουμένως. — ἑαίλομαι = συντρίβομαι· ε 221. — ἐννοσίγαιος ^{ὁ δέων ἐνδοθεῖς ἐν τῇ γῇ} ἐννοσίγαιος· α 74. — φίλον ἢ δ' ἔλεεινόν· κατηγμ. = ἀγαπητός καὶ ἄξιος συμπαθείας. Ἦτοι νὰ με καλοδεχθοῦν καὶ νὰ με εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες. 328—331—εὔχομαι = προσεύχομαι. — ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον. — αἶδετο· ζ 66. — γάρ ἑα = διότι φυσικά. — πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφός τοῦ πατρὸς (κασίγνητος· ζ 155). — ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς. — μενεαίνω· α 20. — 331 = α 21.

β) — Προστακτ. ἀορ. β' τοῦ κλύω: κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἐκλυν).

γ) — πάρος οὐ ποί' ἄκουσας: Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαίακων εἰς μάτην ἔπεκαλεῖτο αὐτήν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Πεσειδῶνος. Ἦδη ὁμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθεῖ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἦρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Π

στ. 154—185

α) 154—166. — ἦ· πρκτ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198. — ὄρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — συφορβός = χειροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — ἔεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι. — οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν . . . — λῆθε· λήθω,

λανθάνω=διαφεύγω τὴν προσοχήν. —σταθμὸς=ἡ στάνη τῶν χοίρων. —κίων κίω· α 22. —υφορβὸς=χοιροβοσκός (ὄς=χοῖρος+φέρω=τρέφω). —σχεδόν· ε 288. —δέμας· ε 212. —ἦϊκτο=εἶχεν ἐξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν. (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦϊκτο). —ἀγλαὸς=ἔσχοτος, ὠραῖος. —ἔργα=ἐργόχειρα. —ιδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς-οἶδα. —κατὰ ἀντίθυρον=ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. —ἠκλισίη=ἡ καλύβη (κλίω). —οὐ πω=οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. —ἐναργής=ὄρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής-ἀργός=στιλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). —ὕλαοντο· ὕλαομαι=ὕλακτῶ, γαυγίζω. —κνυξηθμὸς=οὐρλιασμα. —ετιέρωσε=εἰς τὸ ἄλλο μέρος. —φόβηθεν=ἔφυγαν τρομαγμένοι. —ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ. —παρέκ τειχίον=ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. —πάροιθε=πρό, ἔμπροσθεν.

167—171 —ἔπος=τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. —φάο=νὰ εἰπής, νὰ ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα—τοῦ φημί. —ἐπικενθε· κενύθω· ζ 303. —θάνατον καὶ κῆρας· ε 387. —ἀραρόντε· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. —ἔρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μηχ. ἀραρόντε· εἰς δυϊκ. ἀριθμ. —δηρόν· ζ 220 —σφῶϊν=ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ-ὕμεῖς. —μεμαῦτα· μεμαῶς· ε 375.

172—180 —ἦ· π 154. —ἐπεμάσατο· ἐπιμαίομαι=ἐγγίζω. —φᾶρος· ζ 214 —ἐνπλυνές=καλοπλυμένος. —δέμας· ε 212. —ὠφέλλε· ὀφέλλω=αὐξάνω. —ἦβη=νεότης, ἀκμή. —ἄψ=πάλιν, ἐκ νέου. —γναθμὸς=σιαγών, παρειά. —τάνυσθεν=ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). —κνάνεος=βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος. —τό γένειον=ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνη. —ἔρξασα· ἔρδω· α 293, —πάλιν κίε=ἔφυγε. —ἦεν ἦει· εἶμι. —ἠ κλισίη· π 159. —θαμβῶ τινα=μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. —ταρβῶ=τρομάζω, φοβοῦμαι. —ετιέρωσε=πρὸς ἄλλο μέρος. —βάλε ὄμματα=ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180=α 122.

181—185 —νέον=μόλις πρὸ ὀλίγου. —ἦε πάροιθεν· ἦ πρίν. —εἴματα· ζ 26. —ὁ χρώς· ζ 61. —ἦ μάλα=ἀναμφιβόλως. —Ἰλητι=γενοῦ Ἰλεως· πρστκτ. ρήμ. Ἰλημι ἢ Ἰλήγω (ἐκ ρίζ. ἰλάω--ἰλεως). —δώμεν· ὑποτκ. ἄορ. τοῦ δίδωμι. —κεχαρισμένα=εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. —ἰερά· α 61. —τετυγμένα=κατεσκευα-

σμένα, κατειργασμένα· ρ. *τεύχω*· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκεύη χρυσοῦ. —*φείδομαι* = προφυλάττω, προστατεύω.

β) —Σχηματισμός τοῦ παρατ. τοῦ *εἶμι* κατὰ τὰ βαρύτερα: *ἴεν*.

—Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ *οἶδα* ἐκ τῆς ρίζ. *ιδ-*: *ιδυῖα*.

—Τὸ *φημι* εἰς τύπους μέσης φωνῆς: προστ. *φάο, ἔφατο, φάσθε*. ζ 200. κ. ἄ.

—Δυϊκός τῆς ἀντων. *σώ*: *σφῶϊ, σφῶϊν*.

—Κατάληξις γ'. πληθ. παθητ. ἄορ. —*θεν*: *τάνυσθεν*.

γ) —*κύνες τε ἴδον*: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῷα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. —*ἄλλοιός φάνης*: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλη χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. —*δῶρα χρύσεα τετυγμένα*: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ *κτερίσματα* ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

στ. 186—224

α) 186—193 —*τοί σοί*· δοτ. ἠθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. —*εἰσκώ*: ζ 152. —*στεναχίζω* = στενάζω. —*ἄλγεα* α 4. —*βία* = αὐθαιρεσία. —*ὑποδέγμενος* = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. *ὑποδέχομαι*. —*κύσε· κυνέω* = φιλῶ, ἀσπάζομαι. —*κάδ δέ*: ζ 230. —*ἦκε ἦμι* = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. —*χαμᾶζε* = κάτω, χάμω. —*πάρος*. α 21. —*ἦκε* ἀντικμ. *δάκρον*. —*νωλεμές*· ἐπίρρ. = συνεχῶς. —*Τηλέμαχος δέ*· ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. —*οὐ πω ἐπείθετο* = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· ἦτοι τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του —*ἐξαῦτις* = πάλιν.

193—200 —δαίμων—κάποιος θεός. —ἀλλὰ θέλγει—ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις με θέλγει—μέ ἀπατᾷ. —οὐ πως ἄν—δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. —μηχανόωτο· μηχανάομαι—ἐνεργῶ, κατορθώνω. —ᾧ αὐτοῦ νόω· ἐῶ αὐτοῦ—μέ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μέ τὴν ἰδικήν του εὐφυΐαν. —ὅτε μή—ἐάν μή, ἐκτός ἐάν. —ἑηϊδίως· ἑηϊδίως. —ἐθέλων—κατὰ τὴν θέλησίν του. —θείη· τίθημι—καθιστῶ. —ἦ γάρ τοι—διότι πράγματι. —νόον· π 181. —ἀεικῆς—εὐτελής. —ἔσσο· ὑπρσντ. τοῦ ἐννυμαι (ρίζ. ἐσ- ἔσνυμαι).

201 212 —201—ε 214. —οὐ σε ἔοικε . . . ἀγάασθαι· ἡ σειρά τῶν λέξ. : οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἐνδον ἐόντα. —οὐ ἔοικε—δὲν εἶναι πρέπον. —θαυμάζω—ἀπορῶ. —ἐνδον ἐόντα—διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. —περιώσιον—ὑπερβολικὰ (περιούσιον, περι—πολύ+εἶμι), εἰς τόσον βαθμόν. —ἀγάασθαι· ἀγαμαι—ἐκπλήττομαι. —τοι· σοι· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλευσεται. —ὄδ' ἐγὼ—ἐγὼ ἐδῶ. —τοιόσδε—μέ αὐτὴν τὴν μορφὴν, ὅπως μέ βλέπεις. —ἀληθεῖς· ἀλάομαι· ε 377. —τόδε ἔργον—τοῦτο δηλ. ἡ μεταμόρφωσις μου εἶναι ἔργον. —ἀγελείη—ἡ δίδουσα λάφυρα (ἀγω+λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς. —πιωχός—ἐπαίτης (πίωσσω—ζαρώνω). —ἐναλίγκιος· ἀλίγκιος—ὅμοιος. —περὶ χροῦ· π 182. —ῥηϊδιον· ῥάδιον. —κνυθῆναι· κνυθαίνω—δοξάζω, ἐξυψώνω. —βροτός· μετὰ τοῦ θνητός—ἄνθρωπος. —κακῶσαι· κακῶ—βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213-223 —ὡς ἄρα φωνήσας—ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν.... —ἀμφιχυθείς· ἀμφιχέομαι—περιπτύσσομαι. —λείβω· ε 84. —ἕμερος—πόθος (ἡμείρομαι· α 59). —ὑπὸ ὄρωτο—προεκληθῆ ἐνδομύχως (ρ. ὄρνωμαι). —γός—θρῆνος. —λιγέως—διαπεραστικά, δυνατά. —ἀδινώτερον—περισσότερον, μέ θρῆνον διαρκέστερον. (ἀδινός· α 92). —οἰωνοί· α 202. —φήγη—εἶδος ἀετοῦ. —αἰγνυπός—γύψ (αἶξ+γύψ, διότι οἱ γύπες ἀρπάζουσι αἶγας). —οἴσι· ἡ δοτκ. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. =τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. —ἐξείλοντο· ἐξαιροῦμαι—ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. —πάρος· α 21. —πετεηνά—ἱκανὰ νὰ πετοῦν. —ὡς ἄρα—ἔτσι λοιπόν. —ἐλεεινὸν δάκρυον· περιληπτ. =δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. —εἴβω· λείβω. —καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν

ἔδν=καὶ ἔτσι θὰ ἔδυν. —δδυρομένοισι· ἔνν. αὐτοῖς=ἐνῶ αὐτοὶ ἐκλαίον. —αἶψα=αἶφνης—223-224=α 172-173.

β) —ω ἀντὶ ου : περιώσιον (περιούσιον).

—Ἔτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἄθήνη : Ἄθηναίη.

γ) —δδ αὐτὸς τοιόσδε : Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδ. λέγει πρὸς αὐτόν : ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. — Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο : Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεῖα νὸς λυγίζη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὅποιος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί : Ὁ θρῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρὰ των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ θεωρῆται ὡς ἡ σφοδροτέρα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτὴν.

στ. 225—265

α) 225-239 —τοιγὰρ =βεβαίως. —τοι· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. —ναυσικλυτός· ναυσικλειτός· ζ 22. —καὶ με εὐδοντα... Ἰθάκην. σειρ. λέξ. : καὶ με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηϊ θοῆ ἐπὶ πόντον. —εὐδω=κοιμῶμαι. —κάτθεσαν=ἀπεβίβασαν. —ἔπορον· ε 372. —ἄλις=ἄρκετά· —231=ε 38. —τὸ σπῆος=σπέος· α 15. —λότης=θέλησις. —κέονται=κεῖνται. —ὑποδημοσύνη=συμβουλή, ὑπόδειξις (ὑποτίθημι). —βουλεύω=συσκέπτομαι. —καταλέγω=ἀναφέρω κατὰ σειράν. —θυμὸς ἀμύμων=εὐγενῆς καρδιά. —μερμηρίζας=ζ 141. —φράσσομαι κεν=θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. —ἦ-ἦ=ἔάν-ἦ. —νωῖ=ἡμεῖς οἱ δύο. —δυνησόμεθά κεν=θὰ δυνηθῶμεν. —ἀντιφέρομαι=ἀντιμετροῦμαι. —μόνω· μόνω· —ἄνευθε=ἄνευ. —δίξημαι· α 261.

240-257. —ἦ τοι=ἄληθῶς, πράγματι· —αἰχμητής=ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. —ἐπίφρων=συνετός, φρόνιμος. —χεῖρας-βουλήν· αἰτιατικὰ τοῦ κατὰ τι. —ἡ ἄγη=θαυμασμὸς. —οὐδέ

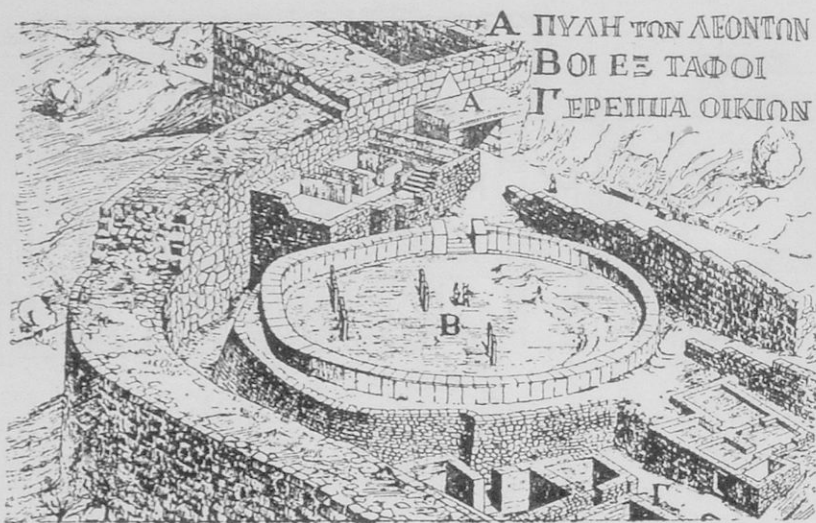
κεν εἶη=καί δὲν θά ἦτο δυνατόν. —ἰφθίμος=ἰσχυρός, ἀκμαῖος. —ἀτρεκέες=ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. —οὔτε δύο οἶαι=οὔτε δύο μόνον δεκάδες. —τάχα=ἀμέσως. —εἴσομαι· μέλλ. τοῦ οἶδα. —κοῦρος=νέος. —κεκριμένος=ἐκλεκτός. ρ. κρίνω=χωρίζω, ἐκλέγω. —δρηστήρ=ὑπηρέτης (ρ. δρῶ). —πίσυρες· ε 70. —φώς· α 324. —ἔασιν=εἰσίν. —ἄριστοι=εὐγενεῖς. —ἅμα=μαζί. —δοιῶ=δύο. —δαήμων=εἰδικός. —δαιτροσύνη=ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας. (δαιτρος· α 141). —εἰ ἀντήσομεν τῶν=εἰ ἀν συναντήσωμεν αὐτούς. —μή· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου δέδοικα. —πολύπικρα καὶ αἰνά=κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. —ἀποτίσσαι· ἀποτίνομαι=ἐκδικούμαι, τιμωρῶ —βία=βιαιοπραγία. Τὸ νόημα: φοβούμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποῖαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. —ἀμύντωρ=βοηθός. —φράξεν· φράζομαι=συλλογίζομαι. —ὄ κέν τις ἀμύνη· ὅστις ἄν=ὁ ὁποῖος θὸ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. —πρόφρονι θυμῷ=μὲ προθυμίαν. 258-265. —σύνθεο· ρ. συντίθημι=προσέχω καὶ κατανοῶ. —ἀρκέσει· ἀρκῶ=βοηθῶ. —ἐσθλὸν τούτῳ ἐπαμύντορε· ὄνομαστ. δυϊκ· —τούς ἀγορεύεις=τούς ὁποίους ἀναφέρεις. —ὑψη· ἐπίρρ.=ὑψηλά. —καθημένω περ=μολονότι κἀθηνται. —ὦ=οἱ ὁποῖοι, δηλ. οἱ δύο ἐπαμύντορες —κρατέουσι· μετὰ δοτκ.=κυβερνῶσι.

β) —'Επικός τύπος τοῦ κεῖμαι εἰς τὸ γ' πληθ. κέονται.

—Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ: νωϊ (ν).

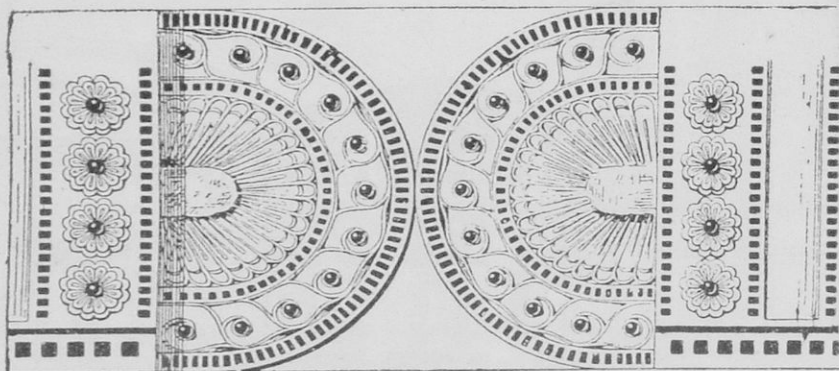
—Γ'. πληθ. τοῦ εἰμί: ἔασιν (ν).

γ) —χειρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλὴν: Κατὰ τὸν Ὅμηρον τύπος ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἐκφρασίαν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρχηγὸς ἑνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι «ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητής». —ἔξ δὲ δρηστήρες...: Οἱ μνηστήρες ἔχοντες μαζί καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ Ὀδυσσεῶς ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεῶς.

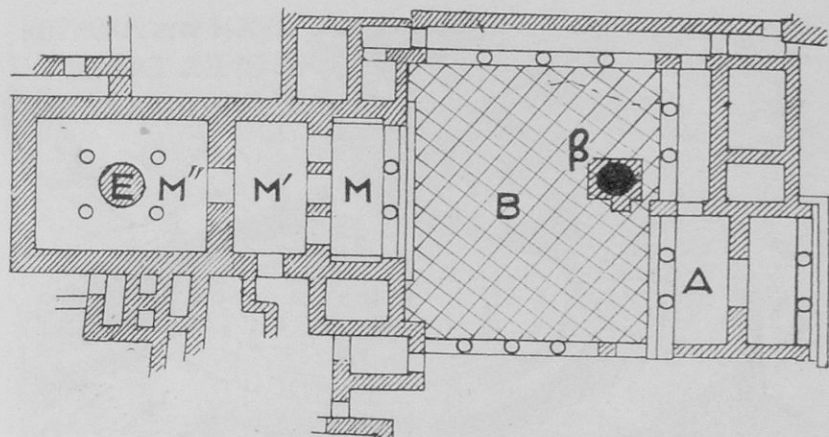
Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν.

(Ἀναπαράστασις)

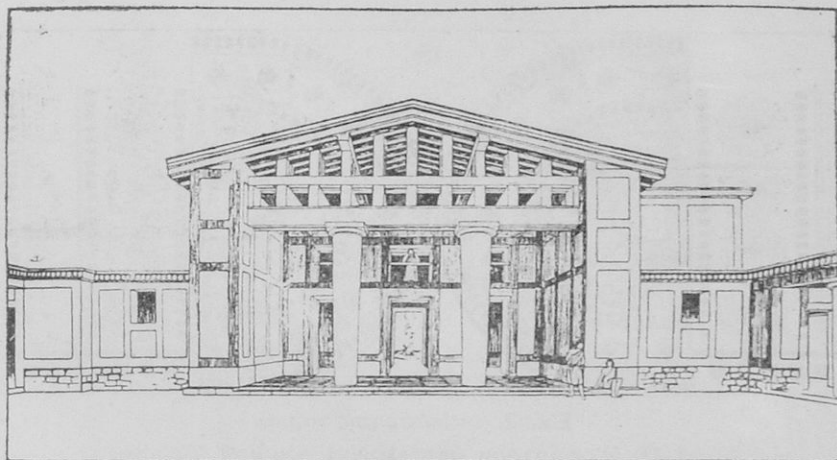
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὔρεθεισα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- Α. Πρόπυλον αΐλης του άνακτόρου
- Β. Αΐλη του άνακτόρου
- β. Βωμός
- Μ. Αΐθουσα δώματος
- Μ'. Πρόδομος
- Μ''. Κυρίως μέγαρον
- Ε. Έσχαρη

Εικ. 4. Έξωτερικόν μεγάρου (άναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγίδιον π ε σ σ ῶ ν.

(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

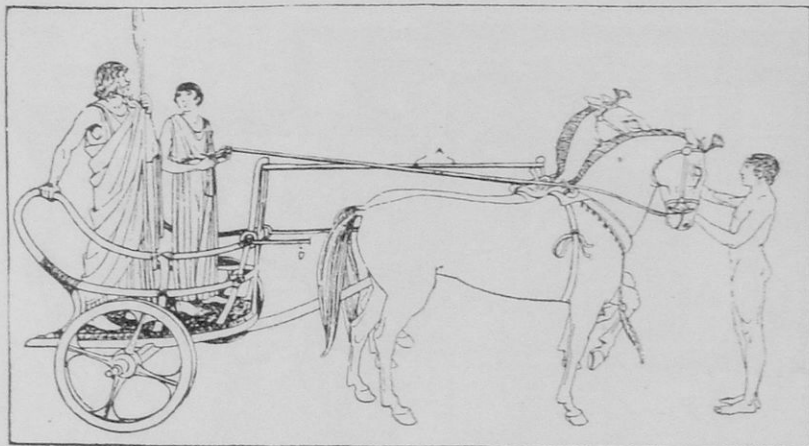
Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα

- A. Ἄγγειον τύπου κρατήρος
- B. Μυκηναϊκὴ πρόχους

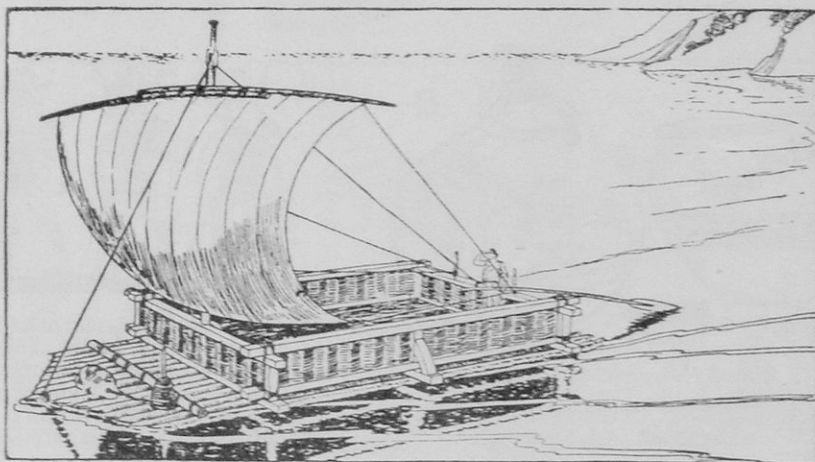

Εικ. 7. Ἄχαιοι πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις).

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.

(Ἀναπαράστασις κατὰ περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234—261)

Ἄνδρος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας: Ἀρχαῖος Ἐκδοτικὸς Οἶκος
Δ. Δημητράκου Α. Ε. - Ἀθήναι - Ὁδὸς Ρ. Γαριβάλλη 17

foo

024000025372

